

ÖZEL İLKÖĞRETİM OKUL KÜTÜPHANELERİNDE KULLANICI EĞİTİM PROGRAMLARININ GELİŞTİRİLMESİ

Emine KAVUNCU

Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Kütüphanecilik Anabilim Dalı için öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak hazırlanmıştır.

Ankara
Haziran, 2001

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma, jürimiz tarafından Kütüphanecilik Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan -----
Prof. Dr. Gülbün BAYDUR

Üye -----
Doç. Dr. Hatice İnci ÖNAL (Danışman)

Üye -----
Doç. Dr. Serap KURBANOĞLU

Üye -----
Doç. Dr. Bülent YILMAZ

Üye -----
Doç. Dr. Nazlı ALKAN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

26.8.2021

Prof. Dr. Nuran ÖZYER
Enstitü Müdürü

ÖZET

İlköğretim düzeyinde hizmet veren okul kütüphanelerinde, öğrencilerin, “kütüphane ve bilgi kullanımı” konusunda düzeylerine yönelik eğitim almaları, ileri yaşlarda bilinçli kütüphane kullanıcısı olmalarını sağlayacak önemli etkenlerden biridir.

Bu araştırmada; uygulanan kullanıcı eğitim programı sonrasında, öğrencilerin kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik bilgi düzeylerinde farklılık olduğu ortaya konulmakta, bu tür programların gerekliliğini vurgulanmamaktadır.

DeneySEL yöntem kullanılarak gerçekleştirilen araştırmada, Özel Bilkent İlköğretim Okulu 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden seçilen 20 öğrenciye, kütüphane ve temel kaynakların kullanımını içeren kullanıcı eğitim programı uygulanmıştır. Kullanıcı eğitim programı öncesinde kurallar testi ve ön test, sonrasında da son test uygulanmıştır. Ayrıca kullanıcı eğitim programı sırasında yapılan aktivitelerde, her hafta değerlendirme formları dağıtılarak, öğrencilerin eğitim sonrası, bilgi ve beceri düzeyleri ölçülmüştür. Kullanıcı eğitim programı tamamlandıktan sonra çalışmanın başında uygulanan ön test, programın etkinliğini ortaya koymak amacıyla son test olarak tekrar uygulanmıştır. Ön test ve son test arasındaki farkın, anlamlılığını göstermek amacıyla t testi yapılmıştır.

Çalışmanın sonunda; öğrencilerin bilinçli olarak kütüphane ve bilgi kaynaklarını kullanabilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarında kullanıcı eğitim programının önemi kanıtlanmıştır. Öğrencilerin seviyesine göre hazırlanıp, düzenli aralıklarla uygulanan kullanıcı eğitim programı sırasında uygulanan değerlendirme formlarından ve testlerden alınan sonuçlara göre, öğrencilerin bilgiye ihtiyaç duyduklarında, bağımsız olarak kaynaklara erişip kullanabildikleri, saptanmıştır.

SUMMARY

The students getting “user education” in primary school libraries for their levels, has a great importance in them being “knowledgable users” in their adult life.

In this research, it is emphasised that the user education program applied shows how the students have differences for their level of knowledge about using of libraries and resources and how these programs are useful.

In the research, a user education program, which is based on experimental method, has been applied to 20 students chosen out of fourth and fifth grades. The program includes the usage of the library and their basic resources. Before carrying the evaluation program out with the students, a pre-test and a test of library rules were given. During the activities students are asked to fill in an evaluation sheet weekly in order to measure their post education knowledge and skills. A post-test was given at the completion of the program.

After the program, students are given the same pre-test they were given in the beginning to expose the effectiveness of the work that has been carried out. In order to show the significance of the difference between the pre-test and the post-test, a *t* test has been applied.

Findings prove that students, who take user education programs, could gain the sufficient skills of using information resources appropriately.

İÇİNDEKİLER

	<u>SAYFA NO</u>
TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar	vii
ÖNSÖZ	viii

I. BÖLÜM

I.GİRİŞ	1
I.1. KONUNUN ÖNEMİ	1
I.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZİ	3
I.3. ÇALIŞMA ALANI VE VERİ KAYNAKLARI	4
I.4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ.....	6
I.5. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ	7
I.6. KAYNAKLAR	9

II. BÖLÜM

II. TEMEL ÖZELLİKLERİYLE İLKÖĞRETİM	11
II.1. İLKÖĞRETİM	11
II.1.1. İLKÖĞRETİMİN AMAÇLARI	12
II.2 .10-11 YAŞ GRUBUNUN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	14
II.2.1. 10-11 YAŞ GRUBUNUN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ.....	15
II.2.2. 10-11 YAŞ GRUBUNUN ZİHİNSEL ÖZELLİKLERİ.....	15
II.2.3. 10-11 YAŞ GRUBUNUN SOSYAL ÖZELLİKLERİ.....	16
II.2.4. 10-11 YAŞ GRUBUNUN DUYGUSAL ÖZELLİKLERİ	17
II.3. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI İLKÖĞRETİM OKULLARI DERS PROGRAMLARI VE BU PROGRAMLARDA KÜTÜPHANE HİZMETLERİ	17

III. BÖLÜM

III. OKUL KÜTÜPHANELERİ	23
III.1. OKUL KÜTÜPHANELERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	23
III.1.1. OKUL KÜTÜPHANESİ SİSTEMİNİ OLUŞTURAN UNSURLAR	23
III.2. OKUL KÜTÜPHANELERİNİN AMAÇLARI	26
III.3. OKUL KÜTÜPHANELERİNDE GELİŞMELER	27
III.4. EĞİTİMDE OKUL KÜTÜPHANELERİNİN ÖNEMİ	28

IV. BÖLÜM

IV. KULLANICI EĞİTİMİ	31
IV.1. KULLANICI EĞİTİMİNİN TANIMLANMASI	31
IV.1.1. KULLANICI EĞİTİMİNİN AMAÇLARI	32
IV.1.2. KULLANICI EĞİTİMİNİN BİLEŞENLERİ	32
IV.2. KULLANICI EĞİTİMİNİN GELİŞİMİ	34
IV.2.1. KULLANICI EĞİTİMİNİN TARİHÇESİ	34
IV.2.2. KULLANICI EĞİTİMİNDE YENİ GELİŞMELER	36
IV.2.2.1. KÜTÜPHANE BECERİLERİ	36
IV.2.2.2. BİLGİ OKURYAZARLIĞI	38
IV.3. OKUL KÜTÜPHANELERİ VE KULLANICI EĞİTİMİ	39
IV.4. OKUL KÜTÜPHANELERİNDE KULLANICI EĞİTİM PROGRAMININ GELİŞTİRİLMESİ	41
IV.5. TÜRKİYE'DE KULLANICI EĞİTİMİ	43

V. BÖLÜM

V. ÖZEL BİLKENT İLKÖĞRETİM OKULU 4. VE 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN KÜTÜPHANE KULLANICI EĞİTİMİ PROGRAMI	46
V.1. DENEKLERİN ÖZELLİKLERİ	47
V.2. KULLANICI EĞİTİM PROGRAMININ UYGULANMASI	48
V.2.1. KURALLAR TESTİNİN UYGULANMASI	48

V.2.2. ÖN TESTİN UYGULANMASI	49
V.2.3. AKTİVİTELER VE DEĞERLENDİRME FORMLARININ UYGULANMASI.....	52
V.2.4. SON TESTİN UYGULANMASI.....	56

VI. BÖLÜM

VI. BULGULAR VE BULGULARIN DEĞERLENDİRMESİ.....	57
VI.1. KURALLAR TESTİNE AİT BULGULAR VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	64
VI.2. ÖN TESTE VE SON TESTE AİT BULGULAR VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	69

VII. BÖLÜM

VII. SONUÇ VE ÖNERİLER	86
VII.1. SONUÇ	86
VII.2. ÖNERİLER.....	90
KAYNAKÇA 1	93
KAYNAKÇA 2	100
EKLER	103

TABLOLAR

<u>TABLO NO</u>	<u>SAYFA NO</u>
TABLO 1- KURALLAR TESTİ SONUÇLARI.....	57
TABLO 2- ÖN TEST SONUÇLARI.....	59
TABLO 3- DEĞERLENDİRME FORMLARINA AİT SORU SAYILARI.....	60
TABLO 4- EĞİTİM SIRASINDA VERİLEN DEĞERLENDİRME FORMUNDAN ELDE EDİLEN BAŞARI YÜZDELERİ.....	61
TABLO 5- ÖN TEST VE SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	62
TABLO 6- İKİ ORTALAMA ARASINDAKİ FARKIN TEST EDİLMESİ	62
TABLO 7.1 KÜTÜPHANE KURALLARINI BİLİYOR MUSUNUZ?.....	64
TABLO 7.2 KÜTÜPHANEDEN KAYNAKLARI NE KADAR SÜREYLE ÖDÜNÇ ALABİLİRSİNİZ?.....	64
TABLO 7.3 EN FAZLA KAÇ ADET KAYNAK ÖDÜNÇ ALABİLİRSİNİZ?.....	65
TABLO 7.4 AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ KÜTÜPHANEDE UYMANIZ GEREKEN DAVRANIŞLARDAN BİRİ DEĞİLDİR?.....	65
TABLO 7.5 KÜTÜPHANEDEN HANGİ TÜR KAYNAKLAR ÖDÜNÇ ALINAMAZ?.....	65
TABLO 7.6 ÖDÜNÇ ALIP KAYBETTİĞİNİZ BİR KAYNAĞI NASIL TELAFİ ETMENİZ GEREKİR?.....	66
TABLO 7.7 DÖNEM SONUNDA KÜTÜPHANEYE İADE ETMEDİĞİNİZ HERHANGİ BİR KAYNAK OLDUĞU TAKDİRDE NE TÜR BİR UYGULAMAYLA KARŞILAŞIRSINIZ?.....	66
TABLO 7.8 KÜTÜPHANEDEN ÖDÜNÇ ALDIĞINIZ BİR KİTABI NASIL İADE EDERSİNİZ?.....	66
TABLO 7.9 ÖDÜNÇ ALDIĞINIZ KAYNAĞI İADE ETMEKTE GECİKTİĞİNİZ TAKDİRDE NE TÜR BİR UYGULAMAYLA KARŞILAŞIRSINIZ?.....	67
TABLO 7.10 ÖĞRENCİLER KÜTÜPHANEYE BAĞLI İNTERNET BÖLÜMÜNÜ HANGİ SAATLER İÇERİSİNDE KULLANABİLİR?	67
TABLO 7.11 KÜTÜPHANEDEKİ BİLGİSAYARLARI ÖNCELİKLİ OLARAK HANGİ AMAÇLA KULLANIRSINIZ?.....	67

TABLO 7.12 AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ İNTERNETİ KULLANIRKEN UYMAMIZ GEREKEN KURALLARDAN BİRİ DEĞİLDİR?.....	68
TABLO 7.13 İNTERNET BÖLÜMÜNDE BULUNAN BİLGİSAYARLARI KULLANMAK İÇİN NE YAPMANIZ GEREKİR?.....	68
TABLO 8.1 KÜTÜPHANE YERLEŞİM DÜZENİNİ BİLİYOR MUSUNUZ?	69
TABLO 8.2 ANSİKLOPEDİLER' AŞAĞIDAKİ RAF GRUPLARINDAN HANGİSİNİN İÇİNDE YER ALIR?	69
TABLO 8.3 'VİDEO KASETLER' AŞAĞIDAKİ RAF GRUPLARINDAN HANGİSİNİN İÇİNDE YER ALIR?	70
TABLO 8.4 'SOSYAL BİLGİLER' DERS KİTABINI AŞAĞIDAKİ RAF GRUPLARINDAN HANGİSİNİN İÇİNDE BULABİLİRSİNİZ?	70
TABLO 8.5 'ATLASLAR' AŞAĞIDAKİ RAF GRUPLARINDAN HANGİSİNİN İÇİNDE YER ALIR?	71
TABLO 8.6 'BİLİM ÇOCUK DERGİLERİ' AŞAĞIDAKİ RAF GRUPLARINDAN HANGİSİNİN İÇİNDE YER ALIR?	71
TABLO 8.7 ORHAN VELİ KANIK'IN 'ŞİİR KİTAPLARI' AŞAĞIDAKİ RAF GRUPLARINDAN HANGİSİNİN İÇİNDE YER ALIR?	71
TABLO 8.8 'HECE KİTAPLARI' AŞAĞIDAKİ RAF GRUPLARINDAN HANGİSİNİN İÇİNDE BULUNABİLİR?	72
TABLO 8.9 İNGİLİZCENİZİ GELİŞTİRMEK İÇİN OKUMAK İSTEDİĞİNİZ HERHANGİ BİR 'İNGİLİZCE HİKAYE KİTABINI' AŞAĞIDAKİ RAF GRUPLARINDAN HANGİSİNİN İÇİNDE BULABİLİRSİNİZ?	72
TABLO 8.10 'THOMAS BREZİNA'NIN KİTAPLARI AŞAĞIDAKİ RAF GRUPLARINDAN HANGİSİNİN İÇİNDE YER ALIR?	73
TABLO 8.11 'ROALD DAHL'İN TÜRKÇE'YE ÇEVİRİLMEMİŞ OLAN KİTAPLARI AŞAĞIDAKİ RAF GRUPLARINDAN HANGİSİNİN İÇİNDE YER ALIR?.....	73
TABLO 8.12 İNGİLİZCE DERSİNİZ İÇİN DİNOZORLARLA İLİGİLİ BİR PROJE HAZIRLARKEN ARADIĞINIZ 'DİNOZORLAR HAKKINDA YAZILMIŞ KAYNAKLARI' AŞAĞIDAKİ RAF GRUPLARINDAN HANGİSİNİN İÇİNDE BULABİLİRSİNİZ?"	74

TABLO 8.13 'KLASİK MÜZİK CD'LERİ' AŞAĞIDAKİ RAF GRUPLARINDAN HANGİSİNİN İÇİNDE BULABİLİRSİNİZ?	74
TABLO 9.1 ANSİKLOPEDİDEN ARAŞTIRMA YAPARKEN İNDEKS KULLANIR MISINIZ?	75
TABLO 9.2 İNDEKSTEN ARADIĞINIZ BİR KİŞİYİ NASIL BULURSUNUZ?	75
TABLO 9.3 ANSİKLOPEDİLERDE SAYFANIN SAĞ VEYA SOL ÜST KÖŞESİNDE YER ALAN 'REHBER SÖZCÜKLER' NEDEN KULLANILIR?	76
TABLO 9.4 KÜTÜPHANEDE ARAŞTIRMA YAPARKEN CD FORMATINDA ANSİKLOPEDİLERDEN YARARLANIR MISINIZ?.....	76
TABLO 9.5 AŞAĞIDAKİ CD-ANSİKLOPEDİLERDEN HANGİSİ KÜTÜPHANEDE VARDIR?	77
TABLO 9.6 ATLAS KULLANIRKEN ARADIĞINIZ BİR YERİN HANGİ ÜLKEDE YADA HANGİ COĞRAFİ ALANDA OLDUĞUNU BİLMEDİĞİNİZ ZAMAN NASIL BULABİLİRSİNİZ?	77
TABLO 9.7 HARİTA ÜZERİNDE NEDEN KOORDİNATLAR BELİRTİLİR?	78
TABLO 9.8 SÖZLÜK KULLANIRKEN ALFABETİK OLARAK ARADIĞINIZ SÖZCÜĞÜ BULMAKTA ZORLANIR MISINIZ?	78
TABLO 9.9 PRT PLM PGF BU HARF GRUPLARININ ALFABETİK DİZİLİŞİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?	79
TABLO 9.10 LHJN LĞSZ LPOE BU HARF GRUPLARININ ALFABETİK DİZİLİŞİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?	79
TABLO 9.11 SÖZLÜKTE KARŞILAŞTIĞINIZ, AYNİ ANLAMA GELEN SÖZCÜKLERE NE DENİR?	80
TABLO 9.12 AŞAĞIDAKİ SÖZCÜK GRUPLARINDAN HANGİSİ EŞSESİLİ SÖZCÜKLERE ÖRNEK DEĞİLDİR?	80
TABLO 9.13 DERGİ KULLANIRKEN ARADIĞINIZ KONUDA HERHANGİ BİR MAKALE OLUP OLMADIĞINI KOLAYCA NASIL BULABİLİRSİNİZ?	81
TABLO 9.14 BİR DERGINİN KAÇINCI SAYI OLDUĞU, HANGİ TARİHTE YAYINLANDIĞI DERGINİN HANGİ BÖLÜMÜNDE YER ALIR?	81
TABLO 9.15 KÜTÜPHANEDE ARAŞTIRMA YAPARKEN BLISS KÜTÜPHANE KATALOĞUNU KULLANIR MISINIZ?.....	82

TABLO 9.16 BİR YAZARIN KİTAPLARINI ARARKEN KATALOGDAN NASIL TARAMA YAPARSINIZ?.....	82
TABLO 9.17 KATALOGDA BULDUĞUNUZ BİR MATERYALİ RAFLARDA NASIL ARARSINIZ?	83
TABLO 9.18 İNTERNET'TE ARAŞTIRMA YAPARKEN ARAMA MOTORLARINI (SEARCH ENGINE) KULLANIR MISINIZ?	83
TABLO 9.19 AŞAĞIDAKİ GRUPLARDAN HANGİSİ ARAMA MOTORLARI (SEARCH ENGINE) DEĞİLDİR?.....	84
TABLO 9.20 AŞAĞIDAKİ SİTELERDEN HANGİSİ TÜRKÇE ARAMA MOTORLARINA ÖRNEKTİR?	84
TABLO 9.21 AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ KİTABIN BÖLÜMLERİNDEN DEĞİLDİR?.....	84
TABLO 9.22 AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ ARAŞTIRMA YAPARKEN YARARLANILAN KAYNAKLARI TANIMLAR?	85

ÖNSÖZ

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin temel unsuru olarak kabul edilen okul kütüphanelerinin, ülkemizde eğitim sistemi içinde etkinlik kazanamadığı ve öğrencilerin genellikle üniversiteye geldiklerinde ilk kez kütüphaneyle tanıştıkları bir gerçektir. Eğitimsel süreç içerisinde, okul kütüphanelerinin varlığının gerekliliği Milli Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği (1976) ile karara bağlanmıştır. Buna rağmen hala, bütün okullarda okul kütüphanelerinin amaçlarını ve hizmetlerini gerçek anlamda yerine getiren okul kütüphaneleri bulunmamaktadır.

Diğer taraftan ülkemizdeki bir çok özel öğretim kurumu, okul kütüphanelerini amaçlarına uygun imkanlarla donatarak, onları eğitim faaliyetlerinin bir parçası haline getirmektedir. Kütüphane olarak tasarlanmış özel bir mekana sahip, eğitilmiş kütüphaneci personel ihtiyacı ve teknik alt yapısı için gereken ihtiyaçları karşılanmış, okulun amaçlarına ve eğitim anlayışına uygun koleksiyonu sağlamakta olan bu tür kütüphaneler, gerçek anlamda kütüphane hizmetlerini yerine getirebilecek boyutdadır. Bu kütüphanelerin en önemli misyonu, bu imkanlardan kullanıcılarının en iyi şekilde yararlanmasını sağlayacak hizmetler vermek olmalıdır. Bu yaklaşım, ancak, öğrencilerin yaş seviyeleri gözönünde bulundurularak hazırlanmış, ders programlarıyla bütünleştirilmiş kullanıcı eğitim programlarının geliştirilip, uygulanması ile gerçekleşebilecektir.

Çalışmanın amacı; gerçekleştirilen bir uygulama ile kullanıcı eğitim programı sonrasında deneklerin kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik bilgi düzeylerinde farklılık olduğunu ortaya koyarak bu tür programların faydasını vurgulamaktır.

Bu amaç doğrultusunda öncelikle ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Eğitim Kanununa ve ilköğretimin amaçlarına değinilmiştir. İlköğretim döneminde 4. ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin yaş

özelliklerine değinilmiştir. Diğer taraftan Milli Eğitim Bakanlığı 4. ve 5. sınıf ders programlarında yer alan ve kütüphane hizmetlerini destekleyen ifadelere yer verilmiştir. Ardından okul kütüphanelerinin ve kullanıcı eğitiminin, tanımı, amaçları, gelişimi ve önemi üzerinde durulmuştur. Kullanıcı eğitim programı öncesinde uygulanan testlerin sonuçları, kullanıcı eğitim programı sırasında yapılan aktivitelerde verilen değerlendirme formalarının sonuçları ve program sonrası uygulanan son test bulguları değerlendirilmiştir. Bu bulgular ışığında sonuç ve öneriler sunulmuştur.

I. BÖLÜM

GİRİŞ

I.1. KONUNUN ÖNEMİ

Eğitim; “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk 1984: 10). Diğer bir deyişle; “ kişinin bilgi, davranış ve becerilerinde istenilen değişmeyi çağın koşullarına uygun olarak meydana getirmektir” (Çakın 1986: 12). Buna bağlı olarak da günümüzde; öğretim kurumlarından beklenti genel bir yaklaşımla, öğrencilerin hızla değişmekte olan toplumsal koşullara uyum sağlayabilecek şekilde yetiştirilmesi olarak tanımlanabilir. Öğrencilerin bu denli sürekli ve yapısal değişikliklere uygun olarak yetiştirilmesi, onlara kendi başlarına araştırma yaparak bilgilerini genişletme becerisinin kazandırılmasını öngörmektedir. Bu durum kütüphaneyi ilk ve orta öğretim kurumlarının her kademesinde oluşturulması gerekli bir kurum haline dönüştürmektedir.

Eğitim ve öğretimle ilgili her türlü bilgi kaynağını bulunduran, onlara kolayca ulaşımı sağlamak ve kullanıcılara en iyi hizmeti vermek için çalışan kütüphaneciden ve kütüphane hizmetleri için gerekli yerlerden oluşan okul kütüphaneleri, eğitimin vazgeçilmez temel unsurudur (Önal 1985: 18).

Okul kütüphaneleri, basılı ya da basılı olmayan her tür bilgi kaynağını sağlar ve bu kaynakları hizmete sunar, aynı zamanda okulda çalışan tüm okul mensuplarına ve öğrenim gören öğrencilere eleştirel düşünme yetisi kazandırmaya ve her ortamdaki bilginin etkin kullanıcıları olmalarını sağlamaya çalışır (IFLA/ UNESCO 1999: 116). Anlaşıldığı gibi bu kütüphaneler öğrencilerin, öğretmenlerin ve personel kitlesinin eğitim ve öğretim işlerinden doğan gereksinimlerinin yanısıra, kişisel ilgi ve eğilimlerinin yarattığı ihtiyaçlarını da karşılamaya yönelik hizmetler verir.

Okul kütüphanelerinin önemli amaçlarından biri, bünyesinde topladığı kaynakları maksimum düzeyde kullandırmayı hedefleyen hizmetler sunmaktır. Yani, bilgi kaynakları ile kütüphane kullanıcılarının verimli ilişkiler içinde bulunmalarını sağlamaktır (Çakın 1982: 59). Bu nedenle öğrencilere bilgi kaynaklarından yararlanma yollarının sistemli bir şekilde öğretilmesi gereklidir. Eğitimlerinin ilk yıllarında edindikleri bu bilgiler sayesinde öğrencilerin, eğitimlerini tamamladıktan sonra da kütüphanelerle olan ilişkileri süreklilik kazanmış olacak ve hayat boyu öğrenme sürecinde bilinçli, bağımsız kullanıcılar olacaklardır. Okul kütüphanelerinin bu görevi gerçekleştirebilmeleri kullanıcı eğitimi gereksinimlerini gündeme getirmektedir. Hayat boyu öğrenme, arzu edilen toplumsal bir amaç olup, bilgiyi kullanma konusunda eğitim verilmesi bu amacın gerçekleşmesinde yardımcı olabilir. Bilgi kullanımı, belirli yöntemlerle hazırlanmış kullanıcı eğitimini gerektirir.

Öğrencilerin bilinçli kütüphane ve bilgi kullanıcıları olmalarını sağlayan tek etken kullanıcı eğitim programları değildir. Velilerin ve okul yönetimin kütüphaneye ve bilgiye verdikleri önem, eğitim sisteminin özellikleri, okulun imkanları vb. etkenler de öğrencilerin bu konuda bilinçlenmelerini sağlayacaktır.

Kullanıcı eğitimi; kütüphanenin, varolan ve potansiyel kullanıcılarını bilginin değerinden, mevcut bilgi kaynaklarının varlığından haberdar etmek, bilgiye karşı olumlu davranışlar edinmelerini sağlamak, bilgi kaynaklarını kullanmaları için onları güdülemek ve bu kaynakları bulup kullanabilmeleri için gerekli becerileri kazandırmaktır (Cribb 1981: 96).

Kullanıcı eğitimi iki düzeyde gerçekleşir: Birincisi, kullanıcıların varolan bilgi kaynakları hakkında bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi, ikincisi ise, bilinçlendirilmiş kullanıcılara gereksinim duydukları bilgileri arama, bulma ve kullanma konularında beceri kazandırılmasıdır.

Kullanıcı eğitim programları geliştirirken; her okul kütüphanesi kendi bütçe, personel, koleksiyon ve mekan gibi imkanları ve bağlı olduğu üst yönetim ile hizmet verdiği yaş grubunun özelliklerini göz önünde bulundurarak planlamalar yapmalıdır.

Sonuç olarak, eğitimsel süreç içinde okul kütüphaneleri, okuryazarlığın, bilgi okuryazarlığının, öğrenim ve öğretimin gelişmesini sağlamak amacıyla kurulmuş eğitim kurumlarını destekleyen ve tamamlayan temel bir unsurdur (IFLA / UNESCO 1999: 116). Öğrencilere kütüphane ve kaynak kullanımıyla ilgili temel bilgi ve becerilerin ilköğretim döneminde kazandırılması, okul kütüphanelerinin eğitim içindeki yeri ve önemini somut bir şekilde kanıtlayacaktır.

I. 2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZİ

Öğrencilerin temel eğitim aldıkları ilköğretim çağı, bilginin önemini kavrayıp, kütüphanelerin sağlayabileceği sınırsız erişim imkanlarıyla karşılaşmaları için oldukça uygun bir dönemdir. Öğrencilerin kütüphaneleri hayat boyu öğrenme serüveninin vazgeçilmez bir parçası olarak benimsemeleri ancak bu dönemde gerçekleşecektir. Kullanıcı eğitimine oldukça yatkın oldukları ilköğretim dönemindeki kullanıcılara, kullanıcı eğitimi programları ile kazandırılacak beceriler hayat boyu bilinçli kullanıcıların yetişmesini sağlar.

Bu çalışmanın amacı; gerçekleştirilen bir uygulama ile kullanıcı eğitim programı sonrasında deneklerin kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik bilgi düzeylerinde farklılık olduğunu ortaya koyarak bu tür programların faydasını vurgulamaktır. Buna bağlı olarak araştırmanın temel problemi "öğrencilerin kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik bilgi düzeylerinde nasıl farklılık sağlanabilir?" olmaktadır.

Araştırmanın hipotezi şu şekilde saptanmıştır: İlköğretim düzeyindeki öğrencilerin bilinçli kullanıcılar olarak yetişmelerini sağlayabilecek önemli nedenlerden biri, okul kütüphanelerinde düzeylerine uygun olarak geliştirilen kullanıcı eğitim programlarının uygulanmasıdır.

I. 3. ÇALIŞMA ALANI VE VERİ KAYNAKLARI

Bu araştırma kapsamında geliştirilen kullanıcı eğitim programı özel bir ilköğretim okulunda uygulandığı için çalışmanın başlığı, Özel İlköğretim Okul Kütüphanelerinde Kullanıcı Eğitim Programlarının Geliştirilmesi olarak verilmiştir. Fakat geliştirilen program tüm devlet okullarında ve özel okullarda uygulanabilir içerikte hazırlanmıştır.

Bu çalışmada amaca uygun çalışma alanı olarak Özel Bilkent İlköğretim Okulu seçilmiştir. Araştırmada bu okulun seçilmesinin nedenleri; teknik hizmetlerinin bir üniversite kütüphanesi tarafından sağlanması, hizmetlerin mesleki eğitim almış bir kütüphaneci tarafından sunuluyor olması, ilköğretim düzeyine hitap eden nitelikli ve sınıflandırılmış bir koleksiyona sahip olması, okul idaresi tarafından maddi ve manevi anlamda destekleniyor olmasıdır. Bu imkanların tam olarak sağlanamadığı bir kütüphanede gerçek anlamda kullanıcı eğitimi vermek mümkün olmayacaktır. Ancak bu imkanlara sahip bir kütüphanede, kullanıcıların en iyi şekilde bu imkanlardan yararlanmasını sağlamak önem kazanır.

Bu çalışmada Özel Bilkent İlköğretim Okulu 10 – 11 yaş grubunda olan 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden kütüphane aktivitesini seçerek bu derse katılan öğrencilerin tamamı araştırmamıza alınmıştır. Öğrencilere, 10 hafta boyunca haftada 2 saat kütüphane aktivitesi dersinde kullanıcı eğitim programı uygulanmıştır. Araştırmacının ilgili kütüphanede çalışması eğitim programının uygulanmasını kolaylaştırmıştır.

Özel Bilkent İlköğretim Okulu'nda haftada 2 saat aktivitelere ayrılmaktadır. Bu aktivitelerde bireysel toplu etkinlikler yapılmaktadır (resim, müzik, el işi, kütüphane, bilgisayar, fen projeleri vb.). Öğrenciler bir dönem boyunca devam edecekleri aktiviteyi kendileri seçmektedir.

Okul kütüphanelerinde, başarılı bir kullanıcı eğitim programı uygulayabilmek için haftalık ders programı içerisinde kütüphane çalışmalarına yönelik ders saatlerinin ayrılması gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan okullarda böyle bir uygulamanın mümkün olmaması nedeniyle, kullanıcı eğitim programını düzenli aralıklarla uygulamak için aktivite saatleri uygun görülmiştir. Bu kısıtlı zaman diliminde ilköğretim kademesinin tüm sınıflarına kullanıcı eğitimi vermek mümkün olmadığından araştırmada sınırlandırma yapılmıştır.

İlköğretim kademesinin ilk üç sınıfıyla son iki sınıfında okuyan öğrencilerin ilgileri, ihtiyaçları psikososyal ve zihinsel gelişimleri arasında bazı yönleri itibariyle önemli farklılıklar bulunmaktadır (Kılıççı 1989: 43). Bu sebeple ilköğretim düzeyine yönelik kullanıcı eğitim programları geliştirilirken bu iki grup ayrı ayrı ele alınmalıdır.

Bu çalışmada 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin ele alınmasının nedenleri; Özel Bilkent İlköğretim Okulu'nda 3 yıldır, 1. 2. ve 3. sınıflara yönelik kütüphane tanıtımına ve kurallarının öğretilmesi ile benimsetilmesine yönelik eğitim çalışmalarının yapılmakta oluşudur.

Diğer bir neden 10 - 11 yaş grubu öğrencilerinin zihinsel gelişim seviyesi ilk üç sınıftaki öğrencilere göre daha ileri düzeydedir. Bu yaşlarda, konuşma yeteneği ve söz dağarcığı çok gelişmiştir. Zaman, uzay, sayı kavramları yerleşmiştir. Hayalle gerçek daha kolay ayırdedilir. Somut düşünceden soyut düşünceye geçiş başlar (Yörükoğlu 1996: 76). Bu durumun, kullanıcı eğitim programı içinde ele alınacak kullanıcı bilgi ve

becerilerin kapsamının daha zengin tutulmasını sağlayacak olması, bu yaş grubu öğrencilerinin tercih edilmesinde diğer bir nedendir.

Diğer taraftan okumaya ve öğrenmeye ilginin arttığı 10 – 11 yaş grubu öğrencileri bu araştırmada veri kaynağı olarak belirlenmiştir. Uygulamanın yapıldığı okulda 10 – 11 yaş grubu öğrencilerinin sayısı toplam 120'dir. İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden kütüphane aktivitesine katılmak isteyen toplam 20 öğrenci denek olarak ele alınmıştır.

Bu deneklere kurallar testi ile kütüphane düzenine ve kaynakların kullanımına ilişkin sorulardan oluşan ön test ve son test uygulanmıştır. Ön test ve son test arasında kullanıcı eğitim programı gerçekleştirilmiştir. Son test kullanıcı eğitim programının etkinliğini ölçmek amacıyla uygulanmıştır.

Kullanıcı eğitim programı uygulanırken kullanılan ders programları, değerlendirme formları, MS PowerPoint sunumları bu araştırma için tarafımızdan hazırlanmış ve sunulmuştur.

I. 4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırma probleminde ön görülen sorulara açıklık getirmek ve kullanıcı eğitiminin etkilerini yansıtarak hipotezi sınamak amacıyla deneysel yöntem kullanılmıştır. Deneysel yöntem; "dikkatle kontrol edilmiş şartlar altında, belirli bir etkiye, harekete karşılık nasıl bir tepki ya da davranışın meydana geleceğini saptamaya yönelmiş bir süreçtir" (Kaptan 1985: 199).

Deneysel yöntemi diğer yöntemlerden ayıran en belirgin nokta; deneysel yöntemde dış çevrenin değiştirilmesi ya da istenen deneklerin bir araya getirilmesi suretiyle, farklı inceleme ya da deney durumları oluşturulması ya da yaratılmasıdır (Kaptan 1991: 74).

Araştırmada verilerin toplanmasında test tekniği ve gözlem tekniği kullanılmıştır. 20 öğrenciye 3 test uygulanmıştır. Birincisi, 13 sorudan oluşan kurallar testi kütüphane kurallarına ilişkin soruları kapsamaktadır. Öğrencilerin kütüphane kurallarını bilip bilmediklerini tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. İkinci olarak uygulanan ön test 35 sorudan ve yerleşim düzeni ile kaynak kullanımı olmak üzere 2 bölümden oluşmaktadır. Ön test öğrencilerin kütüphane kullanımına yönelik bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Üçüncü olarak ön testin aynısı uygulama sonrasında kullanıcı eğitim programının etkinliğini ortaya koymak amacıyla son test olarak uygulanmıştır. Test soruları hazırlanırken kütüphanecilik terimleri kullanılmamaya çalışılmış, öğrencilerin yaşları ve bilgi seviyeleri göz önünde bulundurulmuştur.

Testler öğrencilere aynı anda uygulanmıştır. 13 sorudan oluşan kurallar testi için 20 dakikalık süre, 35 soruluk diğer testlerin her biri için 50 dakika süre tanınmıştır. Test süreleri, öğrencilerin tüm soruları yanıtlanmaları beklentisine dayanarak Ölçme Değerlendirme Uzmanı ile birlikte belirlenmiştir. Bu testler, hız veya başarı ölçme testi olmadığı için öğrencilerin testi tamamlama hızından çok tüm soruları okuyup yanıtlanmalarına önem verilmiştir.

Ayrıca 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kütüphane kullanımı sırasındaki davranışları, en çok tercih ettikleri bilgi kaynakları, en sık sordukları sorular, kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik ihtiyaçları gözlemlenerek de bir takım veriler elde edilmiştir.

I. 5. ARAşTIRMANIN DÜZENİ

Bu araştırma 7 bölümden oluşmaktadır. 1. Bölümde konunun önemi, araştırmanın amacı ve hipotezi, çalışma alanı ve veri kaynakları, araştırmada kullanılan yöntem ve veri toplama teknikleri, araştırma düzeni ile yararlanılan kaynaklar hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde, temel özellikleriyle ilköğretim başlığı altında ilköğretimin tanımına ve amaçlarına, ardından 10 – 11 yaş grubu öğrencilerinin özelliklerine ve son olarak Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim okulu 4. ve 5. sınıf ders programları ve kütüphane hizmetlerine yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde okul kütüphanelerinin genel özellikleri incelenmiştir. Okul kütüphanesini oluşturan unsurlar, okul kütüphanelerinin amaçları ve okul kütüphaneciliğindeki yeni gelişmeler incelenmiş, ardından okul kütüphanelerinin önemine değinilmiştir.

Dördüncü bölümde kullanıcı eğitiminin tanımı, amaçları, bileşenleri ele alınmıştır. Kullanıcı eğitiminin gelişimi içerisinde tarihe ve günümüzdeki gelişmelere yer verilmiştir. Bu gelişmelerden kütüphane becerileri ve bilgi okur yazarlığı ele alınmıştır. Son olarak, bu bölüm içinde okul kütüphanelerinde kullanıcı eğitim programlarının geliştirilmesine ve Türkiye’de ki kullanıcı eğitimi çalışmalarına değinilmiştir.

Beşinci bölümde Özel Bilkent ilköğretim Okulu 4. ve 5. sınıf öğrencilerine uygulanan kullanıcı eğitim programı sunulmuştur. Bu araştırmadaki deneklerin özellikleri ve eğitim programı kapsamındaki uygulamalara değinilmiştir.

Altıncı bölümde araştırma öncesinde ve sonrasında yapılan testlere ilişkin bulgulara ve bu bulguların değerlendirilmesine yer verilmiştir. Ön test sonuçları ile uygulamalar sırasındaki değerlendirme formlarından alınan sonuçlar ve son test sonuçları yüzde oranları belirtilerek açıklanırken derlenen bulguların değerlendirilmesi yapılmıştır. Ön test ve son test arasındaki farkın anlamlığını göstermek amacıyla *t* testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Yedinci bölüm sonuç ve önerileri kapsamaktadır.

I. 6. KAYNAKLAR

Araştırma kapsamında gerekli bilgilere ulaşabilmek amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Aşağıda bu amaçla yapılan taramada yer alan kaynakların listesi verilmiştir.

Library and Information Science Abstracts (1980 - 1999)

Social Science Citation Index (Compact Disc Edition) (1990 -2000)

Digital Dissertations Abstracts (Online Edition) (1980 – 2000)

ERIC (Online Edition) (1990 - 2000)

Türkiye Bibliyografyası (1980 - 2000)

Türkiye Makaleler Bibliyografyası (1970 - 2000)

Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (1952-1986)

Türk Kütüphaneciliği (1987-2000)

Taramaların bu yılları kapsamının nedeni genellikle kullanıcı eğitimine yönelik kaynakların bu yıllarda yoğunlaşmasından ileri gelmektedir. Bu kaynaklarda tarama yapılırken genelde aşağıdaki konu başlıkları ve anahtar kelimeler kullanılmıştır.

User Education	Kullanıcı Eğitimi
Library Instruction	Kütüphane Öğretimi
Information Skills	Bilgi Becerileri
Library Skills	Kütüphane Becerileri
Information Literacy	Bilgi Okuryazarlığı

School Libraries

Okul Kütüphaneleri

Çalışma sırasında en sık yararlanılan kaynaklar şunlardır;

Garrett ve Moore'un Teaching Library Skills in Middle and High School, 1993

Seaver'in Library Media Skills: Strategies for Instructing Primary Students, 1991

Milli Eğitim Bakanlığı ile ilgili yönetmelik, mevzuat ve tüzükler Milli Eğitim Bakanlığı Web Sitesi'nden (2001) sağlanmıştır.

Çalışma sonunda iki adet kaynakçaya yer verilmiştir. Birinci kaynakça tezi oluşturan metinleri yazarken yararlanılan kaynaklardan, ikinci kaynakça ise eğitim programı hazırlanırken ve uygulanırken kullanılan kaynaklardan oluşmaktadır.

Araştırma raporunun yazımında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün hazırladığı Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri Yazım ve Basım Yönergesi (2000) kullanılmıştır.

II. BÖLÜM

TEMEL ÖZELLİKLERİYLE İLKÖĞRETİM

II. 1. İLKÖĞRETİM

İlköğretim; örgün eğitimin genellikle 5-7 yaş arasında başlayıp 11-13 yaş arasında sona eren ilk aşamasıdır. Türkiye’de ilköğretim dönemi bugün 6-14 yaşlar arasını kapsar. 1983’e değin ilköğretim terimi yalnızca ilkokul basamağı için kullanılmış, günümüzde ise ilk ve orta okul için kullanılmaktadır. İlköğretim kurumları, örgün öğretimin ilk basamağını oluşturur.¹

Milli Eğitim ile ilgili mevzuatın 222 nolu İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nda genel hükümler içerisinde ilköğretim şöyle tanımlanır (MEB 2001):

“Madde 1 – İlköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir.

Madde 2 – İlköğretim, ilköğrenim kurumlarında verilir; öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için mecburi, Devlet okullarında parasızdır.

Madde 3 - (değişik: 12.10.1983-2917/1 md.)

Mecburi ilköğretim çağı, 6-14 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın, öğretim yılı sonunda biter.

Madde 7 – İlköğretim okulu; 1. maddede belirtilen amacı gerçekleştirmek için kurulmuş bir Milli Eğitim ve Öğretim Kurumu’dur.

¹ “İlköğretim”, AnaBritanica. XI (2000), 536.

Madde 9 – (değişik 1. fıkra: 16/ 8 /1997 – 4306 / 1md.)

İlköğretim kurumları, sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir.”

Özel öğretim kurumları ise Milli Eğitim ile ilgili mevzuatın 625 nolu Özel Öğretim Kurumları Kanunu’nda genel hükümler içerisinde şöyle tanımlanır (MEB 2001):

“Madde 1 - Bu Kanun, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişiler veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişiler tarafından açılan okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim kurumları ve bu düzeyde haberleşme ile öğretim yapan kuruluşlar, çeşitli kurslar, dershaneler, öğrenci etüt eğitim merkezleri, biçki dikiş yurtları ve benzeri kurumların kurum açma, öğretime başlama,eğitim, öğretim, yönetim, denetim ve gözetimi ile yabancılar tarafından açılmış bulunan özel öğretim kurumlarının eğitim, öğretim, yönetim,denetim ve gözetimi konularındaki hükümleri kapsar.

Madde 2 - Özel öğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığının denetim ve gözetimi altındadır.”

II. 1. 1. İlköğretimin Amaçları

İlköğretimin amaç ve görevleri şunlardır (MEB 2000a: 8):

“Madde 5 – İlköğretimin amaçları, Türk milli eğitiminin genel amaç ve ilkeleri doğrultusunda;

1. Öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri istikametinde yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamak,

2. Öğrenciye, Atatürk ilkelerine ve inkılaplarına, T.C. Anayasasına ve demokrasinin ilkelerine uygun olarak haklarını kullanabilme, görevlerini yapabilme ve sorumluluklarını yüklenbilme bilincini kazandırmak,
3. Öğrencinin milli kültür değerlerini tanımasını, takdir etmesini, çevrede benimsenmesini ve kazanmasını sağlamak,
4. Öğrenciyi toplum içindeki rollerini yapan, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, iyi ve mutlu bir vatandaş olarak yetiştirmek,
5. Buldukları çevrede yapacakları eğitim, kültür ve sosyal etkinliklerle milli kültürü benimsemesine ve yayılmasına yardımcı olmak,
6. Öğrenciye fert ve toplum meselelerini tanıma, çözüm arama alışkanlığı kazandırmak,
7. Öğrenciye sağlıklı yaşamak, ailesinin ve toplumun sağlığı ile çevreyi korumak için gereken bilgi ve alışkanlıkları kazandırmak,
8. Öğrencinin el becerisi ile zihni çalışmasını birleştirerek çok yönlü gelişmesini sağlamak,
9. Öğrencinin araç ve gereç kullanma yoluyla sistemli düşünmesini, çalışma alışkanlığı kazanmasını, estetik duygularının gelişmesini, hayal ve yaratıcılık gücünün artmasını sağlamak,
10. Öğrencinin mesleki ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkmasını sağlayarak, gelecekteki mesleğini seçmesini kolaylaştırmak,
11. Öğrenciye üretici olarak geçimini sağlaması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunması için bir mesleğin ön hazırlığını yaptıracak, mesleğe girişini kolaylaştıracak ve uyumunu sağlayacak davranışları kazandırmak,
12. Öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirmelerini, öncelikle enerjiden ve artık malzemedan savurganlığa kaçmadan yararlanmalarını sağlamaktır.”

II. 2. 10 – 11 YAŞ GRUBUNUN GENEL ÖZELLİKLERİ

İlköğretimin 4. ve 5. sınıf öğrencileri 10 – 11 yaş grubuna girmektedir. Her yaş grubu çocuğunun davranışlarını biçimlendiren genel özellikler vardır. Tüm davranışlar temelde biyolojik yapı içinde gerçekleşir. Bu nedenle biyolojik yapı hakkında ne kadar çok bilgi edinebilirsek, davranışları anlamamız o ölçüde kolay olur. Gelişim süreci içinde tüm çocuklar aynı gelişim yolunu izler. Bu gelişim süreci farklı evrelere ayrılmıştır (Yavuzer 1999: 30-31):

A- Doğum öncesi dönem:

1. *Ovum Evresi:* Döllenme anından ikinci haftanın sonuna kadar.
2. *Embriyo Evresi:* Üçüncü haftadan sekizinci haftanın sonuna kadar
3. *Fetus Evresi:* Üçüncü aydan doğuma kadar olan dönem

B- Doğum sonrası dönem:

1. *Yeni doğan bebek:* 0-4 hafta
2. *Bebeklik:* 4 hafta - 2 yıl
3. *İlk çocukluk:* 2-6 yıl
4. *Son çocukluk:* 6-11 yıl(kızlarda); 6-13 yıl (erkeklerde)
5. *Ergenlik:* 11-20 yıl (kızlarada); 13-20 yıl (erkeklerde)

Çocuğun okula başladığı 6 - 12 yaş dönemine “okul çocuğu evresi” veya “son çocukluk evresi” denilmektedir. İlköğretim dönemi, erkek ve kız çocuklarında bir iki yıl farketse de hemen hemen aynı yaşları kapsamaktadır. Gelişimleri boyunca bütün çocuklar aynı gelişim süreçlerini izlemektedir. Örneğin; çocuk koşmadan önce yürüme, yürümeden önce sıralama, sıralamadan önce emekleme evrelerinden geçmektedir. Çocukların gelişim hızları ile bu davranışları yapabilmek üzere geçirdikleri zaman dilimlerinin çocuktan çocuğa değiştiği görülmektedir (Yavuzer 1996: 23).

Okul dönemi çocukları; birinci devre 1. 2. 3. sınıflar, ikinci devre 4. - 5. sınıflar olarak 2' ye ayrılır. Gerçekten ilköğretimin ilk üç sınıfıyla son iki sınıfında okuyan öğrencilerin ilgileri, ihtiyaçları psikososyal ve zihinsel gelişimleri bazı yönleri itibariyle önemli farklılıklar ortaya koyar (Kılıççı 1989: 43).

II. 2. 1. 10 – 11 Yaş Grubunun Fiziksel Özellikleri

Bu dönemde kızlarda ani boy artışı yanında cinsel özelliklerinin belirlemeye başladığı görülmektedir. Erkekler ise ilköğretim yılları boyunca gittikçe hızını kaybeden büyüme içinde bu yaşlarda da yaşlıları kızlardan daha ufak bir görünüme bürünmektedir. Bu yaşlarda erkek çocukları kızlardan daha hareketli ve kendi bedensel gücüne daha güvenli olarak iddialı ve zorlamalı fiziksel aktiviteler içindedirler (Kılıççı 1989: 44). Aynı zamanda büyüme hızını yitirmişlerdir. Dengeleri yerindedir, el kol becerisi daha da artmıştır (Yörükoğlu 1996:76).

Bu yaşlarda vücudun hastalıklara karşı olan direnci artmıştır. Süt dişlerin yerini asıl dişler almaya başlamıştır (Kılıççı 1989: 48).

II. 2. 2. 10 – 11 Yaş Grubunun Zihinsel Özellikleri

Bu yaşlarda, konuşma yeteneği ve söz dağarcığı çok gelişmiştir. Zaman, uzay, sayı kavramları yerleşmiştir. Hayalle gerçek daha kolay ayırdedilir. Somut düşünceden soyut düşünceye geçiş başlar (Yörükoğlu 1996:76).

10 – 11 yaşlarındaki kız çocuklarında aşk romanlarına eğilim görülmektedir. Erkek çocukları kahramanlık öykülerine ilgi duyarlar, biyografiler okurlar. Ayrıca çizgi romanlara ilgi duyarlar. Buna karşın bu yaş dönemine hitap eden kitapların diğer çocuk kitapları gibi bol resimli ve az yazılı olmadığı görülür. Yazıların çoğalmasa yaşına uygun bir okuma

yeteneği kazanması açısından 3nemlidir. Çocuğun d3ş3nme yeteneğini ve hayal g3c3n3 zenginleştirmesi bakımından okuma alışkanlığının 3nemli olduğu unutulmamalıdır. Diğer taraftan televizyonun yetişkinler için olduğu kadar çocuklar için de 3đretici ve eğitici etkileri vardır (Kılııı 1989: 49).

ocuk on yaşında daha d3zenli ve tutarlıdır. ocuk bu yaşta oldukça gelişmiş bir eleştiri anlayışına sahiptir, yapılan haksızlıkları kolayca anlamaktadır.

II. 2. 3. 10 – 11 Yaş Grubunun Sosyal 3zellikleri

Okul ağı, çocuğun aile yuvasından çıkıp, dış d3nyaya açıldığı, toplumsal çevreye iyice karıştığı ağdır. Bağımlılığı azalmış, annesi d3nyanın ekseni olmaktan çıkmıştır. B3t3n g3n3 anneden ayrı olarak ya okulda ya da dışarıda oyunla geçirebilir.

ocuk onbir yaşında hareketli, konuşkan, her yere gitmeye hazır, araştırıcı ve doğru s3zl3d3r (Dodson 1991: 82).

Okul çocuğu, anne-babasının yanında çok sayıda kişi ve otorite ile de karşılaşmaktadır. Bu kişiler arasında akrabalar, 3đretmenler, oyun arkadaşları 3nemli yer tutmaktadır. Anne babaların dışındaki bu kişiler; çocuğun daha 3nce oluşturduğu davranış biçimlerini etkileyip değiştirebilmektedir (Ziyalar 1981: 160). 6 - 12 yaşlarında çocuklar hızlı zihinsel ve sosyal gelişmeler g3stererek, değişik d3ř3ncelerin mevcut olduğunu, diğer bireyleri ve sosyal yapıyı anlamaktadırlar.

Okuldaki arkadaşlarıyla paylaşımın gereğini kavrayacaklar ve onlarla yarışmanın anlamını 3ğreneceklerdir. Arkadaş beğenisi bu yaşlarda g3l3 bir ihtiyaa d3n3yecektir. Bir gruba dahil olma duygusunu yaşarlar. Bu yaşlarda kızlar ve erkekler ayrı ayrı gruplaşırlar. Karşı cinsi reddediş s3z konusudur. 10 yaşlarında her iki cinsin ilgileri ve oyunları farklılaşır (Kılııı, 1989: 49-50).

II. 2. 4. 10 – 11 Yaş Grubunun Duygusal Özellikleri

Çocuk bu yaşta coşkulu, uysal, gelişimin dengelendiği bir evreyi yaşamaktadır. On bir yaşındaki çocuk oluşmaya başlayan kişiliğini sınamak için, herkese karşı çıkmaktadır. Bu yaşlarda huy değişiklikleri, kırgınlık veya sevgi gösterimleri, kendini kabul ettirme girişimleri görülür (Dodson 1991:82).

Bu yaş döneminde özellikle 10 yaş çocuğu açık sözlü, tarafsız kolay anlaşılır bir tavır takınır. Ender olarak ağlar. Sık sık “gerçekten mutlu olduğunu” söyler. Duygusal patlamaları sık değildir, olduğunda da şiddetli ve anidir fakat çabuk geçer (Yavuzer, 1999:121).

II. 3. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI İLKÖĞRETİM OKULLARI DERS PROGRAMLARI VE BU PROGRAMLARDA KÜTÜPHANE HİZMETLERİ

Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim okulu 4. ve 5. sınıf ders programlarında kütüphanenin ve bilgi becerilerinin derslerde kullanımına yönelik ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadeler doğrudan kütüphane veya bilgi becerileri başlığı altında bulunmasa da içeriği hem kütüphane hizmetlerini hem de öğrencilerin bilgi kaynaklarını kullanmalarına yönelik çalışmaları destekler niteliktedir.

Bu ifadeler aşağıda belirtilen ders programlarında şu şekilde geçmektedir:

İlköğretim Okulları 4. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Programı'nın genel amaçlar bölümünde;

- “Onlara, dinleme, okuma alışkanlık ve zevkini kazandırmak; estetik duygularının gelişmesinde yardımcı olmak;

- Onlara bilimsel, eleştirici, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirmektedir (MEB 2000a: 13; MEB 2000b: 13).”

Açıklamalar bölümünde ise;

- “Öğretmen Türkçe derslerinde yapacağı çeşitli çalışmalarla öğrencilerine önce kitap okuma alışkanlığı ve zevki kazandıracak, onların, değerli eserleri kendi başlarına arayıp bulacak ve okuduklarını değerlendirebilecek düzeye gelmelerini sağlayacaktır;
- Okuma alışkanlığı, okul çağında edinilir ve bu alışkanlıklar her çocuğa kazandırılabilir. Çünkü okuma yazmayı yeni öğrenen bir çocuk için her yazılı metin ilgi çekicidir. Öğretmen, başlangıçta bu ilgiyi beslemeli, onun kaybolmamasına çalışmalı ve o ilgiden yararlanarak çocuğu hoşlanacağı türden kitaplar okumaya yöneltmelidir;
- Öğretmenin sürekli izlemesi sonucu aşamalılığa ve düzeye özen göstererek zamanında ve yerinde yapacağı küçük yardım ve özendirmeler, öğrencilerin okuma alışkanlık ve zevkini kazanmalarını sağlayacaktır (MEB 2000a: 15).”

Anlama bölümünün, Özel Amaçlar başlığı altında ise;

- “Sözlük, ansiklopedi vb. başvuru kitapları ve kaynaklardan yararlanabilme alışkanlık ve becerisini kazanmalarını sağlamak;
- Kitaplardan yararlanma becerisini geliştirmek (MEB 2000a: 17; MEB 2000b: 17).”

Yine aynı bölüm içindeki Öğrencilerin Kazanacakları Davranışlar başlığı altında ise;

- “Kitaplardaki içindekiler, dizin ve sözlük bölümlerinden yararlanabilmek;
- Yazım kılavuzu, sözlük, ansiklopedi ve kaynak kitaplardan yararlanabilmek;
- Günlük gazeteleri ve düzeyine uygun dergileri izleyebilmek;
- Düzeyine uygun, yararlı kitapları seçip okuma alışkanlığı geliştirebilmek (MEB 2000a: 18; MEB 2000b: 18).”

İlköğretim Okulları 4. ve 5. Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programı'nın giriş bölümünde;

“Programın hedef ve davranışları, öğrencilerin gelişim düzeyleri de dikkate alınarak:

- Problemleri çözmeye yarayacak şekilde düşünme yolu geliştirecek,
- Matematik dersinde edindikleri bilgi ve becerileri günlük hayattaki problemleri çözmeye kullanabilecek,
- Yaratıcı ve eleştirci düşünme yeteneğini geliştirecek nitelikte düzenlenmiştir (MEB 2000a: 51; MEB 2000b: 51).”

Programın uygulanması ile ilgili genel açıklamalar bölümünde ise:

“Öğrencilerin eleştirci düşünme, muhakeme etme, problem çözme becerilerini geliştirmek ve bilimsel metodlara göre çalışma yollarını öğretmek milli eğitimin temel hedefidir. Her ders bu hedefi gerçekleştirmek için birer araçtır. Matematik programındaki hedef ve davranışları gerçekleştirmeyi sağlayacak öğrenme ve öğretme etkinlikleri, diğer derslerle bağlantıyı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Bu etkinlikler

öğrenmeye yol göstermek amacıyla açıklanmıştır (MEB 2000a: 53; MEB 2000b: 53).”

İlköğretim Okulları 4. ve 5. Sınıf Fen Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Genel Amaçlar bölümünde;

- “Yapıcı, yaratıcı, eleştirci düşünme yeteneği kazanabilme ve geliştirebilme,
- Bilimsel sonuçlara ulaşmada ve kanunları anlamada gözlem, inceleme, deney, araştırma yöntemlerinden yararlanabilme,
- Araştırma, inceleme, gözlem ve deney sonuçlarını söz, yazı, resim, şekil ve grafiklerle gösterebilme, yorumlayabilme ve genelleyebilme (MEB 2000a: 136; MEB 2000b: 136).”

İlköğretim Okulları 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Açıklamalar bölümünde;

- “Konuların işlenişinde, yalnız ders kitapları ile yetinilmez, öğrencinin seviyesine uygun çeşitli kaynaklardan da yararlanır. Böylece, öğrencinin araştırma yapması ve bunu alışkanlık haline getirmesi sağlanır,
- Öğrencilerin, çalışma ortamları –yalnız derslikler değil- aile, okul, çeşitli topluluklar, kitaplıklar, müzeler, sergiler, vb. yerleri de kapsar. Öğrencilere bu yerlerde incelemeler, gezi, gözlem ve ilgili kişilerle görüşmeler de yaptırılır,
- Programda araç listesinde belirtilen harita, yer küre, video kaset, film, film şeridi, slaytlar vb. eğitim araçları donatım merkez müdürlüklerinden sağlanarak etkili bir şekilde kullanılır. Konularla ilgili bulunabilen eğitim araç ve gereçlerinden – bilgisayar, CD ve disketlerden yararlanır (MEB 2000a: 161; MEB 2000b: 163).”

Genel Amaçlar bölümünde ise;

- “Plan, kroki, harita ve grafik bilgileri kazanarak onlardan yararlanabilir hale gelirler (MEB 2000a: 164; MEB 2000b: 166).”

4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçlar bölümünde; Ünite 3 İlimiz Bölgemizi Tanıyalım başlığı altında;

- “Harita çeşitleri bilgisi,
- Harita okumayla ilgili temel işaretler bilgisi,
- Haritalardan yararlanmanın önemini kavrayabilme,
- Haritada yön bilgisi,
- Atlas kullanım bilgisi,
- Atlasta yararlanmanın önemini kavrayabilme,
- Atlas kullanabilme (MEB 2000a: 164).”

İlköğretim Okulları 4. ve 5. Sınıf Seçmeli Bilgisayar Dersi Öğretim Programı'nın Açıklamalar bölümünde;

“Öğrenciler, ilköğretimde öncelikle bilgisayar okuma-yazma ve kullanmasını öğrenmeli, daha sonra herhangi bir konuyla ilgili problemin çözüm yollarını belirleyip bilgisayar diline aktarabilmelidir (MEB 2000a: 363; MEB 2000b: 355).”

İfadeleri geçmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı ders programlarından alınan, öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırma, kitaplardan yararlanma becerisini kazandırma, sözlük, ansiklopedi gibi temel kaynakların kullanımını öğretmek, araştırmaya ve birden çok kaynak kullanımına yönlendirme, bilimsel, yaratıcı ve eleştireci düşünme yeteneğini kazandırabilme, basılı ve basılı olmayan her tür kaynağın kullanımına yönlendirme vb. ifadelerde öğrencilerin kullanıcı

eğitimi sonrasında kazanmaları beklenen davranışlara ve kullanıcı eğitiminin amaçlarına rastlanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı, ders programları içine aldığı yukarıdaki ifadelerle konuya önem vermiş olsa da, bu becerilere ve bilgilere sadece bazı derslerin programında yer verildiği ve kütüphane olgusundan yeterince bahsedilmediği görülmüştür.

III. BÖLÜM

OKUL KÜTÜPHANELERİ

III.1. OKUL KÜTÜPHANELERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Her eğitim kurumu, hizmetinde bulunduğu grup için gerekli kaynakları toplamak; onları, belli bir düzen uyarınca organize etmek ve hizmete sunmak zorundadır. Bu önemli görev, toplum eğitimi yönünden halk ve çocuk kütüphanelerine, yüksek öğretim ve araştırma kurumlarına, üniversite - araştırma kütüphanelerine, okulda ise okul kütüphanesine düşer (Soysal 1967: 232).

Okul kütüphanesi, ilk ve orta öğretim kademelerinde eğitim ve öğretim programlarını zenginleştirici ve destekleyici her türlü bilgi kaynağını bünyesinde toplayan, düzenleyen ve hizmetleri ile parçası bulunduğu öğretim kademesinin amaçlarının gerçekleşmesine dinamik bir şekilde katılan ve özellikle öğrenci ve öğretmenler tarafından kullanılan kütüphanedir (Önal 1992).

Okul kütüphaneleri; eğitim aracı olarak tanımlanır. Bu kütüphaneler okulun vazgeçilmez bir parçası olmalı ve doğrudan eğitimin bileşenleri içerisinde yer alıp eğitimin amaçlarını desteklemelidir.

III. 1.1. Okul Kütüphanesi Sistemini Oluşturan Unsurlar

Okul sistemi içerisinde bir alt sistem durumunda olan okul başlı başına bir sistem olarak ele alındığında 3 ana unsurdan oluşur (Soysal 1969: 74).

1. Destekleyici Unsurlar

A - Maddi destek unsurları;

- Bütçe; okul kütüphanelerinin personel eğitimi, koleksiyon sağlama, yeni teknolojiler ile olanaklar sağlamak için sürekliliği olan bir bütçeye ihtiyacı vardır. Parasal kaynaklar, hizmetlerin istenilen boyutta gerçekleştirilmesi açısından önemlidir (IFLA / UNESCO 1999: 116).
- Personel; okul kütüphanecisi çalıştığı kütüphanenin planlanması ve yönetilmesi için yeterli profesyonelliğe ve mesleki eğitim ile eğitimsel sorumlukları yerine getirebilecek yeterliliğe sahip olmalıdır (IFLA / UNESCO 1999: 117).
- Bina ve araçlar; kütüphane hizmetlerinin verilebilmesi için önceden planlanmış, okulun merkezinde kolayca ulaşılan, koleksiyon ve kullanıcı artışına göre genişletebilecek uygun bir mekan olmalıdır.

B - Manevi destek unsurları;

- Yasa ve yönetmelikler; yasa ve yönetmelikler, okul kütüphanelerinin statüsünü belirlemeli ve eğitim kurumları için vazgeçilmezliğini vurgulamalıdır. Kütüphanelerin hizmetlerini gereğine uygun bir şekilde yerine getirmesi amacıyla zorunluluklar içermelidir. Yerel, bölgesel ve ulusal otoritelerin sorumluluğunda, yasalar veya politikalar tarafından desteklenmelidir (IFLA / UNESCO 1999: 116).
- Okul yönetimi; okul kütüphanesinin yararına inanmalı, okulun vazgeçilmez bir parçası olduğunu kabul ederek hizmetlerini her anlamda destekleyerek gerçekleşmesine katkıda bulunmalıdır. Okul içinde kütüphane kurallarının uygulanmasını sağlamalıdır.

2. Temel Unsurlar

A – Yönetim hizmetleri; okul kütüphanelerinde yönetim, okul kütüphanesinin belirlenen amaçlarına ulaşım, insan gücü, para, zaman ve yer unsurlarının daha verimli daha ekonomik ve daha iyi bir şekilde kullanılması yolunda yapılan çalışmaların tamamı şeklinde açıklanır. Kütüphane yönetimi, kütüphane içi hizmetlere ilişkin planlama örgütleme koordinasyon, yönetim ve denetim işleriyle bünyesinde bulunduğu okul kademesinin her düzeyindeki yönetici ve sorumlularla sağlıklı bir iletişim kurmalıdır (Soysal 1969: 79; ASSL / AECT, 1988: 48).

B – Teknik hizmetler; bilgi kaynaklarının seçimi, sağlanması, katologlanması ve sınıflandırılması gibi hizmetleri içerir.

C – Kullanıcı hizmetleri; okul kütüphanesinde öğrenci ve öğretmenlerin kütüphane hizmetlerinden yararlanmalarına imkan sağlayacak her türlü girişim ve hizmetler bu grup içinde ele alınıp değerlendirilir (Soysal 1969:84; ASSL / AECT, 1988: 27).

3. Etkileyici Unsurlar

A – Öğretim yöntemi ve araçları; modern eğitim anlayışının benimsendiği, öğrencileri yetenekleri çerçevesinde bağımsız çalışma yapmaya yönelten, öğretmenlerin öğreticiden çok rehber olduğu, öğrencilerin zeka, bilgi, beceri ve ilgileri itibarıyla farklı oldukları ortamlarda, okul kütüphaneleri okulun vazgeçilmez bir parçası olarak dinamik hizmetler verebilecektir (ASSL / AECT, 1988: 35).

B – Ulusal düzeyde kütüphanelerin ve kütüphanecilerin durumu; toplumsal hizmet veren diğer kurumlar gibi kütüphaneler de parçası oldukları çevrenin koşullarından etkilenirler. Bu koşulların içine toplumun eğitim düzeyi, gelenek

görenekleri, ekonomisi, yönetim biçimleri gibi her türlü koşul girmektedir (Soysal 1969; 89).

III. 2. OKUL KÜTÜPHANELERİNİN AMAÇLARI

Okul kütüphanesi eğitimsel süreçte tamamlayıcı bir unsurdur. Eğitim ve öğretimin gelişmesinde temel olan kütüphanelerin amaçları şöyledir (Adeoti-Adekeye 1997: 586; ASSL / AECT, 1988: 1; IFLA /Unesco 1999:117, Önal 1992: 64):

- Okulun misyonunun ve müfredatının kapsamında eğitim ve öğretimin amaçlarını artırmak ve desteklemek.
- Öğrencilere okuma ve okuyarak öğrenme zevkini kazandırmak ve bunu geliştirmek aynı zamanda kütüphaneleri hayatlarının her aşamasında kullanabilmelerini göstermek.
- Eğitim, öğretim ve bu gereksinimlerin yanı sıra kişisel ilgi alanları için bilgi kullanımı ve üretimiyle ilgili deneyimler için fırsatlar yaratmak.
- Öğrencileri edindikleri bilgiyi değerlendirebilmeleri ve kullanabilmeleri için yeni yöntemler bulmaları konusunda desteklemek.
- Yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası kaynakları ve fırsatları, farklı düşünce ve deneyimleri kullanıcılara sunmak.
- Öğrencileri kültürel ve sosyal bilince ve duyarlılığa teşvik edecek kültürel ve sosyal etkinlikler düzenlemek.
- Okulun amaçlarına ulaşması için, öğrencilerle, öğretmenlerle, yöneticilerle ve ailelerle birlikte çalışmak.
- Her öğrencinin ihtiyaçlarını karşılamak için farklı öğretim stratejilerini organize etmek amacıyla diğer eğitimcilerle ortak çalışmak.
- Okuma oranını artırmak, okul kütüphanesinin kaynak ve hizmetlerini tüm okulun kullanımına sunmak.
- Kütüphane koleksiyonunun etkin bir şekilde kullanılabilmesi için kullanıcı eğitimi vermek ve öğrencileri bilgi becerileriyle donatmaktır.

Okul kütüphaneleri bu amaçları yerine getirirken; kaynakların seçimini ve sağlanmasını, bu kaynakların erişimlerinin mümkün hale getirilmesini, öğretim olanaklarını ve eğitilmiş personelin çalışmasını sağlayacak politikalar ve hizmetler geliştirmelidir (IFLA / UNESCO 1999: 117). Tüm bu amaçlar bir bütün olarak düşünölmeli ve gerçekleştirilmelidir (Adeoti-Adekeye 1997: 587).

III. 3. OKUL KÜTÜPHANELERİNDE GELİŞMELER

Bilgi teknolojisindeki gelişmeler ile birlikte okul kütüphanelerine olan yaklaşımlar da farklılık göstermiştir. Okul kütüphanesi teriminin yerine özellikle gelişmiş ölkelerde okul kütüphanesi medya merkezi (school library media center), okul kütüphanecisi yerine ise okul kütüphanesi medya uzmanı (school library media specialist) terimi kullanılmaktadır (Davies 1976: 22).

Okul kütüphanesi medya merkezi, öğrencilerin gelişen gereksinimleri ile ilgilerini karşılayacak basılı ve basılı olmayan, çeşitli görsel işitsel materyalleri bünyesinde bulunduran ve öğrencilerin becerilerini geliştirip bağımsız çalışma yapabilecekleri merkezlerdir. Okul kütüphanesi medya uzmanı ise hem kütüphanecilik hem de öğretmenlik mesleğinin özelliklerini taşıyan kişidir (Davies 1976:22).

1980'li yılların sonuna doğru, Amerikan Okul Kütüphaneleri Birliğı eğitim ve bilgi teknolojilerinin, eğitim programlarıyla bütünleşmesinde okul kütüphanesi medya programlarına rehberlik ve liderlik etmek amacıyla Information Power adı altında bir rehber kitap geliştirmiştir (AASL / AECT 1988: 1). Bu çalışmalarda okul kütüphanesi medya programı; okul kütüphanelerinin, öğrenme sürecinde merkez olarak kabul edilen ders programlarıyla bütünleşmesi gerektiğini belirtmektedir.

Amerikan Okul kütüphaneleri Birliğine göre, okul kütüphanelerinin görevi; öğrencilerin ve okul personelinin bilgiyi etkili olarak kullanmalarını sağlamaktır (AASL / AECT 1988: 15).

Okul kütüphanelerinin bu amaç ve görevleri yerine getirebilmesi için kütüphanecilik eğitimi almış uzman kütüphanecilere ihtiyacı vardır.

Okul kütüphanecilerinin görevleri(ASSL/AECT 1988: 26):

- Kullanıcıların bilgiye erişimlerini sağlamak amacıyla hizmet vermek,
- Kullanıcıların bilgiyi elemeleri ve yeni bilgi üretmelerini destekleyerek öğrenme olanakları sağlamak,
- Kullanıcılara bilgi teknolojileri konusunda öğretme, liderlik ve rehberlik yardımı sağlamak,
- Yaşamboyu öğrenmeyi destekleyecek kaynak sağlamak ve aktivite hazırlamak,
- Okulun bir bilgi merkezi ortamı olmasını sağlayacak hizmetleri vermek,
- Kaynak ve öğrenme aktiviteleri geliştirmek olarak belirlenmiştir.

III. 4. EĞİTİMDE OKUL KÜTÜPHANELERİNİN ÖNEMİ

Eğitimin amacı; “ toplumsal, kişisel hayatın gereksinim duyduğu çeşitli becerilere, bilgilere, düşünme, sorun çözme, aradığı bilgileri kendisi bulma yetilerine sahip insanı yetiştirmek olarak tanımlanabilmektedir” (Soysal 1969: 11).

Eğitim denince akla gelen, eğitilecek kişiler ve eğitim kurumlarıdır. Kişilerin eğitilmesinde bir çok kurum rol oynamaktadır. Bu kurumlardan en öncelikli ve temel olanı okullardır.

Eğitimde okullar kadar önemli bir unsur olan kütüphaneler okulların vazgeçilmez parçalarıdır. Okul kütüphaneleri eğitimde tek başına bir amaç değil parçası bulunduğu öğretim kurumunun - okulun - amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunacak bir araçtır (Önal 1993: 45).

Günümüz bilgi toplumunda bilgi ve fikir edinmenin başlıca kaynaklarından biri haline gelen okul kütüphaneleri, öğrencileri yaşam boyu

kullanabilecekleri öğrenim becerileri ile donatır, sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmelerine imkan verir (IFLA / UNESCO 1999: 116).

Bu hizmetleri gerçekleştirirken okul kütüphanelerinin teknolojik gelişmelerin bilgi kaynaklarına olan etkisine hazırlıklı olması gerekmektedir. Kütüphanecilerin bilgi çağının meydan okumalarıyla karşılaştıklarında profesyonel yeteneklerini uygulamak için tek bir fırsatları vardır. İlk ve orta öğretim okullarındaki kütüphaneciler öğretme yeteneklerini kullanarak hayat boyu öğrenme macerasında modellik yapabilirler. Böylece okul kütüphanecileri öğrencilerin basılı ve elektronik kaynaklardan doğru ve güvenilir bilgiye nasıl ulaşabileceklerini, analiz ve sentez yaparak bilgiden nasıl sonuç çıkarabileceklerini ve karar verme aşamasında bu bilgiye nasıl başvurabileceklerini öğreterek varlıklarını eğitimsel süreçte anlamlı kılabilirler.

Günümüzde bilgiye verilen önem, kütüphane ve medya merkezlerinin basılı ve görsel materyallerin statik depoları olmaktan çıkarılıp, dinamik bilgi teknolojisi merkezlerine dönüşmesini kaçınılmaz hale getirmektedir (Murray 1999: 10).

Okul kütüphaneleri Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Okul Kütüphaneleri Yönetmeliğine göre düzenlenmektedir. Adı geçen yönetmeliğe göre, “Temel eğitim okulları ile ortaöğretim kurumlarının kütüphaneleri bu yönetmelik esaslarına göre kurulur ve yönetilir (MEB 1976: 3).” Bu yönetmeliğin amacı;

“Öğrencilerin Türk Milli Eğitimi’nin genel amaçları çerçevesinde yetişmelerine; fikir ve ruh bakımından olgunlaşmalarına; ilgi, istidat ve kabiliyetlerine uygun doğrultularda gelişmelerine ve programların ihtiva ettiği konularda şahsi araştırma ve inceleme yapmalarına geniş ölçüde imkanlar hazırlamak ve öğretim ve eğitimin başlıca dayanağı olmak üzere bütün temel eğitim ve

ortaöğretim okullarında kütüphane çalışmalarını düzenlemektir”
(MEB 1976: 3) şeklinde belirtilmiştir.

Gelişmiş ülkelerde okul kütüphanelerine verilen öneme karşılık, Türkiye’de 1976 yılında hazırlanan bu yönetmelik dışında, okul kütüphanelerinin yasal olarak manevi bir desteği bulunmamaktadır. Bu yönetmelik doğrultusunda her okulda bir okul kütüphanesi ve her sınıfta sınıf kitaplığı bulunması gerekmektedir. Fakat okul yönetimlerinin yaklaşımlarına göre kütüphaneye verilen önem, sağlanan personel, ayrılan mekan ve bütçe farklılıklar göstermektedir. Günümüze kadar bu yönetmelik üzerinde herhangi bir değişiklik ve güncelleme yapılmamıştır.

IV. BÖLÜM

KULLANICI EĞİTİMİ

IV.1. KULLANICI EĞİTİMİNİN TANIMLANMASI

Caroll (1981), kullanıcı eğitimini, temel olarak kullanıcıların etkin bir şekilde bilgiye erişimlerinde ve kaynak ile kütüphane kullanımlarında yararlı olabilecek becerilerin öğretilmesi olarak tanımlar.

Kullanıcı eğitimi, bilgi ve iletişim süreci ve bu sürecin bir parçası olan kütüphaneyle kullanıcıların etkileşimi ile ilişkilidir. Kullanıcı eğitimi, okul ve halk kütüphanelerinde başlayıp, akademik ve özel kütüphanelere dek uzayan, devamlılığı olan bir süreç olmalıdır (Fjallbrant ve Malley 1984: 11).

Kullanıcı eğitimi, bilginin nereden bulunacağı, neden belli bir arama stratejisi kullanmak gerektiği, başka hangi kaynakların yardımcı olabileceği, kütüphanenin ne şekilde kullanılabileceği ve bulunan kaynakların nasıl başka kaynaklar bulmaya yardımcı olabileceği konusunda bilgiler veren eğitim programlarıdır (Feather ve Sturges 1997: 454).

Kullanıcıların, kütüphane hizmetleri, imkanları ve bilgi kaynaklarının kullanımından en üst düzeyde faydalanmalarını sağlamak kütüphanelerin sorumluluğudur. Dolayısıyla, bu yaklaşım, kullanıcı eğitim programına duyulan ihtiyacı beraberinde getirir. Fleming (1990), kullanıcı eğitiminin, eğitim, öğretim ve farklı araştırma programlarını kapsadığını vurgular ve bu programların, kullanıcıların bilgiyi daha etkili ve bağımsız kullanabilmelerini sağlamak amacıyla geliştirildiğini ifade eder.

IV. 1. 1. Kullanıcı Eğitiminin Amaçları

Kullanıcı eğitiminin amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz (Fidzani, 1995: 3 ; Feather ve Sturges 1997: 454):

- Kullanıcılara kütüphane hizmetlerini, özelliklerini ve bilgi ihtiyaçlarını karşılayacak kaynakları tanıtmak,
- Kütüphaneyi yeni kullanıcılara tanıtmak,
- Kütüphane becerileri kazandırarak, kendi kendine yetebilen bağımsız kullanıcılar yetiştirmek, kütüphaneyi akademik etkinlikler merkezi haline getirmek,
- Kullanıcıların kütüphane hizmetlerinden ve imkanlarından etkin bir biçimde yararlanmalarını sağlamak,
- Kullanıcıları, bilgi kaynaklarının kullanımı konusunda yetiştirmek, eğitmek, bu kaynaklardan bilgiye hızlı ve isabetli bir şekilde erişmelerini ve maksimum düzeyde faydalanmalarını sağlamak,
- Kullanıcıları bilgiyi değerlendirme konusunda eğitmektir.

IV. 1. 2. Kullanıcı Eğitimin Bileşenleri

Kullanıcı eğitimi, birbirinden farklı ve birbirinin tamamlayıcısı olan oryantasyon ve öğretim aşamalarında gerçekleştirilir (Fjallbrant 1977: 206). Fakat bu konuda farklı yaklaşımlara rastlanmaktadır. Kullanıcı eğitiminin bu aşamaları, bazı kaynaklarda farklı terimlerle ifade edilmektedir. Kütüphane öğretimi, oryantasyon, bibliyografik öğretim, bilgi okuryazarlığı eğitimi gibi terimlere rastlanmaktadır (Feather ve Sturges 1997: 454). Tüm bu farklı terimlerde kullanıcıları, etkili, bağımsız araştırmacılar olmaları için eğitmek amacı güdülmektedir.

Oryantasyon; kullanıcılara kütüphane kullanımı, hizmetleri, düzeni ve imkanları hakkında genel bilgilerin verildiği tanıtım aşamasıdır (Fjallbrant ve Malley 1984: 13). Oryantasyon aşamasında önemli olan rahat bir atmosfer

yaratıp, kullanıcı ve kütüphaneci arasındaki etkileşimi sağlamak ve kullanıcıya kütüphaneyi hoşça gider, dostane bir kurum olarak tanıtmaktır. Oryantasyon sonrasında, kullanıcıya güven kazandırılmış, kütüphanenin düzeni öğretilmiş olmalı ve kullanıcı kendi başına araştırma yapabilecek hale gelmiş olmalıdır. Böylece kullanıcılar kütüphaneye geldiklerinde, kendi başlarına düzeni anlamaya çalışmakla veya çekingenlikle vakit kaybetmemiş olacaklardır (Fjallbrant ve Malley 1984: 13).

Bibliyografik öğretim; belirli alanlardaki kaynakların kullanımlarının öğretildiği aşamadır (Fjallbrant ve Malley 1984: 13). Bu aşamada kullanıcılara, ihtiyaç duydukları bilgiye nasıl erişebilecekleri ve kaynaklardan nasıl yararlanabilecekleri öğretilir. Öğretim aşamasının; kullanıcılar ihtiyaç duyduğunda etkili olduğu saptanmıştır. Kullanıcılar güdülendikten sonra, aradıkları bilgilere erişmek için gerekli kaynakların kullanımını öğrenmeyi istemektedir. Bu durum uygulanan öğretim programının etkinliğini artırır.

Farklı kaynaklardan bilgiye ulaşma, bu bilgileri değerlendirme konusunda yeterli donanımı kazanabilmeleri için kullanıcıların almış oldukları eğitim düzeyi ve bilginin zorluk derecesine göre kullanıcı eğitimi organize edilmelidir.

Bu aşamaları genelde kütüphaneler, kullanıcının ihtiyacına ve seviyesine göre uyarlamaktadır.

- Yeni kullanıcılara, kütüphaneyi genel olarak tanıtmak amacıyla oryantasyon programı uygulanır.
- Kütüphane hakkında belli bir bilgi birikimine sahip deneyimli kullanıcılara, kaynakların kullanımını öğretmek amacıyla bibliyografik öğretim programı uygulanır.

- İleri düzeydeki kullanıcılara (araştırmacılara), bilgi kaynaklarının seçimi, bilgilerin değerlendirilmesi, özetlenmesi ile ilgili bir eğitim uygulanır (Fidzani 1995: 1).

Diğer bir deyişle; kullanıcı eğitiminde problem sadece kaynak ya da bilgi bulmak değildir. Önemli olan bu aşamalarla kullanıcılara, basılı ve elektronik kaynaklardan, bilgiyi nasıl keşfedeceklerini ve uygun şekilde kullanacaklarını öğretmektir. Bu doğrultuda kullanıcı eğitiminin esas amacı ortaya çıkar; tüm bu aşamalar sonrasında kullanıcılar etkili, verimli ve bağımsız araştırmacılar olurlar (Troutman 2000: 620).

IV. 2. KULLANICI EĞİTİMİNİN GELİŞİMİ

IV. 2. 1. Kullanıcı Eğitiminin Tarihçesi

Kullanıcı eğitiminin geçmişi 1800'li yıllara kadar dayanır. Amerikalı kütüphaneciler 1850'li yıllarda kütüphane kullanımıyla ilgili eğitim vermeye başlamışlardır. 1870'li yıllarda Samuel Green tarafından ilk kez halk kütüphanelerinde danışma masası kurulmuştur (Feather ve Sturges 1997: 454).

Kullanıcı eğitimi konusunda çalışmalar oldukça yavaş ilerlemiştir. Çünkü kullanıcı eğitimi ile ilgili hizmetler tam olarak tanımlanamamıştır. 1940 yılında Ranganathan müracaat kütüphanecilerinin kullanıcılarla iyi ilişkiler içinde olmaları gerektiğine değinmiştir. 1945 yılında İngiltere Kütüphaneler Birliği Üniversite ve Araştırma Bölümü tarafından 3 aşamalı bir kullanıcı eğitim programı uygulanmıştır (Feather ve Sturges 1997: 454).

1800'lü yıllardan beri kütüphaneciler kullanıcılarına kütüphaneyi nasıl kullanacaklarını öğretmekteydi, fakat kullanıcı eğitiminin akademik çevrelerde ilk olarak 1960'lı yıllarda önem kazandığı görülmüştür (Troutman 2000: 620). 1960 yılında Montith College'da uygulanan kullanıcı eğitimi programı örnek

olarak gösterilebilir. Sözü edilen bu çalışmalar kullanıcı eğitiminin gelişiminde etkili olmuştur (Feather ve Sturges 1997: 454).

1958 yılında Bonn tarafından hazırlanan ve tüm alanlarda kullanıcı eğitimini içeren çalışmalardan oluşan kaynak daha sonra güncellenerek 1960 - 1970 yılları arasında Amerikada yapılan çalışmaları içeren, kütüphane öğretimi bibliyografyası haline getirildi. Daha sonra belli yılları kapsayan, kullanıcı eğitimi konusunda bibliyografyalar geliştirilmeye devam edildi. Bu bibliyografyalar sayesinde kullanıcı eğitiminin gelişimi iyi bir şekilde belgelenmiştir (Fjallbrant ve Malley 1984: 14).

Ulusal ve uluslararası boyutta birçok kullanıcı eğitimi konferans ve seminerleri yapılmıştır. İlk uluslararası konferans olan "Kütüphane Kullanıcı Eğitimine Yeni Yaklaşımlar", 1979 yılında Cambridge'de yapılmıştır. Ardından Oxford'da ikinci uluslararası konferans yapılmıştır. Bu konferans tüm kütüphane türlerinde kullanıcı eğitimini kapsar niteliktedir. 1980'li yıllarda Avrupa ülkelerinde, Avusturalya'da, Amerika'da kullanıcı eğitimi konusunda konferanslar yapılmıştır (Fjallbrant ve Malley 1984: 15).

Kullanıcı eğitim programları ve materyalleri ile ilgili bilgi değişiminin yapıldığı Amerikan LOEX (Library Orientation-Instruction Exchange), İngiliz LIMB (Library Instruction Materials Bank) ve Avustralyalı USER (User Education Resources) gibi değişik kuruluşlar geliştirilmiştir. Bu kuruluşlar kullanıcı eğitimi konusunda fikir, bilgi, materyal ve deneyim alışverişini sağlamaktadır (Fjallbrant ve Malley 1984: 17).

Amerika, İngiltere, Avusturalya ve Kanada gibi İngilizce konuşulan ülkelerde Kullanıcı Eğitimi Birlikleri kurulduktan sonra Avrupa'da da bir takım birlikler oluşturulmuştur (Fjallbrant ve Malley 1984: 18).

Bilgi teknolojilerinin gelişmesiyle, kütüphane turları, dersler, seminerler ve geleneksel yöntemlerin uygulandığı kullanıcı eğitim programlarının içeriği ve kullanılan yöntemler değişime uğramıştır.

IV. 2. 2. Kullanıcı Eğitiminde Yeni Gelişmeler

Günümüzde bilgi patlamasına paralel olarak bibliyografik öğretimde de gelişmeler olmuştur. Geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısında oluşan bilgi selinin büyük bir bölümü gelişen teknolojinin ürünüdür. Bu gelişmeler her yönden kütüphanecileri etkilemiş ve son otuz yılda kütüphane öğretimi değişime uğramıştır. Bu değişimlerin neredeyse tamamı bilgisayar teknolojisi ile ilişkilidir. 35 yıl önce kart kataloglar öğretilirken, basılı bibliyografyalar, indeksler önerilirken, bugün; çevrimiçi kataloglar, elektronik veri tabanları, basılı ve elektronik dergiler veya internet gündeme gelmiştir. Bibliyografik öğretim kütüphanecilikle paralel olarak formal bir disiplin halini almıştır (Troutman 2000: 620). Aynı zamanda kullanıcı eğitimindeki gelişmelerle birlikte yeni terimler kullanılmaya başlanmıştır.

IV. 2. 2. 1. Kütüphane Becerileri

1980'li yılların sonunda kütüphane öğretimi, bilgi ve kütüphane becerileri terimleriyle birlikte anılmaya başlamıştır.

Herring'e (1988) göre, kütüphane becerileri, öğrencilere ihtiyaç duydukları bilgileri bulmalarında ve kullanmalarında bağımsızlık kazandırır. Bu beceriler 'erişim becerileri' ile 'çalışma veya bilgi becerileri' olarak ikiye ayrılır. Erişim becerileri; ihtiyaç duyulan bilgiyi bulabilmek için kütüphane kullanımında öğrencilere yeterlilik kazandırır. Öğrenciler bilgiye ihtiyaç duyduklarında nereye gideceklerini ve ne şekilde aradıkları bilgiyle bulacaklarını öğrenirler. Katalog kullanımı ile referans kaynaklarının kullanımının öğretilmesi erişim becerilerinin içinde yer alır (Adeoti-Adekeye 1997: 588).

Çalışma veya bilgi becerileri; bu beceriler bilgi ve fikirlerin özetlenmesi ve okuma sonrası aktarım yapabilme becerisidir. Aynı zamanda araştırma yapmanın amacının kavranmasını sağlar; ihtiyaç duyduğu konudaki bilgi ve ilişkili bilgilerin seçimi, ilişkisiz olanların elenmesi, yeni bilgilerin not edilmesi, değerlendirilmesi, proje ödevi şeklinde organize edilmesidir (Adeoti-Adekeye 1997: 589).

Bu gelişmelere ek olarak, Berkowitz ve Eisenberg (1990) tarafından kütüphane öğretimi konusunda altı büyük beceri yaklaşımı geliştirilmiştir. Altı Büyük Beceri (Big Six Skills) yaklaşımı, üniversite öncesi eğitim kurumlarında kütüphane ve bilgi becerilerinin kazandırılmasında geleneksel yöntemlere alternatif olan sistematik bir yaklaşımdır. Altı Büyük Beceri, bilgi problemlerinin çözümüne sistematik bir şekilde yaklaşır, bu beceriler problem çözümünün başarılı olması için vazgeçilmez olarak kabul edilir (Berkowitz ve Eisenberg 1990:1).

Altı Büyük Beceri (Berkowitz ve Eisenberg 1990:35);

1. Tanımlama (Problemi ve problemden kaynaklanan bilgi ihtiyacını tanımlamak),
2. Bilgi Arama Stratejileri (Olası bilgi kaynaklarını belirleme ve farklı kaynaklar arasında öncelikli olanları değerlendirmek),
3. Bulma ve Erişim (Kaynaklara fiziksel ve entellektüel olarak erişmek ve kaynaklardan bilgiyi bulmak),
4. Bilginin Kullanımı (Bilgiyi her hangi bir kaynaktan okuyarak, görerek, duyarak almak),
5. Sentez (Birden çok kaynaktan yararlanarak bilgiyi organize etmek ve bilgiyi sunmak),
6. Değerlendirme (Ürünü değerlendirmek ve bilgi probleminin çözüm sürecini değerlendirmek) olarak sıralanır.

IV. 2. 2. 2. Bilgi Okuryazarlığı

Tüm bu gelişmelerin yanı sıra, bilgi okuryazarlığı terimi gündeme gelmiştir. İlk başlarda bilgi okuryazarlığı ile ilgili genel tanımlamalar yapılırken ilerleyen zaman içinde kapsamı bugünkü durumunu almıştır. Terim olarak bilgi okuryazarlığı ya da diğer bir ismiyle bilgi yeterliliği genel olarak, erişim beğenme (seçme), organize etme yeterliliği ve birçok kaynaktan bilgi edinme olarak tanımlanabilir (Humes 1999: 3). Diğer bir tanıma göre ise bilgi okuryazarlığı; çeşitli kaynaklardan bilgiyi bulma, değerlendirme kullanma, yeterliliğidir (Doyle 1994:1).

Bilgi okuryazarı olmak, araştırma alanını ya da konusunu iyi tespit etmeyi bilmeyi, araştırmayla ilgili kavramları ifade eden uygun terimleri seçebilmeyi, bir araştırma stratejisi belirlemeyi, toplanmış verileri analiz ve sentez yapabilmeyi gerektirir (Humes 1999: 3).

Literatürde bilgi okuryazarlığı teriminin kullanımı üzerine çeşitli tartışmalar bulunmaktadır. Kimi görüşlere göre bilgi okuryazarlığı, bibliyografik öğretim veya kullanıcı eğitimi ile eş değerdir. Fakat ağırlıklı görüş, bilgi okuryazarlığının, bireylerin bilgi bilinci kazanmaları ve eleştirel düşünme yetilerini bilgiye dayalı biçimde geliştirmelerini mümkün kılma yönünden, kullanıcı eğitimi ve bibliyografik öğretimin çok ötesinde bir misyon üstlendiği doğrudur (Gürdal 2000: 179).

Bilgi okuryazarı olabilmek için, bir bireyin bilgiye ihtiyaç duyduğu anın farkına varabilmesi, ihtiyaç duyduğu bilginin yerini belirleyebilmesi, onu değerlendirebilmesi ve etkin bir biçimde kullanma yetisine sahip olması gerekmektedir (Svanely ve Cooper 1997: 9). Bu tanımda da bibliyografik öğretim ile bilgi okuryazarlığının amaçları arasındaki fark açıkça görülmektedir. Çünkü bibliyografik öğretimin amacı, kullanıcıların ihtiyaç duyduğu bilgiye uygun kaynaklardan, hızlı bir şekilde erişmelerini sağlayacak kullanım bilgileri konusunda eğitim vermektir (Gürdal 2000: 180).

Bilgi okuryazarlığı, bilgi becerileri gibi kavramların kapsamı geliştikçe kullanıcı eğitimine olan bakış açısı da değişmektedir. Bu gelişmelerle birlikte Troutman'a (2000) göre gelecek on yıl içerisinde büyük ihtimalle kullanıcı eğitimiyle ilgili 4 önemli unsurun gündeme gelmesi beklenmektedir. Bunlar;

- Kullanıcı ihtiyaçlarına göre öğretim olanaklarının tasarlanıp değerlendirilmesi,
- Kütüphanecilerin sürekli olarak mesleki anlamda kendilerini geliştirmeleri,
- Teknolojik yeniliklerin kullanılması,
- Kütüphane öğretiminin uzaktan kullanıcılara da uygulanması, olarak belirlenmiştir.

Kullanıcı eğitim programlarının amacı bilgi becerilerine sahip bilgi okuryazarları geliştirmek olmalıdır.

IV. 3. OKUL KÜTÜPHANELERİ VE KULLANICI EĞİTİMİ

Okul kütüphanelerinin en temel işlevi, öğretim kurumunun amaçlarına hitap eden bilgi kaynaklarının sağlanması, bu kaynakların düzenlenmesi ve kullanıcıların sağlanan bilgi kaynaklarından en üst düzeyde yararlanmasını sağlayacak hizmetleri sunmaktır. Kütüphanenin okulda oluşumunu hazırlayan neden öğrenci ve öğretmenlerin gereksinimi olduğuna göre, okul kütüphanesinin bilgi kaynaklarındaki bilginin ona gereksinim duyanlara ulaşımını sağlayacak her türlü girişimde bulunması gerekir (Çakın, 1982: 59).

UNESCO Okul Kütüphaneleri Manifestosu'nda (IFLA / UNESCO 1999: 116), okul kütüphanelerinin görevleri arasında "kütüphane personeli, romandan kaynak kitaplara, basılı materyallerden elektronik ortamda bulunan materyallere kadar tüm kitap ve her türlü bilgi kaynağının kullanımı konusunda yardımcı olur. Aynı zamanda öğretim metodlarına, yardımcı kaynaklara ve kitaplara ulaşmada destek olur" maddesi yer almaktadır.

Bu bilgilerden yola çıkarak öğrencilerin uygun bir şekilde gerekli becerilere nasıl sahip olacaklarının öğretilmesi gerekir. Bu beceriler okuldayken hatta okuldan sonra iş hayatında bile kütüphanelerden en üst düzeyde yarar sağlamalarını mümkün hale getirecek kapsamda verilmelidir (Adeoti-Adekeye 1997: 587). Kullanıcı eğitiminin amacı öğrencileri, en iyi şekilde şu anda ve gelecekte kütüphanelerden nasıl faydalanacakları konusunda eğitmektir.

Bu nedenle kullanıcı eğitimi, okul kütüphanelerinde vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Öğrencilerden ilerleyen eğitim hayatları boyunca fazlasıyla kütüphane kullanmaları beklenecektir. Bu konuda ilköğretim yıllarında yetersiz eğitim alan öğrenciler, daima kütüphanecilere danışan yardım isteyen bağımlı kullanıcılar olarak kalırlar. Kullanıcı eğitimi sayesinde öğrenciler kütüphanenin onlara ne tür imkanlar sunabileceğini öğrenmekle kalmayıp diğer taraftan kendi yararları için kütüphanelerden en iyi şekilde nasıl faydalanabileceklerini de öğrenmiş olacaklardır (Adeoti-Adekeye 1997: 587).

İlköğretim kütüphanesi genellikle öğrencilerin kütüphane kullanımı konusunda eğitime başlandığı ilk yerdir. Çocukların gelecekte kütüphaneye olan yaklaşımlarını şekillendirecek önemli bir başlangıçtır. Kullanıcı eğitim programı ile her öğrenci kütüphanenin işlevini kavrayacaktır (Bowers 1974: 18).

Öğrencilerin her seviyede kullanıcı eğitimine ihtiyaç duydukları bilinmektedir. Kullanıcı eğitimi öğrencilerin kütüphane becerilerini öğrenmeleri ve geliştirmeleri için gereklidir (Bowers 1974: 19).

IV. 4. OKUL KÜTÜPHANELERİNDE KULLANICI EĞİTİM PROGRAMININ GELİŞTİRİLMESİ

Okul kütüphanelerinde öğrenciler için geliştirilecek kullanıcı eğitim programları; öğrencilerin seviyelerine uygun bilgi ihtiyaçlarını karşılayacak içerikte, okul kütüphanesinin ve eğitim sisteminin imkanlarını gözönünde bulundurarak hazırlanmalıdır. Bu program aynı zamanda öğretmenlerin ve kütüphanecilerin birlikte planlayacakları ders programlarının amaçları ile okul kütüphanesinin amaçlarının bütünleştiği bir program olmalıdır.

Bir okul kütüphanesinin kullanıcı eğitim programı geliştirmeden önce;

- İyi tasarlanmış bir alana sahip olması ve aynı zamanda bireysel, grup ve sınıf çalışmalarına elverişli alanlar içermesi,
- Sınıflandırılmış iyi bir koleksiyona sahip olması; öğretmen ve öğrenci kitlesinin eğitim ve öğretim işlerinden doğan gereksinimlerinin yanı sıra kişisel ilgi ve eğilimlerinin yarattığı gereksinimleri de karşılamaya yönelik kaynakların seçilerek, önceden belirlenmiş bir takım standartlar doğrultusunda düzenlenip yararlanmaya hazır duruma getirilmiş olması,
- Kütüphane personelinin, öğretmenlik deneyimine sahip, profesyonel kütüphanecilik eğitimi almış kütüphanecilerden oluşması,
- Kütüphaneci, öğretmen ve okul idaresi işbirliğinin sağlanması gerekmektedir. Kütüphaneden etkin yarar sağlama okul içindeki işbirliğine bağlıdır. İşbirliği olmadan iyi bir kullanıcı eğitim programı geliştirmek ve uygulamak oldukça zordur. Kütüphaneciler ve öğretmenler eşgüdümlü olarak çalıştıklarında; öğrencilerin okuma, öğrenme, problem çözme, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma becerileri konusundaki başarıları daha da yükselir (Bowers 1974: 19; IFLA / UNESCO 1999: 116-117).

Görülüyor ki okul kütüphanesinin; bina, koleksiyon, personel ihtiyaçları ile idari destek gibi unsurlar sağlandıktan sonra gerçek anlamda bir kullanıcı eğitim programını geliştirmesi mümkün olabilecektir. Kullanıcı Eğitim Programı geliştirirken dikkat edilmesi gereken diğer hususlar şunlardır:

1. Öğrencilerin bu eğitim programına ilgi duymaları ve yönlendirilmeleri gerekmektedir. Program hazırlanırken öğrencilerin ihtiyaçlarından yola çıkılmalıdır. Öğrenciler kütüphaneyle ilgili veya kaynak kullanımıyla ilgili bir problemle karşılaştığı takdirde kütüphane becerilerine ilgi duyacaktır.
2. Kullanıcı eğitiminin hedefleri sınıf öğretmeni ile kütüphaneci tarafından ortaklaşa hazırlanmalıdır. Öğretim teknik ve yöntemleri ile öğrenme psikolojisi gözönüne alınarak program planlanır.
3. Öğrencilerin bu becerileri en iyi şekilde deneme (uygulama) yöntemiyle öğreneceğini gözönünde bulundurarak, uygulamaya dayalı bir program hazırlanmalıdır. Anlatım yöntemi etkili olmayacaktır. Bilgi kullanımıyla ilgili öğrendiği yöntemleri kullanabileceği bir ortam sağlanmalıdır. Aynı zamanda öğrencilerin ilgilerini çekebilecek, eğlendirici ve bilgilerin kalıcı olmasını sağlayacak görsel-işitsel öğretim materyalleri kullanarak program uygulanabilir.
4. Öğrenci dikkatli bir şekilde gözlemlenip yanlışlar en başta düzeltilmelidir, Yardıma ihtiyaç duyduğunda sürekli egzersiz yaptırılmalıdır. Eğitim programı, sınıfların seviyeleri ve ünite konuları gözönünde bulundurularak hazırlanmalıdır. Kütüphane kullanımı ile ilgili yoğun bilgi ve becerileri her sınıf seviyesine kazandırmak mümkün olmayacaktır. Hazırlanan kullanıcı eğitim programının içeriği müfredatla örtüşmelidir. Belirli aralıklarla düzenli bir şekilde uygulanmalıdır. Haftalık ders programının içinde kütüphane saatlerinin de yer alması gereklidir,
5. Öğretilen bilgilerin diğer derslerde de uygulanması sağlanmalı ve öğrencilere ileri sınıflarda ek bilgilerle eğitim programının devamı verilmelidir. Ancak böylece bu bilgilerin sürekliliği ve kalıcılığı sağlanabilir (Bowers 1974: 22; Herring 1980: 342; Jones 1982:16).

Bu program en iyi, kütüphaneciler tarafından uygulanabilir. Eğitimi bütün öğrencilere kütüphanecilerin uygulamasının mümkün olmadığı koşullarda, öğretmenlerin bu becerileri sınıflarında öğretmeleri görüşü vardır (Bowers 1974: 23).

IV. 5. TÜRKİYE'DE KULLANICI EĞİTİMİ

Gelişmiş ülkelerde öğrenciler anaokulundan itibaren okul hayatları boyunca kullanıcı eğitimi almaktadırlar. Bu eğitim, okulun ders programlarının bir parçası olarak gerçekleştirilmekteyken ülkemizde bir çok okulda gerçek anlamda işlevlerini yerine getirebilecek nitelikte okul kütüphanesi bulunmamaktadır (Keyman 1990: 100).

Diğer taraftan Türkiye'deki eğitim sisteminde kütüphane kullanımını sağlayacak aktif metod uygulamasına geçilmesi gerekmektedir ve öğrencilerin kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik becerileri ilköğretim döneminde kazanmaları sağlanmalıdır.

Temel kütüphane becerilerinin kazandırılması gereken yerler olan ilköğretim okul kütüphaneleri, 2000'li yıllarda ülkemizde henüz var oluş problemini bile çözememiştir. Ancak özel öğretim kurumlarının kütüphanelerinin bu durumun dışında tutulması gerektiği düşünülmektedir. Bir çok özel okul, olması gerektiği gibi kütüphaneleri, okulun vazgeçilmez bir parçası olarak benimseyip maddi kaynak, bina, eğitilmiş personel gibi imkanlar sağlamaktadır. Özel imkanlar sayesinde eğitilmiş personel okul kütüphanelerinin amaçlarını yerine getirebilmekte ve bilgi teknolojisindeki gelişmeleri takip edip, hizmetlerinde kullanabilmektedir.

Türkiye'de özel öğretim kurumları dışında bilinçli kütüphane kullanıcıları yetiştirmek amacıyla, Cribb (1981), "Kütüphanelerde Kullanıcı Eğitiminin Önemi" isimli makalesinde, kullanıcı eğitimi için ulusal politikanın saptanması gerektiğine değinmiştir. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülke çapında kullanıcı eğitiminin planlanıp uygulanmasının gerekliliğini savunmuştur.

"Öğrencilik yıllarında kitaplar ve kütüphaneler konusunda eğitilmiş, okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmış okuyucular, yarın birer yetişkin

olduklarında da bu alışkanlıklarını sürdürür” düşüncesinden hareketle ve yıllar sonra istenen okuyucu kitlesine ulaşmak amacıyla 1981 yılında Edirne Halk Kütüphanesi tarafından Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü'nün desteği ile o yılların orta dereceli okullarındaki rehberlik derslerinde, “Kitap ve Kütüphane Bilgisi” konulu bir seminer programı uygulanmıştır (Ağırca 1982: 126). Bu seminerlerde kütüphaneciler tarafından, uygulamalı olarak öğrencilere, Edirne Halk Kütüphanesi, bağlı çocuk kütüphaneleri, gezici kütüphane, eski nadir yazma ve basma eserlerden yararlanma, Edirne Halk Kütüphanesi'ndeki kütüphane kataloğunun kullanımı, kitap türleri ve bölümleri ile başvuru eserlerinin tanıtılması, kütüphane görgüsü, kitabın değeri ve korunması konulu dersler verilmiştir (Ağırca 1982: 126).

Formal olarak yapılan kullanıcı eğitiminin; kredili ve kredisiz dersler olarak üniversite eğitimi içinde verilmesine 1980'li yıllarda başlanmıştır. ODTÜ Kütüphanesi, Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesi'nde kullanıcı eğitimi dersleri verilmiştir (Keyman 1982: 167). Okuyucu eğitimi informal olarak da artık hemen her üniversite kütüphanesinde, tecrübeli müracaat kütüphanecileri tarafından bireylere ya da isteğe bağlı olarak gruplara verilmektedir (Keyman 1982: 167).

Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesi'nde, Tıp Fakültesi öğrencilerine, okuyucu eğitimi programı ders olarak 1983 yılında verilmeye başlanmıştır. Bu eğitim iki ayrı programın uygulanması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Birincisi, kütüphane ve kütüphane olanaklarının tanıtıldığı oryantasyon programı, diğeri kütüphane kaynakların kullanımı ve özelliklerinin anlatıldığı bibliyografik eğitim programıdır (Tutumel 1992: 152).

Türkiye'de yapılan bu kullanıcı eğitimi çalışmalarına ek olarak Hacettepe Üniversitesi'nde 2 tane yüksek lisans çalışması yapılmıştır. Birincisi Hacettepe Üniversitesi Beytepe Akademik Personeline Ait Tanıtım ve Öğretim Program Taslağı (Keyman 1979), diğeri Özel Kütüphanelerde

Kullanıcı Eğitimidir (İnce 1989). Son yıllarda ise Gürdal'ın (2000), Türk Kütüphaneciliği dergisinde Yaşamboyu Öğrenme Etkinliği Enformasyon Okuryazarlığı başlıklı bir makalesi yayımlanmıştır.

Arıkan'dan öğrendiğimize göre Ankara Türk Eğitim Derneği Koleji'nde 6. sınıf öğrencilerine 2000-2001 öğretim yılından başlayarak kütüphaneciler tarafından bilgi okuryazarlığı dersleri verilmektedir. Bu derslerin içeriğinde; konu seçimi ve sınırlama, amaç belirleme, bibliyografya kartlarının hazırlanması, not kartlarının hazırlanması, kütüphane düzeni ile ilgili temel ilkeler, bilgi erişim araçları, kütüphane katalogları, bilgisayarla tarama teknikleri, BLISS, kaynak türleri, internet kaynakları, ödev ve araştırma raporu bölümleri, kaynak gösterme, içindekiler ve kapak hazırlama, son kontrol gibi etkinlikler yer almıştır (Arıkan, 2001: 93).

Öğrencilerin, eğitim sürecinde en önemli basamağı oluşturan ilköğretim çağında, okul kütüphanesi ve kütüphaneci-öğretmen vasıtasıyla okuma alışkanlığı elde etmesi ve kütüphane ve kaynak kullanımını öğrenmeye başlaması çok önemlidir. İlköğretim döneminde kazanılan bu beceriler ilerideki eğitim hayatlarında karşılaşacakları diğer kütüphaneleri ve bilgi kaynaklarını, kullanarak daha da geliştirecektir.

Türkiye'de ilköğretim döneminde almış olduğu kullanıcı eğitimiyle, kütüphane ve bilgi becerileriyle donanmış öğrencilerin yetiştirilmesi, okul kütüphanelerinin eğitim içindeki vazgeçilmez yerini ve önemini ortaya koyacaktır.

V. BÖLÜM

ÖZEL BİLKENT İLKÖĞRETİM OKULU 4. VE 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN KÜTÜPHANE KULLANICI EĞİTİM PROGRAMI

Özel Bilkent İlköğretim Okulu'nda 4. ve 5. sınıflar içinden bir grup öğrenciye 2000 – 2001 öğretim yılı bahar döneminde 10 haftalık bir kullanıcı eğitim programı uygulanmıştır. Bu program haftada 2 saat düzenli olarak yürütülmüştür.

Özel Bilkent İlköğretim Okulu, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nün 01.07.1994 tarih ve 18429 sayılı onayı ile Hacettepe Çocuk Sağlığı Vakfınca, Bilkent Üniversitesi Merkez Kampüsünde Özel Kent İlkokulu adıyla 1994 - 1995 öğretim yılında kurulmuştur. Ekim 1997'de yeni ilköğretim yasası gereğince Özel Bilkent İlköğretim Okulu adını almıştır. 1997 – 1998 öğretim yılında Bilkent Üniversitesi Doğu Kampüsü içerisinde bulunan halen faaliyet gösterdiği yeni binaya aktarılmıştır.

Özel Bilkent İlköğretim Okulu Kütüphanesi, 1997 - 1998 öğretim yılında hizmete açılmıştır. Kütüphanesi 150 metrekarelik bir alan üzerinde yaklaşık 5000 materyalden oluşmaktadır. Kütüphane koleksiyonunda, İngilizce ve Türkçe kitaplar, CD-ROM' lar, dergiler, ses kasetleri, VCD' ler ve video kasetler bulunmaktadır. Kütüphane materyalleri LC sınıflama sistemine göre sınıflanır. Ayrıca kütüphane yerleşim düzenine göre materyaller 'roman-hikaye rafları', 'araştırma inceleme rafları', 'kolay okuma rafları', 'referans rafları', 'kitap dışı materyal rafları', 'ders kitapları' olarak gruplanmıştır. Bu raf grupları kendi içinde İngilizce ve Türkçe olmak üzere alt gruplara da ayrılır. Okul kütüphanesinin teknik hizmetleri (kataloglama, sipariş, materyal kayıt işlemleri vb.), Bilkent Üniversite Kütüphanesi tarafından sağlanmaktadır. Kütüphane materyalleri BLISS (Bilkent Library Information Services System) üzerinden elektronik ortamda kataloglanmaktadır. BLISS kütüphane katoloğu

Internet üzerinden kullanılabilir. Ayrıca kütüphanede bir kütüphaneci bulunmakta ve yaklaşık 500 öğrenci ile 100 öğretmene ve personele hizmet vermektedir. 2000-2001 öğretim yılı bütçesi lise kütüphanesi ile birlikte 10 bin dolardır. Özel Bilkent İlköğretim Okulu'nda yapılan derslerde Milli Eğitim Ders Programları uygulanmaktadır.

V. 1. DENEKLERİN ÖZELLİKLERİ

Özel Bilkent İlköğretim Okulu Kütüphanesi'nde, 3 yıldır 1. sınıftan 3. sınıfa kadar bütün öğrencilere kütüphanenin genel tanıtımı ile kuralların öğretilmesi ve benimsetilmesine yönelik eğitim verilmektedir. Bu eğitim sırasında sadece kütüphane en genel hatlarıyla tanıtılıp, kütüphane kuralları öğretilmektedir. Bu araştırmada denek grubunda bulunan öğrenciler önceki yıllarda bu eğitimden geçirilmiştir.

Denek grubunda bulunan 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin yaş grubu 10 ile 11 arasında değişmektedir. Kullanıcı eğitim programları hazırlanırken, kullanıcıların özelliklerinin ve bilgi ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiğinden 10 - 11 yaş grubu öğrencilerinin özellikleri, bilgi seviyelerinden yola çıkılarak bir program geliştirilmiştir. Öğrencilerin kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik bilgi seviyeleri gözlem ve test tekniği ile saptanmış, ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı 4. ve 5. sınıf ders programları incelenmiştir.

Özel Bilkent İlköğretim Okulu'nda 4. ve 5. sınıflar 120 öğrenciden oluşur ve her sınıfta 20 öğrenci bulunur. Kullanıcı eğitim programı, 4. ve 5. sınıf öğrencileri içerisinde kütüphane aktivitesini seçen 20 kişilik bir gruba uygulanmıştır. Bu öğrencilerden 6 tanesi 4. sınıf ve 14 tanesi 5. sınıf öğrencisidir. Öğrenciler, katılacakları aktiviteleri kendileri seçtikleri için 4. ve 5. sınıf öğrencilerin sayılarının eşitlenmesi mümkün olmamıştır.

Özel Bilkent İlköğretim Okulu'nda haftada iki saat aktivite saatlerinde bireysel topluluklu etkinlikler (bilgisayar, fen projeleri, müzik, resim, el işi, spor

vb.) yapılır. Açılan aktiviteler, dönem başlarında öğrencilere bildirilir ve her öğrenci katılmak istediği aktiviteyi kendisi seçer. Aktivite grupları toplam 20 öğrenciden oluşur. Eğer bazı aktivitelerde öğrenci sayısı fazla olursa, okul idaresi tarafından öğrenciler diğer aktivitelere aktarılarak sayı eşitlenir. Özel Bilkent İlköğretim Okulu'nda kütüphane aktivitesi, geliştirilen kullanıcı eğitim programının uygulanması amacıyla ilk kez açılmıştır. Bu aktivite sadece 4. ve 5. sınıf öğrencilerin seçimine sunulmuştur. Yeni açılan bu aktivitenin, 4. ve 5. sınıf öğrencilerine, aktivitelerin seçildiği haftalarda, kütüphaneci tarafından sözel olarak tanıtımları yapılmıştır.

V. 2. KULLANICI EĞİTİM PROGRAMIN UYGULANMASI

4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kütüphaneye geldiklerinde en sık sordukları sorular, ilgilendikleri materyaller, bu kaynaklara nasıl eriştikleri ve kullandıkları gözlemlenmiştir. Bu gözlemlerden yola çıkarak eğitim programının içeriğini şekillendirecek 2 ayrı test hazırlanmıştır.

Ayrıca eğitim programı sırasında uygulanacak aktiviteler için ders programları hazırlanmıştır. Her aktivite için amaçlar belirlenmiştir. Bu amaçlar çerçevesinde, öğrencilerin hem öğrendikleri bilgileri uygulamaları amacıyla hem de bilgilerinde ki değişimi ölçmek amacıyla değerlendirme formları hazırlanmıştır. Bu formlardaki sorular, yapılan aktivitelerin amaçları doğrultusunda 4. ve 5. sınıfların ders programları ve ders kitapları incelenerek, ders öğretmenlerinin de görüşleri alınarak geliştirilmiştir.

V. 2. 1. Kurallar Testinin Uygulanması

Kurallar testi; Özel Bilkent İlköğretim Okulu Kütüphane kurallarını kapsayan 13 sorudan oluşmaktadır. Kurallar testine ilişkin sorular Ek - 1'de yer almaktadır. Test sonuçlarına göre öğrencilerin başarı ortalaması % 97 olarak hesaplanmıştır. Buna göre öğrencilerin kütüphane kurallarını bildikleri ortaya çıkmıştır. Test öncesinde yapılan gözlemlerde, 4. ve 5. sınıf

öğrencilerinin kurallara uymak konusunda problem yaşamadıkları da gözlemlenmiştir. Kütüphane kurallarının öğretilmesi ve benimsetilmesine ilişkin çalışmaların daha önceki yıllarda bu öğrencilere uygulanmış olması büyük bir etkidir. Bu nedenle eğitim programı sırasında kütüphane kurallarıyla ilgili bir davranış kazandırma aktivitesi yapılmamıştır. Fakat programın ilk aşamasında kütüphane kurallarının hatırlatılmasına yönelik bir sunum MS PowerPoint üzerinden yapılmıştır (Bkz. Ek - 3b).

V. 2. 2. Ön Testin Uygulanması

Ön test (Bkz. Ek – 2) kütüphane yerleşim düzenine ve basılı ve elektronik ortamdaki temel kaynakların kullanımına ilişkin 2 bölümdeki toplam 35 sorudan oluşmaktadır. Bu test eğitim programı öncesinde öğrencilerin kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik bilgilerini belirlemek amacıyla ön test olarak, kullanıcı eğitimi programı sonrasında ise bu programın yararını ölçmek amacıyla son test olarak uygulanmıştır.

Ön testin ana hatları aşağıda gösterilmektedir:

1. BÖLÜM: Yerleşim Düzeni; (Ders Kitapları Rafları, Referans Rafları, Süreli Yayın Rafları, Kitap Dışı Materyal Rafları, Roman – Hikaye Rafları, Kolay Okuma Rafları, Araştırma İnceleme Rafları).

2. BÖLÜM: Kaynak Kullanımı; (Sözlük, Ansiklopedi, Atlas, Süreli Yayın, Kitap Bölümleri, Online Katalog, Elektronik Kaynaklar).

Ön test sonucunda grubun başarı yüzdesi % 43 olarak bulunmuştur. Bu sonuç öğrencilerin, kütüphane yerleşim düzenine ve temel kaynakların kullanımına yönelik bilgi ve becerilerinin yetersiz olduğunu göstermektedir. Öğrencilere bu bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla kullanıcı eğitim programı geliştirilmiştir. Kullanıcı eğitim programı hazırlanırken bu test sonuçları gözönüne alınarak, aktiviteler ve değerlendirme formları

hazırlanmıştır. Değerlendirme formlarındaki sorular 4. ve 5. sınıf ünite konularından seçilmiş, ayrıca bu sorular Türkçe, Fen Bilgisi, İngilizce ve Sosyal Bilgiler ve Bilgisayar öğretmenleriyle tartışılarak oluşturulmuştur. Aktiviteler anlatım bölümü ve uygulamaya yönelik değerlendirme formlarından oluşmaktadır.

Kullanıcı eğitim programının ilk haftasında, kütüphane kuralları gözden geçirilmiştir. Kütüphane kurallarına ilişkin bir ders programı geliştirilmiştir. Bu program Ek – 3 a' da yer almaktadır. Öğrenciler üzerinde olumsuz etki yaratmaması amacıyla kütüphane kuralları emir ifadelerinden, olumlu ifadelere dönüştürülerek MS PowerPoint programı üzerinde, öğrencilerin ilgisini çekebilecek nitelikte bir sunum haline getirilmiş ve sunulmuştur (Bkz. Ek – 3 b). Ardından belli başlı referans (danışma) kaynaklarının tanıtımına ilişkin MS PowerPoint programında bir sunum daha geliştirilmiş ve öğrencilere sunulmuştur. Referans kaynaklarına ait ders programı Ek – 4.a 'da ve MS PowerPoint Referans Kaynakları Sunumu Ek – 4.b 'de yer almaktadır. Kütüphane kurallarının ve referans kaynaklarının tanıtımının bu yöntemle yapılmasının nedeni öğrencilerin ilgisini çekerek, daha kolay ve sıkılmadan öğrenmelerini sağlayarak, verimi arttırmaktır.

2. haftadan itibaren öğrencilerin, kullanıcı eğitim programı sonrasında kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik olarak saptanan hedef davranışları kazanmalarını sağlayacak aktiviteler uygulanmıştır. Bu hedef davranışlar aşağıda sıralanmıştır.

1. Kütüphane yerleşim düzenini bilme
Kütüphanedeki raf gruplarından haberdar olma
2. Sözlük kullanabilme,
Alfabetik düzende sözcüğü bulabilme,
Rehber sözcüklerden yararlanabilme,
Eşsesli sözcükleri ayırtedebilme,
İmla kılavuzu kullanabilme.

3. Ansiklopedi kullanabilme,
Ansiklopedi indeksi kullanabilme,
Rehber sözcüklerden yararlanabilme,
Ana ve alt başlıkları izleyebilme,
Şekil, tablo, resim, fotoğraf vs. görsel öğeleri kullanarak daha çok bilgi edinebilme,
Göndermeleri anlayabilme,
Madde incelemesi yapabilme.
4. Atlas kullanabilme,
Yön bilgisini kullanabilme,
Koordinatları kullanarak haritada yer tespit edebilme,
Harita sembollerini kullanabilme,
Atlas indeksi kullanabilme.
5. Süreli yayınlardan yararlanabilme,
Kapak bilgilerinden haberdar olma,
İçindekiler listesini kullanabilme,
Makale incelemesi yapabilme.
6. Kitap bölümlerini kullanabilme,
Kapak bilgilerinden haberdar olma,
Önsözün anlamını kavrayabilme,
İçindekiler listesini kullanabilme,
İçerik bilgilerinden haberdar olma,
Kitap indeksinin anlamını kavrayabilme,
Kaynakçanın anlamını kavrayabilme.
7. BLISS kütüphane kataloğunu kullanabilme,
Bibliyografik künye çözümlemesi yapabilme,
Yazar adına, kaynak adına, yer numarasına göre tarama yapabilme,
Katalogda yer numarası bulunan kaynağa raftan erişebilme,
LC konu başlıkları listesinden haberdar olma.
8. Elektronik kaynakları kullanabilme,
Çevrimiçi veritabanı kullanabilme,

Çevrimiçi ansiklopedi kullanabilme,
 Çevrimiçi biyografi kullanabilme,
 Arama motorları kullanabilme,
 CD-ROM ansiklopedi kullanabilme,
 Kategori ve alt kategorileri izleyebilme,
 Anahtar sözcük, yazar adı, başlık, konu gibi arama kriterlerinden yararlanabilme,
 And-or-and not bağlaçlarından haberdar olma,
 Metin dışındaki ses, hareketli görüntü, fotoğraf vb. ortamlardan daha çok bilgi edinebilme,
 Tarama sonuçlarını çözümleyebilme.

V. 2. 3. Aktiviteler ve Değerlendirme Formlarının Uygulanması

Uygulama sırasında bazı aktiviteler bireysel bazı aktiviteler grup çalışması halinde gerçekleştirilmiştir. Bunun nedeni kütüphanede yeterli sayıda kaynağın bulunmamasından ya da birden fazla kopyasının olmamasından kaynaklanmıştır. Bazı aktivitelerde öğrenciler değerlendirme formlarını yanıtlayabilmek için kaynakları kullanmak zorundadır. Bu sebeple öğrenciler gruplara ayrılmış ve aynı grupta bulunan öğrencilerin hepsine aynı değerlendirme formları dağıtılarak aynı kaynağı kullanmaları istenmiştir. Fakat grup çalışmasının amacı soruları ortak yanıtlamalarını beklemek değildir. Öğrencileri bireysel olarak değerlendirebilmek için öğrencilerden yanıtları kendi başlarına vermeleri istenmiştir. Genelde her sınıf ve her grup için farklı kaynak ve kaynağa göre farklı sorular hazırlandığı gibi zaman zaman aynı kaynak ve aynı sorulardan oluşan değerlendirme formları da bulunmaktadır. Örneğin, imla kılavuzunun kullanımına ilişkin sorular her grup ve her iki sınıf içinde aynıdır.

İkinci hafta içerisinde yapılan ilk çalışma yerleşim düzeni aktivitesidir. Bu aktiviteye ilişkin ders programı Ek – 5 a 'da yer almaktadır. Önce kütüphanede yerleşim düzeni tanıtım turu yapıldıktan sonra kütüphane

yerleşim planı (Bkz. Ek – 5 b) yansıda gösterilip tekrar edilmiş ve değerlendirme formları dağıtılarak (Bkz. Ek – 5 c) öğrencilerden bu değerlendirme formlarını bireysel olarak yanıtlamaları beklenmiştir.

Üçüncü hafta sözlük aktivitesi gerçekleştirilmiştir. Bu kaynağın kullanımına ilişkin ders programı Ek – 6' da yer almaktadır. Anlatım bölümünden sonra sözlük kullanımına yönelik olarak hazırlanan alfabetik düzen değerlendirme formları (Bkz Ek - 7 a, 7b, 7c, 7d, 7e, 7f, 7g, 7h, 7i, 7j), rehber sözcük kullanımı değerlendirme formları (Bkz Ek – 8a, 8b, 8c, 8d), sözlük kullanımı değerlendirme formları (Bkz. Ek – 9a, 9b), eşsesli sözcük değerlendirme formları (Bkz. Ek – 10a, 10b), imla kılavuzu kullanımı değerlendirme formları (Bkz. Ek – 11) dağıtılarak öğrenciler gruplara ayrılmıştır. Bu aktivitenin grup çalışması olarak yaptırılmasının sebebi kütüphanede yeterli sayıda sözlük bulunmamasından kaynaklanır. 4. sınıf öğrencileri, ikişer kişilik toplam 3 gruba ayrılırken, 5. sınıf öğrencileri, 1 grup 4 kişilik, geriye kalan 3 grup üçer kişilik olmak üzere toplam 4 gruba ayrılmıştır. Bu aktiviteler sırasında Öz Türkçe Sözlük, TDK Türkçe Sözlük, İlkokullar İçin Örnekli-Resimli Türkçe Sözlük, Webster's New World Children's Dictionary, Mac Millan First Dictionary, MW Elementary Dictionary, TDK İmla Kılavuzu kullanılmıştır.

Dördüncü hafta ansiklopedi aktivitesi gerçekleştirilmiştir. Bu kaynağın kullanımına ilişkin ders programı Ek - 12' de yer almaktadır. Anlatım bölümünden sonra ansiklopedi kullanımına yönelik olarak hazırlanan madde incelemesi ve indeks kullanım aktivitelerine ilişkin değerlendirme formları (Bkz. Ek - 13 a, 13b, 13 c, 13 d, 13 e, 13 f, 13 g) dağıtılarak öğrenciler gruplara ayrılmıştır. Bu aktivitenin grup çalışması olarak yaptırılmasının sebebi kütüphanede yeterli sayıda ansiklopedi bulunmamasından kaynaklanır. 4. sınıf öğrencileri, ikişer kişilik toplam 3 gruba ayrılırken, 5. sınıf öğrencileri, 1 grup 4 kişilik, geriye kalan 3 grup üçer kişilik olmak üzere toplam 4 gruba ayrılmıştır. Bu aktiviteler sırasında uygulamalar için kütüphanede bulunan İngilizce ve Türkçe ansiklopedilerden özellikle indeksi

olan kaynaklar seçilmiştir. Temel Britannica, Britannica Compton's, The World Book Encyclopedia of Science, Child Craft Ansiklopedisi, Gelişim Hachette Ansiklopedisi, The King Fisher Children's Encyclopedia kullanılmıştır.

Beşinci hafta atlas aktivitesi gerçekleştirilmiştir. Bu kaynağın kullanımına ilişkin ders programı Ek - 14' de yer almaktadır. Anlatım bölümünden sonra atlas kullanımına yönelik olarak hazırlanan yön bilgisi (Bkz. Ek - 15 a), koordinatların kullanımı (Bkz. Ek - 15 b), harita sembollerinin kullanımı (Bkz. Ek - 15 c). ve indeks kullanımı (Bkz - 15 d) aktivitelerine ilişkin değerlendirme formları dağıtılarak öğrenciler gruplara ayrılmıştır. Bu aktivitenin bazı bölümlerinin grup çalışması olarak yaptırılmasının sebebi kütüphanede yeterli sayıda atlas bulunmamasından kaynaklanır. 4. sınıf öğrencileri, üçer kişilik toplam 2 gruba ayrılırken, 5. sınıf öğrencileri, 1 grup 4 kişilik, geriye kalan 2 grup beşer kişilik olmak üzere toplam 3 gruba ayrılmıştır. Grup çalışması olmayan bölümlerde, değerlendirme formunda kullanılması istenen kaynağın ilgili bölümü yansidan öğrencilere gösterilmiştir. Bu aktiviteler sırasında, uygulamalar için kütüphanede bulunan ve indeksi olan atlaslar tercih edilmiştir. Kurtuluş Büyük Atlas, Resimli Tarih Atlası, Kanaat Yayınları Büyük Atlas, World Reference Atlas, Childcraft Picture Atlas kullanılmıştır.

Altıncı haftada süreli yayınlar aktivitesi gerçekleştirilmiştir. Bu kaynağın kullanımına ilişkin ders programı Ek - 16' da yer almaktadır. Özel Bilkent İlköğretim Okulu Kütüphanesinde süreli yayınlara en yaygın örnek dergilerdir. Türkiye'de ilköğretim çağı öğrencilerine hitap eden fazla sayıda dergi olması, bu araştırmanın ilk aşamalarında okul kütüphanesinin düzenli yabancı çocuk dergisi aboneliği bulunmaması gibi nedenlerle sadece Bilim Çocuk Dergisi'ne ilişkin değerlendirme formları hazırlanmıştır. Anlatım bölümünden sonra dergi kullanımına yönelik olarak hazırlanan kapak, içindekiler ve makale aktivitelerine ilişkin değerlendirme formları (Bkz. Ek - 17a, 17b, 17c, 17d, 17e, 17f, 17g) dağıtılarak öğrenciler gruplara ayrılmıştır.

4. sınıf öğrencileri, ikişer kişilik toplam 3 gruba ayrılırken, 5. sınıf öğrencileri, 1 grup 4 kişilik, geriye kalan 3 grup üçer kişilik olmak üzere toplam 4 gruba ayrılmıştır.

Yedinci hafta içinde kitap bölümleri aktivitesi gerçekleştirilmiştir. Bu kaynağın kullanımına ilişkin ders programı Ek - 18'de yer almaktadır. Anlatım bölümünde, basılı bir kitabı oluşturan bölümlerden kapak, içkapak, içindekiler, önsöz, içerik, kaynakça ve indeks örneklerle tanıtıldıktan sonra bu bölümlere ilişkin değerlendirme formu (Bkz. Ek - 19) dağıtılarak öğrencilerin bu soruları bireysel olarak yanıtlamaları beklenmiştir.

Sekizinci hafta BLISS kütüphane kataloğu aktivitesi gerçekleştirilmiştir. Bu kaynağın kullanımına ilişkin ders programı Ek 20'de yer almaktadır. Anlatım ve uygulamalarda açıklayıcı olması için, bazı bölümler yansıda örnek olarak açıklanmıştır. Anlatım bölümünden sonra bibliyografik künye çözümlene aktivitesi, tarama aktiviteleri, katalogdan yer numarası bulunan kaynaklara raftan erişim aktiviteleri ile LC konu başlıkları aktivitelerine ilişkin değerlendirme formları (Bkz. Ek – 21a, 21b, 21c, 21d, 21e, 21f) dağıtılarak öğrencilerden bu soruları BLISS'i kullanarak yanıtlamaları beklenmiştir. Bilgisayarların sayısı kısıtlı olduğundan dolayı aynı aktivite için farklı oturumlar yapılmıştır.

Dokuzuncu hafta elektronik kaynak aktivitesi gerçekleştirilmiştir. Bu kaynakların kullanımına ilişkin ders programı Ek - 22'de yer almaktadır. Birden çok kaynağın (çevrimiçi ansiklopedi, çevrimiçi biyografi, çevrimiçi veritabanı, cd ansiklopedi, arama motorları) her birinin anlatımı yapıldıktan sonra bu kaynakların kullanım aktivitelerine ilişkin değerlendirme formları verilerek (Bkz. Ek - 23a, 23b, 23c, 23d, 23 e) öğrencilerden bu soruları bilgisayar kullanarak internet üzerinden yanıtlamaları beklenmiştir. Bu aktiviteler sırasında Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi web sayfasından çevrimiçi veritabanı, biyografi, ansiklopedi seçilmiştir. Ayrıca CD-ROM formunda ansiklopedi kullanılmıştır. Okul kütüphanesinin koleksiyonunda

çocuklara yönelik çevrimiçi ve CD kaynaklar bulunmadığından erişkinlere yönelik kaynaklardan, sadece tanıtımlarını yapmak ve kullanımları hakkında bilgi vermek amacıyla birer tane örnek seçilmiş ve basit düzeyde ele alınmıştır. İnternet üzerinden erişilen arama motorları ise özellikle okul çocuklarına yönelik arama sitelerinden seçilmiştir. Bilgisayar öğretmenlerinden öğrencilerin 4. ve 5. sınıfa gelene kadar basit düzeyde arama motorlarını kullanabildikleri öğrenilmiştir. Sorular bilgisayar öğretmenleriyle tartışılarak hazırlanmıştır. Değerlendirme formları dağıtılarak öğrencilerden bireysel olarak yanıtlamaları istenmiştir. Bilgisayar sayısı kısıtlı olduğu için aynı aktivite için farklı oturumlar yapılmıştır.

V. 2. 4. Son Testin Uygulanması

Onuncu hafta eğitim programı için hazırlanan aktiviteler tamamlandıktan sonra program öncesinde uygulanan ön test, son test olarak öğrencilere tekrar uygulanmıştır. Son test sonuçlarına göre grubun başarı ortalaması % 99 olarak bulunmuştur. Son test sonuçlarına ek olarak, aktiviteler sırasında dağıtılan değerlendirme formlarından alınan sonuçlar da eğitim programının başarısını ortaya koymaktadır. Buna göre kullanıcı eğitim programı sonrasında öğrencilerin belirlenen hedef davranışları kazandıkları görülmüştür. (Son test soruları, ön test soruları ile aynıdır bkz. Ek 2).

VI. BÖLÜM

BULGULAR VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmanın başlangıcında, öğrencilerin kütüphane kurallarını bilip bilmediklerine yönelik bir test uygulanmıştır. Bu test, kütüphanede uyulması gereken kuralları kapsayan 13 sorudan oluşmuş ve 20 dakikalık bir süre içerisinde bir oturumda uygulanmıştır. Uygulama sonucunda, öğrencilere ait puanlar ve sınıfın başarı yüzdesi bulunmuştur. Buna göre testten alınan en yüksek puan 100, en düşük puan 92 ve genel başarı ortalaması %97'dir. Buna ait veriler Tablo 1' de sunulmaktadır. Öğrencilere 1' den 20' ye kadar numara verilmiştir. Tüm tablolarda denekleri bu numaralar tanımlamaktadır.

Tablo 1 - Kurallar Testi Sonuçları

ÖĞRENCİ NO	KURALLAR TESTİ BAŞARI YÜZDESİ (%)
1	100
2	100
3	100
4	100
5	100
6	100
7	100
8	100
9	100
10	100
11	100
12	100
13	92
14	92
15	92
16	92
17	92
18	92
19	92
20	92
TOPLAM BAŞARI YÜZDESİ	97

Elde edilen bu sonuç, öğrencilerin kütüphane kullanım kurallarını bildiklerine dair yeterli bir ölçüt olarak kabul edilmiş ve uygulama sürecinde kütüphane kurallarının öğretilmesine yönelik bir çalışmaya girilmemiştir. Fakat bu kurallar eğitim programı başlangıcında MS PowerPoint programı üzerinden anlatılmıştır. Bu sunum Ek ' 3b de yer almaktadır.

Çalışmanın ikinci aşamasında, öğrencilerin yerleşim düzeni ve kaynak kullanımı konusundaki bilgilerinin, herhangi bir eğitim verilmeden önce ne düzeyde olduğunun ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaçla öğrencilere toplam 35 sorudan oluşan bir ön test uygulanmıştır. Hazırlanan bu test iki bölümden oluşmuştur. Testin birinci bölümünde, kütüphanedeki yerleşim düzenine ait bilgileri kapsayan 13 soru, ikinci bölümünde kaynak kullanımına ait bilgileri kapsayan 22 soru vardır. Test 50 dakikalık bir süre içerisinde bir oturumda uygulanmış ve bu uygulamaya ait sonuçlar Tablo 5' de verilmiştir. Buna göre; öğrencilerin 35 soru üzerinden aldıkları en yüksek puan 69 iken en düşük puan 14 ve genel başarı ortalaması %43'tür.

Testin iki bölümüne ait yüzdeler ayrı ayrı hesaplanmış, buna göre öğrencilerin birinci bölümdeki yerleşim düzenine ait başarı yüzdesi % 48, kaynak kullanımına ait başarı yüzdesi % 40 olarak bulunmuştur.

Testin birinci bölümünü oluşturan yerleşim düzenine ait 13 soru ve ikinci bölümünü oluşturan kaynak kullanımına ait 22 soru da kendi içinde gruplanmış ve Tablo 3'de gösterilen 8 alt başlık altında toplanmıştır. Tablo 2'de öğrencilerin her bölümdeki başarı yüzdeleri hesaplanmış ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 2 – Ön Test Sonuçları

BAŞLIKLAR	BAŞARI YÜZDESİ (%)
YERLEŞİM DÜZENİ	48
SÖZLÜK	11
ANSİKLOPEDI	47
ATLAS	58
KITAP BÖLÜMLERİ	63
SÜRELİ YAYINLAR	58
BLISS KÜTÜPHANE KATALOĞU	7
ELEKTRONİK KAYNAKLAR	11

Tablo 2' de verilen bu değerler daha sonra bu bölümler için yapılacak aktivitelerin ne ölçüde gerekli olduğunun görülmesi açısından önem kazanmaktadır.

Öğrencilere aşağıda belirtilen başlıklar altında eğitim verilmiştir.

Bunlar;

- Yerleşim düzeni
- Sözlük Kullanımı (Alfabetik düzen, rehber sözcükler, sözlük kullanımı, eşsesli sözcükler, imla kılavuzu),
- Ansiklopedi Kullanımı (İndeks kullanımı, rehber sözcükler, madde inceleme, göndermeler),
- Atlas Kullanımı (İndeks kullanımı, yön bilgisi, koordinatlar, semboller),
- Kitap Bölümleri (Kapak, önsöz, içindekiler, içerik, kaynakça, indeks),
- Süreli yayınların Kullanımı (Kapak, içindekiler, makale inceleme),
- BLISS Kütüphane Kataloğu Kullanımı (Künye çözümlenme, BLISS - yazar adı, kitap adı, yer numarası, konuya göre tarama, raftan kaynağa erişim, LC konu başlıkları),
- Elektronik Kaynakların Kullanımı (Çevrimiçi veri tabanları, çevrimiçi ve CD ansiklopediler, çevrimiçi biyografiler, arama motorları) olmuştur.

Eğitim programı, her bölüm için ayrı bir aktiviteyi içermektedir. Her aktivite sonunda da aktivitenin etkililiğinin değerlendirilmesi için öğrencilere değerlendirme formları verilmiştir. Her değerlendirme formundaki soru sayısı

farklıdır. Değerlendirme formlarına ait soru sayıları Tablo 3' de gösterilmiştir. Buna göre yerleşim düzeni aktivitesi değerlendirme formu 16 puan üzerinden, sözlük aktivitesi değerlendirme formu 49 puan üzerinden, ansiklopedi aktivitesi değerlendirme formu 15 puan üzerinden, atlas aktivitesi değerlendirme formu 23 puan üzerinden, kitap bölümleri aktivitesi değerlendirme formu 6 puan üzerinden, süreli yayınlar aktivitesi 21 puan üzerinden, BLISS kütüphane kataloğu aktivitesi değerlendirme formu 43 puan üzerinden ve elektronik kaynaklar aktivitesi 46 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Bu puanlar değerlendirme formlarındaki soru sayıları üzerinden belirlenmiştir.

Tablo 3 - Değerlendirme formlarına ait soru sayıları

DEĞERLENDİRME FORMLARI	SORU SAYISI
YERLEŞİM DÜZENİ	16
SÖZLÜK KULLANIMI	49
ANSİKLOPEDI KULLANIMI	15
ATLAS KULLANIMI	23
KİTAP BÖLÜMLERİ	6
SÜRELİ YAYINLARIN KULLANIMI	21
BLISS KÜTÜPHANE KATALOĞU KULLANIMI	43
ELEKTRONİK KAYNAKLARIN KULLANIMI	46

Değerlendirme formlarındaki sorulara her doğru yanıt için 1, her yanlış yanıt için 0 değeri verilmiştir.

Her bir aktivite sonrası elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin aktivitelerdeki başarı yüzdeleri bulunmuş ve bunlar Tablo 4' de gösterilmiştir.

Tablo 4 - Eğitim programı sırasında verilen değerlendirme formlarından elde edilen başarı yüzdeleri

BAŞLIKLAR	BAŞARI YÜZDESİ (%)
YERLEŞİM DÜZENİ	93
SÖZLÜK	98
ANSIKLOPEDİ	92
ATLAS	94
KITAP BÖLÜMLERİ	83
SÜRELİ YAYINLAR	95
BLISS KÜTÜPHANE KATALOĞU	92
ELEKTRONİK KAYNAKLAR	89

Tablo 2 ve Tablo 4' de elde edilen sonuçlardan görüldüğü gibi öğrencilere verilen eğitim sonrasında, öğrencilerin her bölümdeki başarı yüzdelerinde önemli düzeyde bir artış olduğu gözlemlenmiştir.

Öğrencilere verilen bu eğitim 10 hafta gibi bir zaman içerisinde tamamlanmıştır. Eğitim süreci tamamlandığında eğitime başlamadan önce verilen 35 soruluk test eğitim sonunda son test olarak öğrencilere yeniden uygulanmış ve sürecin etkinliği konusunda bir fikre sahip olunmuştur.

Aynı test 10 hafta sonra eğitim sonunda uygulandığında en düşük puanın 97, en yüksek puanın ise 100 olduğu ve genel başarı ortalamasının da % 99 olduğu görülmüştür. Bunlara ait sonuçlar Tablo 5' de verilmektedir.

Tablo 5 - Ön Test ve Son Test Sonuçlarının Karşılaştırılması

ÖĞRENCİ NO	ÖN TEST BAŞARI YÜZDESİ %	SON TEST BAŞARI YÜZDESİ %
1	60	100
2	49	100
3	63	100
4	34	100
5	66	100
6	51	100
7	49	100
8	26	97
9	14	97
10	63	97
11	14	97
12	60	100
13	49	100
14	69	100
15	57	100
16	14	100
17	31	100
18	43	100
19	29	97
20	17	97
TOPLAM BAŞARI YÜZDESİ %	43	99

Özel Bilkent İlköğretim Okulu Kütüphanesi'nde uygulanan kullanıcı eğitimi programı sürecinin etkililiğini değerlendirmek için ön test ve son test puanları arasında fark Tablo 6' de gösterilmektedir.

Tablo 6 - İki Ortalama Arasındaki Farkın Test Edilmesi

Testler	Aritmetik Ortalama	Son Test ve Ön Testin Aritmetik Ortalamalarının Farkı	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t Değeri
Ön test	15,00	19,7	6,4	19	13,77
Son test	34,70				

$$t_{19} 0,005 (.95 olasılıkla) = 2,961$$

Tablo 6'da ön test ve son test puanları arasında aritmetik ortalamalar, standart sapma ve serbestlik derecesi değerleri gösterilmektedir.

Ön test ve son teste ait aritmetik ortalamalar uygulama grubundaki öğrencilerin testten aldıkları puanlardan hesaplanmıştır. Bunu şu şekilde gösterebiliriz:

$$\text{Aritmetik Ortalama} = \frac{\text{20 öğrencinin testten aldıkları puanların toplamı}}{\text{Öğrenci sayısı (20)}}$$

Standart sapma ve aritmetik ortalama grubun özelliğini tanımlayan iki değerdir. Öğrencilere uygulanan test sonucunda, öğrencilerin aldıkları puanlar bir dağılım oluşturur, bu dağılım içerisinde en yüksek ve en düşük puan alan öğrenciler olduğu gibi tüm öğrencilerin çok iyi ya da çok kötü puan alma durumu olabilir. Bu durumda aritmetik ortalama öğrencilerin aldıkları puanın orta değerini, standart sapma da bu puanların hangi aralıklarla dağıldığını gösterir. Bu çalışmada da; ön testte elde edilen aritmetik ortalama değeri yaklaşık 15 iken son testte elde edilen aritmetik ortalama değeri yaklaşık 34 dür. Bu değerlerden öğrencilerin ön testte 35 soru üzerinden ortalama 15 alırken, son testte 35 üzerinden ortalama 34 aldığı görülmüştür.

Serbestlik Derecesi; Uygulama grubunun sayısının bir eksiğidir, yani grup sayısı 20, bir eksiği 19'dur. Buna göre 19 sayısına karşılık gelen t tablo değeri vardır. Bu da yukarıda gösterildiği gibi 2,961'dir.

Bu değer t olasılık dağılım tablosundan bulunmuştur (Baykul 1996: 472). Burada bulunan değer, uygulama grubundan elde edilen değerler üzerinden hesaplanan t değeri ile karşılaştırılmıştır. t değeri MS Excel programında hesaplanmıştır. Bu karşılaştırmada 13,77 2,961'den büyük olduğu için yukarıda ön görülen iki aritmetik ortalama arasındaki fark yani ön

test ve son test arasındaki farkın büyük ve .95 güvenilirlikle anlamlı olduğu söylenebilir.

Başka bir deyişle ön test, uygulama sürecindeki aktiviteler ve son test, öğrencilere verilen eğitimin ne derece etkili olduğunu ve uygulanan kullanıcı eğitiminin amacına ulaştığını ortaya çıkarmaktadır.

V.1. KURALLAR TESTİNE AİT BULGULAR ve BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kurallar testinde yer alan 13 soruya öğrenciler tarafından verilen yanıtlar, aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir.

Tablo 7. 1- Kütüphane Kurallarını Biliyor musunuz?

1. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
Kütüphane kurallarını biliyor musunuz?		
EVET	20	100
HAYIR	0	0

Öğrencilerin tamamı bu soruya evet yanıtı vermiştir. Ardından gelen kurallarla ilgili sorularda öğrencilerin göstermiş olduğu başarı bu evet yanıtını doğrular niteliktedir.

Tablo 7. 2 - Kütüphaneden Kaynakları Ne Kadar Süreyle Ödünç Alabilirsiniz?

2. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
Kütüphaneden kaynakları ne kadar süreyle ödünç alabilirsiniz?		
A) 1 ay	0	0
B) 2 Hafta	20	100
C) 1 gün	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin tamamının kaynakları ne kadar süreyle ödünç alabileceklerinden haberdar oldukları ortaya çıkmıştır.

Tablo – 7. 3 En Fazla Kaç Adet Kaynak Ödünç Alabilirsiniz?

3. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
En fazla kaç adet kaynak ödünç alabilirsiniz?		
A) 5 adet	0	0
B) 2 adet	0	0
C) 3 adet	20	100

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin tamamının kütüphaneden kaç tane kaynağı ödünç alabileceklerinden haberdar oldukları ortaya çıkmıştır.

Tablo – 7. 4 Aşağıdakilerden Hangisi Kütüphanede Uymanız Gereken Davranışlardan Biri Değildir?

4. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
Aşağıdakilerden hangisi kütüphanede uymanız gereken davranışlardan biri değildir?		
A) Kütüphaneye ve İnternet bölümüne yiyecek ve içecek ile girmek	20	100
B) Arkadaşlarımı rahatsız etmeden çalışmak	0	0
C) Kütüphanede sessiz olmak	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin tamamının kütüphane kurallarına göre kütüphane ve İnternet bölümüne yiyecek ve içecek ile girilmemesi gerektiğini bildikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo – 7. 5 Kütüphaneden Hangi Tür Kaynaklar Ödünç Alınamaz?

5. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
Kütüphaneden hangi tür kaynaklar ödünç alınamaz?		
A) Romanlar	2	10
B) Kolay okuma kitapları	3	15
C) Referans kaynakları	15	75

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin çoğunluğunun kütüphane kurallarına göre kütüphane ve İnternet bölümüne yiyecek ve içecek ile girilmemesi gerektiğini bildikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo – 7. 6 Ödünç Alıp Kaybettiğiniz Bir Kaynağı Nasıl Telifi Etmeniz Gerekir?

6. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
Ödünç alıp kaybettiğiniz bir kaynağı nasıl telifi etmeniz gerekir?		
A) Yerine farklı bir kaynak getirerek	0	0
B) Kaynağın aynısını alarak ya da ücretini ödeyerek	19	95
C) Tekrar ödünç kaynak almayarak	1	5

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin neredeyse tamamının kütüphaneden ödünç alıp kaybettiği bir kaynağın yerine ya aynısını alarak ya da ücretini ödeyerek telifi etmelerinin gerekli olduğunu bildikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo – 7. 7 Dönem Sonunda Kütüphaneye İade Etmediğiniz Herhangi Bir Kaynak Olduğu Takdirde Ne Tür Bir Uygulamayla Karşılaşırsınız?

7. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
Dönem sonunda kütüphaneye iade etmediğiniz herhangi bir kaynak olduğu takdirde ne tür bir uygulamayla karşılaşırsınız?		
A) Kütüphaneyi kullanamama cezası alırsınız	0	0
B) Kamenizi alamazsınız	20	100
C) Sınıf öğretmeni tarafından uyanlırsınız	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin tamamının dönem sonunda kütüphaneye iade etmediği herhangi bir kaynak olduğu takdirde kame alamayacaklarından haberdar oldukları ortaya çıkmıştır.

Tablo – 7. 8 Kütüphaneden Ödünç Aldığınız Bir Kitabı Nasıl İade Edersiniz?

8. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
Kütüphaneden ödünç aldığınız bir kitabı nasıl iade edersiniz?		
A) Kütüphaneciye verirsiniz	0	0
B) İade kutusuna bırakırsınız	20	100
C) Kütüphanedeki masaların üzerine bırakırsınız	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin tamamının kütüphaneden ödünç aldıkları kaynağı iade kutusuna bırakmaları gerektiğini bildikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo – 7. 9 Ödünç Aldığınız Kaynağı İade Etmekte Geciktiğiniz Takdirde Ne Tür Bir Uygulamayla Karşılaşırsınız?

9. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
Ödünç aldığınız kaynağı iade etmekte geciktiğiniz takdirde ne tür bir uygulamayla karşılaşırsınız?		
A) Geçici bir süre kütüphaneyi ve İnternet bölümünü kullanamazsınız	20	100
B) Para cezası ödersiniz	0	0
C) Uyarı cezası alırsınız	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin tamamının kütüphaneden ödünç aldıkları kaynağı iade etmekte geciktikleri takdirde geçici bir süre kütüphaneyi ve internet bölümünü kullanamayacaklarını bildikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo – 7. 10 Öğrenciler Kütüphaneye Bağlı İnternet Bölümünü Hangi Saatler İçerisinde Kullanabilir?

10. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
Öğrenciler kütüphaneye bağlı İnternet bölümünü hangi saatler içerisinde kullanabilir?		
A) Her tenefüs	0	0
B) Öğle tenefüsü	20	100
C) Kahvaltı tenefüsü	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin tamamının kütüphaneye bağlı İnternet bölümünü öğle tenefüsünde kullanabileceklerini bildikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo – 7. 11 Kütüphanedeki Bilgisayarları Öncelikli Olarak Hangi Amaçla Kullanırsınız?

11. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
Kütüphanedeki bilgisayarları öncelikli olarak hangi amaçla kullanırsınız?		
A) Eğitim amaçlı kullanırsınız	20	100
B) Oyun oynamak için kullanırsınız	0	0
C) E-maillerimizi kontrol etmek için kullanırsınız	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin tamamının kütüphanedeki bilgisayarları öncelikli olarak eğitim amaçlı kullanmaları gerektiğini bildikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo – 7. 12 Aşağıdakilerden Hangisi İnterneti Kullanırken Uymamız Gereken Kurallardan Biri Değildir?

12. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
Aşağıdakilerden hangisi interneti kullanırken uymamız gereken kurallardan biri değildir?		
A) Sadece bookmarklara (favoritelere) yerleştirilen adresleri kullanmak	0	0
B) Araştırma konusunu belirtip kütüphaneciden izin alarak belirli arama motorlarında tarama yapmak	2	10
C) İnternette istediğimiz her adrese girmek	18	90

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin neredeyse tamamının kütüphanede İnternet kullanırken sadece favoritelere eklenen adresleri kullanmaları gerektiğini bildikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo – 7. 13 İnternet Bölümünde Bulunan Bilgisayarları Kullanmak İçin Ne Yapmanız Gerekir?

13. SORU	YANITLAR	
	SAYI	%
İnternet bölümünde bulunan bilgisayarları kullanmak için ne yapmanız gerekir?		
A) Listeye isim, sınıf, araştırma konunuzu yazmanız gerekir	20	100
B) Kütüphaneciden sözlü izin almanız gerekir	0	0
C) Öğretmenden izin almanız gerekir	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin tamamının kütüphanede İnternet bölümünü kullanmadan önce listeye isim, sınıf vb. bilgileri yazmaları gerektiğini bildikleri ortaya çıkmıştır.

Kurallar testinin sonucunda ortaya çıkan % 97'lik başarı yüzdesi, öğrencilerin kütüphane kurallarını bildiklerini göstermektedir. Başarı yüzdesinin bu kadar yüksek olmasında, Özel Bilkent İlköğretim Okulu Kütüphanesi'nde 3 yıldır 1. 2. 3. sınıf öğrencilerininin kütüphane kurallarına

uymalarını ve bu konuya ilişkin davranış kazanmalarını sağlayacak eğitim programlarının uygulanıyor olması büyük bir etkidir.

V. 2. ÖN TESTE VE SON TESTE AİT BULGULAR ve BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Daha önceden belirtildiği gibi ön test ve son test aynı sorulardan oluşmaktadır. 13 sorudan oluşan 1. Bölüm (Yerleşim Düzeni) ile ilgili sorulara öğrencilerin ön testte ve kullanıcı eğitimi sonrasında uygulanan son testte verdikleri yanıtlar, aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir.

Tablo - 8. 1 Kütüphane Yerleşim Düzenini Biliyor Musunuz?

1. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Kütüphane yerleşim düzenini biliyor musunuz?				
A) EVET	13	65	20	100
B) HAYIR	7	35	0	0
BOŞ	0	0	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 65'i yerleşim düzenini bildiğini ifade ederken kullanıcı eğitimi sonrasında uygulanan son testte öğrencilerin tamamı yerleşim düzenini bildiğini ifade etmektedir. Son testte öğrencilerin yerleşim düzeni ile ilgili bölümdeki başarı yüzdeleri bu soruya verdikleri yanıtı doğrular nitelikte bulunmuştur.

Tablo - 8. 2 'Ansiklopediler' Aşağıdaki Raf Gruplarından Hangisinin İçinde Yer Alır?

2. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Ansiklopediler' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?				
A) Referans Kaynakları Rafları	12	60	20	100
B) Türkçe Roman – Hikaye Rafları	0	0	0	0
C) Ders Kitapları Rafları	1	5	0	0
BOŞ	7	35	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 60'ı ansiklopedilerin referans kaynakları raflarında yer aldığını bilirken son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtladıkları görülmektedir.

Tablo - 8.3 'Video Kasetler' Aşağıdaki Raf Gruplarından Hangisinin İçinde Yer Alır?

3. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
'Video kasetler' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?				
A) Ders Kitapları Rafları	0	0	0	0
B) Türkçe Kolay Okuma (Easy) Rafları	1	5	0	0
C) Kitap Dışı Materyal Rafları	12	60	20	100
BOŞ	7	35	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 60'ı video kasetlerin kitap dışı materyal raflarında yer aldığını doğru bilirken son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtladıkları görülmektedir.

Tablo - 8.4 'Sosyal Bilgiler' Ders Kitabını Aşağıdaki Raf Gruplarından Hangisinin İçinde Bulabilirsiniz?

4. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
'Sosyal Bilgiler' ders kitabını aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde bulabilirsiniz?				
A) Kitap Dışı Materyal Rafları	1	5	0	0
B) Ders Kitapları Rafları	11	55	20	100
C) Süreli Yayın Rafları	0	0	0	0
BOŞ	8	40	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 55'i ders kitaplarının bulunduğu bir raf olduğunu bilirken son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtladıkları görülmektedir.

Tablo - 8.5 'Atlaslar' Aşağıdaki Raf Gruplarından Hangisinin İçinde Yer Alır?

5. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
'Atlaslar' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?				
A) Türkçe Araştırma İnceleme Rafları	1	5	0	0
B) Referans Kaynakları Rafları	12	60	20	100
C) İngilizce Roman- Hikaye Rafları	0	0	0	0
BOŞ	7	35	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 60'ı atlasların referans raflarında yer alması gerektiğini bilirken son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtladıkları görülmektedir.

Tablo - 8.6 'Bilim Çocuk Dergileri' Aşağıdaki Raf Gruplarından Hangisinin İçinde Yer Alır?

6. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
'Bilim Çocuk Dergileri' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?				
A) Kitap Dışı Materyal Rafları	3	15	0	0
B) Türkçe Kolay Okuma (Easy) Rafları	2	10	0	0
C) Süreli Yayın Rafları	7	35	20	100
BOŞ	8	40	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 35'i Bilim Çocuk dergisinin süreli yayın raflarında bulunduğunu bilirken son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtladıkları görülmektedir.

Tablo - 8.7 Orhan Veli Kanık'ın 'Şiir Kitapları' Aşağıdaki Raf Gruplarından Hangisinin İçinde Yer Alır?

7. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Orhan Veli Kanık'ın 'şiir kitapları' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?				
A) Türkçe Araştırma İnceleme Rafları	7	35	20	100
B) Ders Kitapları Rafları	3	15	0	0
C) İngilizce Roman- Hikaye Rafları	2	10	0	0
BOŞ	8	40	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 35'i şiir kitaplarının araştırma inceleme raflarında bulunduğunu bilirken son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtladıkları görülmektedir.

Tablo - 8.8 'Hece Kitapları' Aşağıdaki Raf Gruplarından Hangisinin İçinde Bulunabilir?

8. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
'Hece kitapları' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde bulunabilir?				
A) Referans Kaynakları Rafları	1	5	0	0
B) Türkçe Kolay Okuma (Easy) Rafları	11	55	20	100
C) Süreli Yayın Rafları	0	0	0	0
BOŞ	8	40	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 55'i hece kitaplarının kolay okuma raflarında bulunduğunu bilirken son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtladıkları görülmektedir.

Tablo - 8.9 İngilizcenizi Geliştirmek İçin Okumak İsteddiğiniz Herhangi Bir 'İngilizce Hikaye Kitabını' Aşağıdaki Raf Gruplarından Hangisinin İçinde Bulabilirsiniz?

9. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
İngilizcenizi geliştirmek için okumak istediğiniz herhangi bir 'İngilizce hikaye kitabını' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde bulabilirsiniz?				
A) İngilizce Kolay Okuma (Easy) Rafları	12	60	20	100
B) Ders Kitapları Rafları	0	0	0	0
C) Süreli Yayın Rafları	0	0	0	0
BOŞ	8	40	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 60'ı İngilizce hikaye kitaplarının, kolay okuma raflarında bulunduğunu bilirken son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtladıkları görülmektedir.

Tablo - 8.10 'Thomas Brezina'nın Kitapları Aşağıdaki Raf Gruplarından Hangisinin İçinde Yer Alır?

10. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
'Thomas Brezina'nın kitapları aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?				
A) Türkçe Roman-Hikaye Rafları	6	30	20	100
B) İngilizce Kolay Okuma (Easy) Rafları	5	25	0	0
C) Türkçe Araştırma İnceleme Rafları	1	5	0	0
BOŞ	8	40	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 30'u en çok okunan yazarlardan birisi olan Thomas Brezina'nın kitaplarının, Türkçe roman-hikaye raflarında bulunduğunu bilirken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtlayabildikleri görülmektedir.

Tablo - 8.11 'Roald Dahl'ın Türkçe'ye çevrilmemiş olan kitapları aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?

11. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
'Roald Dahl'ın Türkçe'ye çevrilmemiş olan kitapları aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?				
A) İngilizce Roman-Hikaye Rafları	2	10	18	90
B) Ders Kitapları Rafları	1	5	0	0
C) Türkçe Roman-Hikaye Rafları	9	45	2	10
BOŞ	8	40	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 10'u Roald Dahl'ın Türkçe'ye çevrilmeyen kitaplarının, İngilizce roman-hikaye raflarında bulunduğunu bilirken, son testte öğrencilerin çoğunluğunun bu soruyu doğru yanıtlayabildikleri görülmektedir.

Tablo - 8.12 İngilizce Dersiniz İçin Dinozorlarla İlgili Bir Proje Hazırlarken Aradığınız 'Dinozorlar Hakkında Yazılmış Kaynakları' Aşağıdaki Raf Gruplarından Hangisinin İçinde Bulabilirsiniz?

12. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
İngilizce dersiniz için dinozorlarla ilgili bir proje hazırlarken aradığınız 'dinozorlar hakkında yazılmış kaynakları' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde bulabilirsiniz?				
A) İngilizce Roman-Hikaye Rafları	0	0	0	0
B) Ders Kitapları Rafları	3	15	0	0
C) İngilizce Araştırma İnceleme Rafları	9	45	20	100
BOŞ	8	40	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 45'inin proje hazırlarken araştırma inceleme raflarından yararlanmaları gerektiğini bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtlayabildikleri görülmektedir.

Tablo - 8.13 'Klasik Müzik CD'leri' Aşağıdaki Raf Gruplarından Hangisinin İçinde Bulabilirsiniz?

13. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
'Klasik müzik CD'leri' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde bulabilirsiniz?				
A) Kitap Dışı Materyal Rafları	12	60	20	100
B) Türkçe Kolay Okuma (Easy) Rafları	0	0	0	0
C) Referans Kaynakları Rafları	0	0	0	0
BOŞ	8	40	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 60'nın klasik müzik CD'lerinin kitap dışı materyal raflarında yer aldığını bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtlayabildikleri görülmektedir.

Yerleşim düzeni bölümüyle ilgili toplam başarı yüzdesi ön testte % 48 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kütüphane yerleşim düzeniyle ilgili bir eğitim programına ihtiyaç duyduklarını ortaya çıkarmıştır. Son testte ise öğrencilerin sorulara ilişkin başarı ortalamasının

%99 olduğu hesaplanmıştır. Bu sonuçlar 4. ve 5. sınıf öğrencilerine uygulanan kütüphane yerleşim düzeniyle ilgili eğitim programının etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Toplam 22 sorudan oluşan 2. Bölüm (Kaynak Kullanımı) ile ilgili sorulara öğrencilerin ön testte ve kullanıcı eğitimi sonrasında uygulanan son testte verdikleri yanıtlar, aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir.

Tablo - 9.1 Ansiklopediden Araştırma Yaparken İndeks Kullanır Mısınız?

1. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Ansiklopediden araştırma yaparken indeks kullanır mısınız?				
A) EVET	7	35	20	100
B) HAYIR	13	65	0	0
BOŞ	0	0	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 35'i ansiklopediden araştırma yaparken indeks kullandığını ifade ederken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruya evet yanıtı verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin tamamının soruyu evet olarak yanıtlamalarında büyük etken beklentinin bu yönde olduğunu hissetmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Fakat eğitim sonrasında yapılan gözlemlerde öğrencilerin ansiklopedi indekslerini kullanmaya başladıkları görülmüştür.

Tablo - 9.2 İndeksten Aradığınız Bir Kişiyi Nasıl Bulursunuz?

2. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
İndeksten aradığınız bir kişiyi nasıl bulursunuz?				
A) Soyadına göre ararsınız	4	20	20	100
B) Kişinin doğum tarihine göre ararsınız	1	5	0	0
C) Ansiklopedinin cildine göre ararsınız	2	10	0	0
BOŞ	13	65	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 20'si indeks kullanırken kişileri soyadına göre aramaları gerektiğini bilirken son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtladıkları görülmektedir.

Tablo - 9.3 Ansiklopedilerde Sayfanın Sağ Veya Sol Üst Köşesinde Yer Alan 'Rehber Sözcükler' Neden Kullanılır?

3. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Ansiklopedilerde sayfanın sağ veya sol üst köşesinde yer alan 'rehber sözcükler' neden kullanılır?				
A) Sayfa numarasının yerine kullanılır	2	10	0	0
B) Aradığımız sözcüğe daha kolay bulmanız için kullanılır	17	85	20	100
C) Başlık olarak kullanılır	0	0	0	0
BOŞ	1	5	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin çoğunluğunun rehber sözcüklerden haberdar oldukları görülürken son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru yanıtladıkları görülmektedir.

Tablo - 9.4 Kütüphanede Araştırma Yaparken CD Formatında Ansiklopedilerden Yararlanırsınız mı?

4. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Kütüphanede araştırma yaparken CD formatında ansiklopedilerden yararlanırsınız mı?				
A) EVET	6	30	20	100
B) HAYIR	14	70	0	0
BOŞ	0	0	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca %30'u CD formatındaki ansiklopedilerden yararlandıklarını ifade ederken son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu evet olarak yanıtladıkları görülmektedir. Bu hızlı değişimin sebebi, ilk soruda da olduğu gibi hem beklentinin bu yönde olduğunu düşünmelerinden, hem de eğitim sırasında CD ansiklopedilerle tanışmalarından ve kullanmaya başlamalarından kaynaklanıyor olabilir.

Tablo - 9.5 Aşağıdaki CD-Ansiklopedilerden Hangisi Kütüphanede Vardır?

5. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Aşağıdaki CD-Ansiklopedilerden hangisi kütüphanede vardır?				
A) Encarta'96 Eyclopedia	0	0	20	100
B) Ana Britanica Ansiklopedisi	8	40	0	0
C) Compton's Encyclopedia	2	10	0	0
BOŞ	10	50	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, her ne kadar bir önceki soruda öğrencilerin yalnızca % 30'u CD ansiklopedileri kullandıklarını ifade etmiş olsalarda ön testte öğrencilerin hiçbirinin kütüphanede bulunan CD formatındaki ansiklopedilerden haberdar olmadıkları ortaya çıkmıştır. Son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru olarak yanıtlayabildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.6 Atlas Kullanırken Aradığınız Bir Yerin Hangi Ülkede Yada Hangi Coğrafi Alanda Olduğunu Bilmediğiniz Zaman Nasıl Bulabilirsiniz?

6. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Atlas kullanırken aradığınız bir yerin hangi ülkede yada hangi coğrafi alanda olduğunu bilmediğiniz zaman nasıl bulabilirsiniz?				
A) Siyasi Haritaları incellersiniz	5	25	0	0
B) İndeksine bakarsınız	10	50	19	95
C) İçindekilere bakarsınız	3	15	1	5
BOŞ	2	10	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre ön testte öğrencilerin yalnızca % 50'sinin atlas kullanırken aradıkları bir yerin en kolay indeksten bulunabileceğini bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin neredeyse tamamının bu soruyu doğru olarak yanıtlayabildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.7 Harita Üzerinde Neden Koordinatlar Belirtilir?

7. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Harita üzerinde neden koordinatlar belirtilir?				
A) Coğrafi konumu belirtmek için	13	65	20	100
B) Denizden yüksekliği belirtmek için	1	5	0	0
C) Başkentleri göstermek için	2	10	0	0
BOŞ	4	20	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre ön testte öğrencilerin yalnızca % 65'inin harita üzerindeki koordinatların neden kullanıldığını bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruyu doğru olarak yanıtlayabildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.8 Sözlük Kullanırken Alfabetik Olarak Aradığınız Sözcüğü Bulmakta Zorlanır Mısınız?

8. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Sözlük kullanırken alfabetik olarak aradığınız sözcüğü bulmakta zorlanır mısınız?				
A) EVET	8	40	0	0
B) HAYIR	12	60	20	100
BOŞ	0	0	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre ön testte öğrencilerin yalnızca % 60'ı sözlük kullanırken aradıkları sözcükleri alfabetik olarak bulmakta zorlanmadıklarını ifade ederken, son testte öğrencilerin tamamının zorlanmadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Bu hızlı değişimin sebebi daha önceden de belirtildiği gibi beklentiden kaynaklanıyor olsa da öğrencilerin alfabetik düzenle ilgili diğer sorulardaki başarı artışları bu yanıtlarını doğrulamaktadır.

Tablo - 9.9 PRT PLM PGF Bu Harf Gruplarının Alfabetik Dizilişi Aşağıdakilerden Hangisidir?

9. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
PRT PLM PGF bu harf gruplarının alfabetik dizilişi aşağıdakilerden hangisidir?				
A) PGF PLM PRT	10	50	20	100
B) PLM PGF PRT	3	15	0	0
C) PLM PRT PGF	1	5	0	0
BOŞ	6	30	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre ön testte öğrencilerin yalnızca % 50'sinin sözcükleri alfabetik olarak sıralamakta başarılı oldukları görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruya doğru yanıt verebildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.10 LHJN LĞSZ LPOE Bu Harf Gruplarının Alfabetik Dizilişi Aşağıdakilerden Hangisidir?

10. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
LHJN LĞSZ LPOE bu harf gruplarının alfabetik dizilişi aşağıdakilerden hangisidir?				
A) LPOE LĞSZ LHJN	3	15	0	0
B) LĞSZ LHJN LPOE	10	50	20	100
C) LĞSZ LPOE LHJN	0	0	0	0
BOŞ	7	35	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, bir önceki alfabetik düzen sorusunda olduğu gibi ön testte öğrencilerin yalnızca % 50'sinin sözcükleri alfabetik olarak sıralamakta başarılı oldukları görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruya doğru yanıt verebildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.11 Sözlükte Karşılaştığınız, Aynı Anlama Gelen Sözcüklere Ne Denir?

11. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Sözlükte karşılaştığınız, aynı anlama gelen sözcüklere ne denir?				
A) Eşsesli sözcükler	6	30	1	5
B) Eşanlamlı sözcükler	14	70	19	95
C) Zıt anlamlı sözcükler	0	0	0	0
BOŞ	0	0	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin % 70'inin eşanlamlı sözcüklerin ne anlama geldiğini bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin neredeyse tamamının bu soruya doğru yanıt verebildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.12 Aşağıdaki Sözcük Gruplarından Hangisi Eşsesli Sözcüklere Örnek Değildir?

12. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Aşağıdaki sözcük gruplarından hangisi eşsesli sözcüklere örnek değildir?				
A) Yüz / Baş	2	10	0	0
B) Burun / Boğaz	8	40	0	0
C) Hayal / Rüya	9	45	20	100
BOŞ	1	5	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 45'inin eşsesli sözcüklerin ne anlama geldiğini bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruya doğru yanıt verebildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.13 Dergi Kullanırken Aradığınız Konuda Herhangi Bir Makale Olup Olmadığını Kolayca Nasıl Bulabilirsiniz?

13. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Dergi kullanırken aradığınız konuda herhangi bir makale olup olmadığını kolayca nasıl bulabilirsiniz?				
A) İçindekiler sayfasına bakarak	12	60	19	95
B) Dergileri tek tek gözden geçirerek	2	10	1	5
C) Kapak sayfalarını inceleyerek	5	25	0	0
BOŞ	1	5	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 60'ının dergiden herhangi bir makale ararken içindekiler sayfasına bakarak daha kolay bulabileceklerini bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin neredeyse tamamının bu soruya doğru yanıt verebildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.14 Bir Derginin Kaçınıcı Sayı Olduğu, Hangi Tarihte Yayınlandığı Derginin Hangi Bölümünde Yer Alır?

14. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Bir derginin kaçınıcı sayı olduğu, hangi tarihte yayınlandığı derginin hangi bölümünde yer alır?				
A) İçindekiler Sayfasında	2	10	0	0
B) Önsöz Sayfasında	2	10	0	0
C) Kapak Sayfasında	16	80	20	100
BOŞ	0	0	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin % 80'inin derginin yayın tarihine ilişkin bilgilerin kapak sayfasında yer aldığını bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruya doğru yanıt verebildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.15 Kütüphanede Araştırma Yaparken BLISS Kütüphane Kataloğunu Kullanır Mısınız?

15. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Kütüphanede araştırma yaparken BLISS kütüphane kataloğunu kullanır mısınız?				
A) EVET	2	10	20	100
B) HAYIR	18	90	0	0
BOŞ	0	0	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 10'unun BLISS kütüphane kataloğunu kullandıklarını ifade ettikleri görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruya evet yanıtını verebildikleri görülmektedir. Bu soruda da diğer evet - hayır seçenekli sorularda olduğu gibi tüm öğrencilerin evet yanıtı vermelerinin sebebi büyük oranda beklentinin bu yönde olduğunu hissetmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Fakat öğrencilerin eğitim sonrası BLISS kullanmaya başladıkları gözlenmiştir.

Tablo - 9.16 Bir yazarın kitaplarını ararken katalogdan nasıl tarama yaparsınız?

16. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Bir yazarın kitaplarını ararken katalogdan nasıl tarama yaparsınız?				
A) Basım yılına göre	1	5	0	0
B) Yazar soyadına göre	0	0	20	100
C) Yayınevine göre	2	10	0	0
BOŞ	17	85	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin hiçbirinin katalog taraması yaparken yazar soyadına göre arama yapmayı bilmedikleri görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruya doğru yanıt verebildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.17 Katalogda Bulduğunuz Bir Materyali Raflarda Nasıl Ararsınız?

17. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Katalogda bulduğunuz bir materyali raflarda nasıl ararsınız?				
A) Yer numarasına göre	2	10	19	95
B) Demirbaş numarasına göre	0	0	1	5
C) Kitap adına göre	1	5	0	0
BOŞ	17	85	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 10'nun katalogda bulabildikleri bir materyali raflarda yer numarasına göre aramaları gerektiğini bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin neredeyse tamamının bu soruya doğru yanıt verebildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.18 İnternet'te Araştırma Yaparken Arama Motorlarını (Search Engine) Kullanır Mısınız?

18. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
İnternet'te araştırma yaparken arama motorlarını (search engine) kullanır mısınız?				
A) EVET	2	10	20	100
B) HAYIR	1	5	0	0
BOŞ	17	85	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 10'nu İnternet'de araştırma yaparken arama motoru kullandıklarını ifade ederken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruya evet yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu hızlı değişimin ilk sebebi öğrencilerin eğitim programı sırasında arama motorlarıyla tanışmalarından ve kullanmaya başlamalarındandır. Öğrencilerin tamamının evet yanıtı vermelerinin diğer bir sebebi büyük ölçüde beklentinin bu yönde olduğunu anlamalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo - 9.19 Aşağıdaki Gruplardan Hangisi Arama Motorları (Search Engine) Değildir?

19. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Aşağıdaki gruplardan hangisi arama motorları (search engine) değildir?				
A) Yahoo / Altavista	0	0	0	0
B) Netbul / Google	1	5	0	0
C) Napster / Godzilla	2	10	20	100
BOŞ	17	85	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 10'unun Napster ve Godzilla'nın birer arama motoru olmadığını bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruya doğru yanıt verebildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.20 Aşağıdaki Sitelerden Hangisi Türkçe Arama Motorlarına Örnektir?

20. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Aşağıdaki sitelerden hangisi Türkçe arama motorlarına örnektir?				
A) Yahoo	10	50	0	0
B) Altavista	9	45	0	0
C) Arabul	1	5	20	100
BOŞ	0	0	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 5'inin Arabul'un yerli arama motoru olduğunu bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruya doğru yanıt verebildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.21 Aşağıdakilerden Hangisi Kitabın Bölümlerinden Değildir?

21. SORU	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
Aşağıdakilerden hangisi kitabın bölümlerinden değildir?				
A) Önsöz	1	5	0	0
B) İçindekiler	2	10	0	0
C) Biyografi	17	85	20	100
BOŞ	0	0	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin % 85'inin biyografinin kitabın bölümlerinden birisi olmadığını bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruya doğru yanıt verebildikleri görülmektedir.

Tablo - 9.22 Aşağıdakilerden Hangisi Araştırma Yaparken Yararlanılan Kaynakları Tanımlar?

22. SORU Aşağıdakilerden hangisi araştırma yaparken yararlanılan kaynakları tanımlar?	ÖN TEST YANITLAR		SON TEST YANITLAR	
	SAYI	%	SAYI	%
A) İndeks	6	30	0	0
B) İçindekiler	5	25	0	0
C) Kaynakça	8	40	20	100
BOŞ	1	5	0	0

Bu sorudan elde edilen bulgulara göre, ön testte öğrencilerin yalnızca % 40'ının kaynakçanın ne demek olduğunu bildikleri görülürken, son testte öğrencilerin tamamının bu soruya doğru yanıt verebildikleri görülmektedir.

Ön testte kaynak kullanımı bölümünde toplam başarı yüzdesi % 40 olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar öğrencilerin kaynak kullanımı konusunda eğitim programına ihtiyaç duyduklarını ortaya çıkmıştır. Eğitim programı sonrasında uygulanan son testte ise kaynak kullanımı bölümünde sorulara ilişkin toplam başarı yüzdesi % 99 olarak bulunmuştur. Bu sonuç öğrencilere kaynak kullanımı konusunda uygulanan kullanıcı eğitim programının etkili olduğunu göstermektedir.

VII. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

VII. 1. SONUÇ

Bu çalışmanın amacı; gerçekleştirilen bir uygulama ile kullanıcı eğitim programı sonrasında deneklerin kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik bilgi düzeylerinde farklılık olduğunu ortaya koyarak bu tür programların faydasını vurgulamak olarak belirlenmiştir. Buna bağlı olarak araştırmanın temel problemi “öğrencilerin kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik bilgi düzeylerinde nasıl farklılık sağlanabilir?” olmaktadır. Araştırmanın hipotezi şu şekilde saptanmıştır: İlköğretim düzeyindeki öğrencilerin bilinçli kullanıcılar olarak yetişmelerini sağlayabilecek önemli nedenlerden biri, okul kütüphanelerinde düzeylerine uygun olarak geliştirilen kullanıcı eğitim programlarının uygulanmasıdır.

Araştırma kapsamında geliştirilen kullanıcı eğitim programı özel bir ilköğretim okulunda uygulandığı için çalışmanın başlığı, Özel İlköğretim Okul Kütüphanelerinde Kullanıcı Eğitim Programlarının Geliştirilmesi olarak verilmiştir. Fakat geliştirilen program tüm devlet okullarında ve özel okullarda uygulanabilir içerikte hazırlanmıştır. Bu uygulamada Özel Bilkent İlköğretim Okulu'nda 4. ve 5. sınıfa devam eden 20 öğrenciden oluşan bir denek grubu ile çalışılmıştır.

Bu eğitim programı öncesinde deneklerin kütüphane ve kaynak kullanımını konusunda bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla 2 test uygulanmıştır. Testlerden birincisi kütüphane kurallarını içermektedir. 13 soruluk kurallar testi sonuçlarına göre 20 öğrenciden oluşan denek grubunun başarı yüzdesi % 97 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilere kütüphane kurallarının öğretilmesi ve benimsetilmesiyle ilgili ayrıntılı bir uygulama yerine

eğitim programı sırasında kuralların tekrar gözden geçirildiği bir ders programı uygulanmıştır.

Eğitim programı öncesinde ikinci olarak 35 sorudan oluşan ön test uygulanmıştır. Ön test kütüphane yerleşim düzeni ve kaynak kullanımı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Bu testte öğrencilerin yerleşim düzeni ile ilgili soruları yanıtlarken kütüphanede bulunan materyallerin, kaynak türlerine göre gruplandığını ve bu materyallerin farklı raflarda yer aldığını bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Örneğin öğrencilerin ansiklopedi, atlas gibi belli başlı referans kaynaklarının, video kaset, CD vb. kitap dışı materyallerin, dergilerin, ders kitaplarının, roman olmayan araştırma inceleme kaynaklarının hangi raf gruplarında yer aldığını bilmedikleri görölmüştür. Hatta öğrencilerin en sık okunan, Thomas Brezina gibi tanınan yazarların romanlarının roman - hikaye raflarında yer alması gerektiğini bile bilmedikleri ortaya çıkmıştır.

Diğer taraftan ön testte yeralan kaynak kullanımı bölümüne ilişkin sonuçlara göre öğrencilerin ansiklopedi, sözlük, atlas, dergi, arama motoru, çevrimiçi veritabanı gibi kaynakları tanımadıkları ve nasıl kullanıldığını bilmedikleri saptanmıştır. Öğrenciler kütüphanede bulunan ansiklopedi ve atlas gibi kaynaklara ödevlerini yapmak için sıklıkla başvurmaktadır. Fakat kütüphaneyi ve tür bu kaynakları kullanırken indeks, içindekiler, kütüphane kataloğu gibi erişim araçlarını kullanmadıkları ortaya çıkmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda, deneklere uygulanan kullanıcı eğitim programı sırasında, kütüphane kuralları tekrar edilmiş, öğrencilere referans kaynakları tanıtılıp, özellikleri açıklanmıştır. Kütüphanede bulunan kaynakların nasıl gruplandığı ve kütüphane yerleşim düzeni öğretilmiştir.

Sözlük, ansiklopedi, atlas, dergi, çevrimiçi kütüphane katalogu, elektronik kaynak kullanımına ilişkin eğitim verilirken alfabetik düzen, indeks ve rehber sözcük kullanımı gibi bilgilerde öğretilmiştir. Ayrıca kütüphanede bulunan kaynakların belirli bir sınıflama sistemine göre kataloglanıp yer

numarası aldıklarını ve raftan bu numaralara göre erişildiği öğretilmiştir. Kitap bölümlerinin tanıtıldığı derslerde kaynakça, önsöz, içindekiler, kapak bilgileri vb. bilgiler ile elektronik kaynaklarla basit tarama yöntemleri öğretilmiştir.

Kullanıcı eğitimi sırasında yapılan derslerde, öğrencilere her aktivite sonrası öğrenilen bilgilerin uygulanması amacıyla değerlendirme formları verilmiştir. Bu değerlendirme formlarına göre; yerleşim düzeni aktivitesinde sağlanan başarı ortalaması % 93, sözlük kullanımı aktivitesinde % 98, ansiklopedi kullanımı aktivitesinde % 92, atlas kullanımı aktivitesinde % 94, süreli yayınlar kullanımı aktivitesinde % 95, kitap bölümleri aktivitesinde % 83, katalog kullanımı aktivitesinde % 92, elektronik kaynak kullanımı aktivitesinde de % 89' dur. Bu sonuçlar öğrencilere uygulanan eğitim programının olumlu etkisi olduğunu göstermektedir.

Değerlendirme formları öğrencilerin bilgi seviyelerindeki olumlu değişikliği kanıtıyor olsa da eğitim programı sonrasında programın etkinliğini ölçmek amacıyla ön test soruları son test olarak tekrar uygulanmıştır. Ön testte denek grubunun toplam başarı yüzdesi % 43 iken son testte % 99 olarak çıkmıştır. Öğrencilerin ön testte doğru yanıtlayamadıkları veya boş bıraktıkları bir çok soruyu son test doğru olarak yanıtlayabildikleri görülmüştür.

Öğrencilerin son testte, kütüphane yerleşim düzenine ilişkin soruları zorlanmadan doğru bir şekilde yanıtladıkları görülmüştür. Kaynak kullanımına ilişkin soruları yanıtlarken de, ansiklopedi ve atlas gibi referans kaynaklarını kullanırken indeks kullanmanın daha yararlı olduğunu öğrendikleri, sözcükleri alfabetik olarak sıralarken zorlanmadıkları, yazar adında tarama yaparken soyadına göre arama yapmalarının daha kesin sonuçlara götüreceğini öğrendikleri görülmüştür. Ayrıca eğitim sonrasında kullanıcı eğitim programı sırasında tanıştıkları kaynakları özellikle internet kaynaklarını ve kütüphane kataloğunu ilgiyle kullanmaya başladıkları gözlemlenmiştir.

Ülkemizde kütüphane ve kullanıcı eğitimi anlayışı yaygın olmadığı için programın geliştirme aşamasında öğretmenlere ve okul yönetimine kullanıcı eğitiminin gerekliliği savunulmuştur. Okul yönetimi bu çalışmaya her ne kadar destek vermiş olsa da tüm 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kullanıcı eğitimi almaları için gereken ders saati düzenlemesini yapmamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı da ilköğretim dönemi için zorunlu ve seçmeli dersler içerisinde kütüphane dersine yer vermediğinden kullanıcı eğitimi programı sınırlandırılmış bir gruba uygulanmıştır.

Programın geliştirme aşamasında 4. ve 5. sınıf ders programlarının yanı sıra ders kitapları incelenmiş ve öğretmenlerle birlikte çalışılmıştır. Bu eşgüdümlü çalışmalar sırasında genç branş öğretmenlerinin olumlu tutumları dikkati çekmiştir. Öğretilmek üzere seçilen kaynak türlerinin sınırlı tutulmasının nedeni okul kütüphanesinde her türlü referans kaynağının örneklerinin mevcut olmamasından kaynaklanmaktadır. Diğer taraftan bir çok kaynağın Türkiye’de ilköğretim dönemi öğrencilerine yönelik örneklerinin bulunmaması da sıkıntı yaratmıştır .

Aktiviteler sırasında dağıtılan değerlendirme formları hazırlanırken öğrencilerin sınıfta öğrendikleri bilgilere paralel konular, öğrencilerin en çok ilgilendikleri yazarlar ve materyaller ile ilgili etkinlikler seçilmeye çalışılmıştır. Bu sayede kullanıcı eğitim programının öğrencilerin hem bilgi seviyelerine uygun olması hem de ilgilerini çekmesi sağlanmıştır.

. Bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre; sistemli olarak hazırlanan ve düzenli aralıklarla uygulanan kullanıcı eğitim programı sonrasında, öğrencilerin eğitim aldıkları konularda bilgi ve beceri kazandıkları testlerle ölçülerek araştırmanın başında öne sürülen hipotez kanıtlanmıştır.

VII. 2. ÖNERİLER

Araştırmanın sonucunda, ilköğretim okulu kütüphanelerinde uygulanacak kullanıcı eğitim programlarının, öğrencilerin bağımsız olarak kütüphane ve kaynakları kullanarak, bilgiye erişme becerilerini kazanmalarında, önemli bir etken olduğu görülmüştür. Bu temel yaklaşıma paralel ek öneriler geliştirilebilir.

Öncelikle öğrencilere verilen kullanıcı eğitim programlarının devamlılığı sağlanmalıdır. Hayat boyu öğrenme sürecinde bilinçli kullanıcılar olabilmek için kazandırılan bu bilgi ve becerilerin, ilerleyen sınıflarda da giderek artırılması yeni bilgi, beceri ve kaynakların öğretilmesine devam edilmesi gerekmektedir.

Hatta bilinçli kullanıcılar yetiştirmek için Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretimin ilk sınıflarından itibaren kütüphane ve bilgi becerilerine karşılık gelebilecek ders programları geliştirmelidir. Örneğin Türkçe derslerinde alfabetik düzenin öğretilmesi, ansiklopedi, sözlük vb. kaynakların kullanılması gibi konulara daha çok ağırlık verilmesi kullanıcı eğitim programlarını destekleyecektir. Kütüphaneciler tarafından geliştirilmiş bir kullanıcı eğitimi programının da ders programları içinde yer alması gerekmektedir.

Bu tür programlarda öğretmenler ve kütüphanecilerin işbirliği içinde çalışmaları gerekmektedir. Kütüphaneciler sınıf öğretmenleriyle birlikte öğrencilerin bilgi ihtiyaçlarını tanımlamalı, bu ihtiyaçlara göre öğretim yöntemlerini geliştirmelidir. Bu yöntemler sayesinde öğrenciler, araştırmalarını ve proje ödevlerini yaparken birden çok bilgi kaynağını kullanmaya ihtiyaç duyar hale getirilmelidir.

Metine dayalı öğrenmeden çok, kaynağa dayalı öğrenmeyi hedefleyen eğitim sistemleri geliştirilmelidir. Ancak bu sayede kütüphanenin ve

kütüphane materyallerinin daha ciddi bir şekilde kullanılmasına, daha çok ve çeşitli basılı ya da görsel - işitsel kaynak sağlanmasına ihtiyaç doğacaktır.

Bilgi kaynakları tüm dünyada sınırsız gelişmelere uğramaktadır. Bankacılıktan tıp alanına kadar hemen her alandaki teknolojik gelişmeler zincirleme olarak günlük hayatı etkilemekte ve bu gelişmeler bireylerin bilgi dağarcığını zorunlu olarak genişletmektedir. Bilgiyi elde etme ve kullanma ihtiyacı zaten hayatın her aşamasında yer almaktadır. Bireyler dünya hakkında sürekli değişen ve gelişen bilgilerden haberdar olma zorunluluğu hissetmektedir.

Bu gelişmelerin hızına yetişebilmek ve yaşam boyu öğrenme sürecine katılım için bireylerin bilgi yeterliliğine sahip olması diğer bir değişle ihtiyacı olan bilgiye erişip, bilgiyi seçebilme ve değerlendirebilme becerilerine sahip bilgi okuryazarları olmaları gerekmektedir.

Bilgi okuryazarlığı aktif bir eylemdir, bilgiyi pasif bir şekilde alıp tekrar etme değil, bir çok kaynak arasından gerekli bilgiyi çıkarabilmeyi gerektirir. Bu nedenle öğretmenin rolü bilgiyi vermek değil yol göstermek olmalıdır. Diğer taraftan eğitimcilerin ve kütüphanecilerin görevi öğrencinin sadece sınıftaki materyalleri değil daha başka ve çeşitli kaynakları da nasıl kullanacaklarını öğretmek olmalıdır. Zaman içerisinde öğrenci ailelerinin ve velilerin de bu eğitim sürecine katkılarının olmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

Öğretmenler, öğrencilerine ciddi düşünürler, meraklı, entelektüel gözlemciler ve bilgi kullanıcıları olmayı öğretmelidirler. Öğrenciler her şeyden önce nasıl öğreneceklerini öğrenmeli ve bu yeteneklerini hayatlarının her alanında kullanabilmelidirler. Bu ancak bilgi okuryazarı yetiştiren eğitim anlayışıyla mümkün hale gelecektir. Okul kütüphaneleri böyle bir eğitim anlayışı içinde, her tür bilgi kaynağının kullanımına yönelik bilgi ve becerilerin

öğretilmesini kapsayan kullanıcı eğitim programları ile etkinlik kazanabilecektir.

KAYNAKÇA 1

AASL / AECT (American Association of School Library and Association for Educational Communication and Technology). *Information Power*, Chicago, American Library Association, 1988

ADEOTİ-ADEKEYE, W. B. "The Need for User Education in Secondary School Libraries." *Library Review*, XLVI, sayı 8, 1997: 586-592.

AĞIRCAN, Özlem. "Kütüphane Okuyucusunun Eğitilmesi", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXXI, sayı 3, 1982: 125-127

Ana Britanica, İstanbul, Ana Yayıncılık, 2000.

ARIKAN, Selda. "Bilgi Okuryazarlığı." TBD / IEEE (Türkiye Bilişim Derneği / ODTÜ Öğrenci Kolu), *Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı ve Sergisi Bildiriler Kitabı*, Ankara, Meteksan, 2001.

BAYKUL, Yaşar. *İstatistik Metodlar ve Uygulamalar*, Ankara, Lazer Ofset, 1996

BERKOWITZ R. E. ve M. B. EISENBERG. *Information Problem Solving: The Big Six Skills Approach to Library & Information Skills Instruction*, New Jersey, Ablex Publishing Corporation, 1990

BOWERS Melvyn K. "The Teaching Program in the Elementary School Library." J. LUBANS, *Educating the Library Use*, NewYork: RR Bowker Comp. 1974: 18-24.

CAROLL, F. L. *Recent Advances in School Librarianship*, Pergamon, Oxford, 1981

CRIBB, Gülçin. "Kütüphanelerde Kullanıcı Eğitiminin Önemi" *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXX, sayı 2, 1981: 90-99.

ÇAKIN, İrfan. "Okul Kütüphaneleri Açık Oturumu". *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXXI, sayı 2, 1982: 55-66.

ÇAKIN, İrfan. "Kütüphanenin Toplumsal Konumu ve İşlevi." *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XLV, sayı 1 1986: 8-16.

DAVIES, Ruth Ann. *The School Library Center: A Force For Educational Excellence*, New York ve London, R. R. Bowker Company, 1976

Digital Dissertations. Proquest. 10 January 2001

<<http://wwwlib.umi.com/dissertations/gateway>>.

DODSON, Fitzburg. *Baba Gibi Yar Olmaz*, (Çev. Seçkin Selvi), İstanbul, Özgür Yayınları, 1991

DOYLE, Christina S. *Information Literacy in an Information Society: A Concept for the Information Age*. Syracuse ve New York, ERIC Clearinghouse on Information and Technology, 1994

(ERIC) Educational Resources Information Center Database. EBSCO. 10

January 2001 <<http://globalvlgw10.global.epnet.com>>.

ERTÜRK, Selahattin. *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara, Meteksan, 1984

FEATHER, J. ve P. STURGES. *International Encyclopedia of Information and Library Science*, London, Routledge, 1997

FIDZANI, Babakisi T. "User Education in Academic Libraries a Study of Trends and Devolpment in Southern Africa."

61st IFLA General Conference Proceedings. 20- 25 August 1995.

29 May 2001 <<http://www.ifla.org/IV/ifla61/61-fidb.htm>>.

FJALLBRANT, Nancy. "Planning a Programme of User Education." *Journal of Librarianship*, IX, sayı 3, 1977: 199-211.

FJALLBRANT, N. ve I. MALLEY. *User Education in Libraries*, London, Clive Bingley, 1984

FLEMING, Hugh. *User Education in Academic Libraries*, London, Library Association Publishing Limited, 1990

GARRETT, Linda J. ve J. MOORE. *Teaching Library Skills in Middle and High School*, New York, Neal-Schuman Publishers, 1993

GÜRDAL, Oya. "Yaşamboyu Öğrenme Etkinliği Enformasyon Okuryazarlığı." *Türk Kütühaneciliği*, XIV, sayı2, 2000: 176-187.

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. "Yüksek Lisans, Doktora / Sanatta Yeterlilik Tezleri, Sanat Eseri Raporu, Sanatta Yeterlilik Eseri Çalışma Raporu Yazım ve Basım Yönergesi." Ankara, Hacettepe Üniversitesi, 2000

HERRING, James E. "User Education in Schools; Purposes, Problems, Potential." *School Librarian*, 28, 1980: 342

HERRING, James E. *School Librarianship*, Clive Bingley, London, 1988.

HUMES, Barbara. "Understanding Information Literacy."

National Inst. On Postsecondary Education. 1 January 1999: ERIC Document Reproduction Service, 10 January 2001
<<http://globalvgw12.global.epnet.com>>.

IFLA / UNESCO (International Federation of Library Associations and Institutions / United Nations Educational Scientific and Cultural Organization). "School Library Manifesto." *IFLA Journal*, XXV. sayı2, 1999: 116-117

İNCE, Nesrin. Özel Kütüphanelerde Kullanıcı Eğitimi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1989

JONES, Anne. "User Education in Secondary School Libraries." *School Librarian*, XXX, 1982:15-18.

KAPTAN, Saim. *Bilimsel Araştırma Teknikleri*, Ankara, 1985

KAPTAN, Saim. *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Ankara, Tekişik Web Ofset Tesisleri 1991.

KEYMAN, Dilek. Hacettepe Üniversitesi Beytepe Akademik Personeline Ait Tanıtım ve Öğretim Programları Taslağı (Bilimde Uzmanlık Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara 1979.

KEYMAN, Dilek. "Üniversite Kütüphanelerinde Okuyucu Eğitimi." *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXXI, sayı 4, 1982: 164-168.

KEYMAN, Dilek. "Okul Kütüphanelerinde Kullanıcı Eğitimi." *Prof. Dr. Osman Ersoya'a Armağan*, Ankara: TKD, 1990: 100-107.

KILIÇÇI, Yadigar. *Okulda Ruh Sağlığı*, Ankara, Şafak Ofset Tipo Matbaacılık, 1989

Library and Information Science Abstracts, London, Library Association, 1969-

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). *Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1976

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). *İlköğretim Okulu Ders Programları 4. Sınıf*, İstanbul, MEB Basımevi, 2000a.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). *İlköğretim Okulu Ders Programları 5. Sınıf*, İstanbul, MEB Basımevi, 2000b.

MEB(Milli Eğitim Bakanlığı). Milli Eğitim Bakanlığı.12 May 2001
<<http://meb.gov.tr/mebdata/mevzuat.asp>>.

MURRAY, Janet. "From School Librarian to Information Teachnician: A Challenge for the Information Age." *Library Talk*, XII, Mayıs-Haziran 1999: 10-13.

ÖNAL, İnci. *Türkiye'de Okul Kütüphanelerinin Yönetimi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1985

ÖNAL, İnci. *Bilgi Gereksinimlerinin Karşılanması ve Okul Kütüphaneleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992

ÖNAL, İnci. "Eğitim Sistemlerinde Uluslararası Okul Kütüphaneciliği." *Milli Eğitim*, Eylül, sayı 123, 1993: 45-46.

SEAVER, Alice R. *Library Media Skills: Strategies for Instructing Primary Students*, Engelwood, Libraries Unlimited, Inc., 1991

Social Science Citation Index. Philadelphia, Institute for Scientific Information
1966 -

SOYSAL, Özer. "Yeni Eğitim Anlayışında Kütüphane." *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XVI, sayı 4, 1967: 231-239.

SOYSAL, Özer. *Çağdaş Eğitim ve Türkiye' de Okul Kütüphanesi*, Ankara, Güven Matbaası, 1969

SVANLEY, L. ve N. COOPER. "The Information Literacy Debate." *The Journal of Academic Librarianship*, XXIII, sayı 1, 1997: 9-13.

TROUTMAN, Leslie. "User Education." *Notes*, 56, sayı 3, 2000: 620-628.

TUTUMEL, Sema. "Üniversite Kütüphanelerinde Okuyucu Eğitimi Programı ve Hacettepe Tıp Merkezi Kütüphanesindeki Uygulama." *Türk Kütüphaneciliği*, VI, sayı 3, 1992: 152-158).

Türk Kütüphaneciliği. Ankara, Türk Kütüphaneciler Derneği, 1987 -

Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni. Ankara, Türk Kütüphaneciler Derneği,
1952 - 1986

Türkiye Bibliyografyası. Ankara, Milli Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü,
1955 -

Türkiye Makaleler Bibliyografyası. Ankara, Milli Kütüphane Bibliyografya
Enstitüsü, 1952 -

YAVUZER, Haluk. *Çocuk ve Suç*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1996

YAVUZER, Haluk. *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1999

YÖRÜKOĞLU, Atalay. *Çocuk Ruh Sağlığı*, Ankara, Özgür Yayınları, 1996

ZİYALAR, Adnan. *Psikiyatrik Seminoloji ve Medikal Psikoloji*, İstanbul, Güryay Matbaası, 1981

KAYNAKÇA 2

Ana Britanica, İstanbul, Ana Yayıncılık, 2000.

Biographical Dictionary Online. S9 Technologies. May 2001
<<http://www.s9.com/biography/>>.

Britannica Compton's, Ana Yayıncılık, İstanbul, 1991

CyberSleuthKids Search Engine. CyberSleuthKids. May 2001
<<http://www.cybersleuth-kids.com>>.

Childcraft, London & Chicago, World Book International, 1993

Childcraft Picture Atlas, London & Chicago, World Book International, 1993

DURAN, Faik Sabri. *Büyük Atlas*. İstanbul, Kanaat Yayınları, 1997

Encarta Encyclopedia Online. MicroSoft Cooperation. May 2001
<<http://encarta.msn.com/refrence>>.

FEATHER, J. ve P. STURGES. *International Encyclopedia of Information and Library Science*, London, Routledge, 1997

Gelişim Hachette: Alfabetik Genel Kültür Ansiklopedisi, İstanbul, Gelişim,
1983

Grollier Multimedia Encyclopedia (CD Edition). Grollier Electronic Publishing,
1996

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem (Ed.). *Britannica Compton's : Genel Kültür Ansiklopedisi*, İstanbul, Ana Yayıncılık, 1991

KALBAG, Asha. *Bilgisayardaki Adresiniz Web Sitesi*, Ankara, TUBITAK, 1999

KERROD, R. (Ed.). *The World Book Encyclopedia of Science*, Chicago, World Book, 1989

KHANDURI, K. *Resimli Tarih Atlası*, (Çev. E. Ermert), İstanbul: Dogan Egmont, 1997

Kidsites Search Engine. Up To Ten. May 2001
<<http://www.kidsites.net>>.

Kurtuluş Büyük Atlas, Ankara, Kurtuluş, 1997

LEVEY, J. S. (Ed.). *Macmillan First Dictionary*, New York, Macmillan, 1990

Merriam-Webster's Elementary Dictionary, Springfield & Massachusetts, Merriam-Webster, 1994.

NEUFELDT, V. *Webster's New World Children's Dictionary*, New York, Macmillan, 1991

PATON, J. (Ed.). *The Kingfisher Children's Encyclopedia*, New York, Kingfisher, 1992

PRYTHERCH, Ray. *Harrod's Librarians' Glossary*, Hants, Gower Pub, 1995

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali. *Öz Türkçe Sözlük*. Ankara, Arkadaş, 1994

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali. *Türkçe Sözlük: İlkokullar İçin Örnekli-Resimli*, Ankara: Arkadaş, 1995

Science Direct Online Databases. Science Direct. May 2001

<<http://www.sciencedirect.com/science>>.

STEPHENS, M ve R. TREAYS. *Bilgisayarlar*, Ankara, Tübitak, 2000

Temel Britannica: Temel Eğitim ve Kültür Ansiklopedisi, İstanbul, Ana Yayıncılık, 1992

TKD (Türk Dil Kurumu). *Türkçe Sözlük*, Ankara, Türk Dil Kurumu 1988

TKD (Türk Dil Kurumu). *İmla Kılavuzu*, Ankara, Türk Dil Kurumu, 2000

World Reference Atlas. New York & London, Dorling Kindersley, 1998

Yahooligans Search Engine. Yahoo. May 2001

<<http://www.yahooligans.com>>.

EKLER

Ek - 1

16.2.2001

KURALLAR TESTİ**AÇIKLAMA**

Bu testin amacı 4. ve 5. sınıf öğrencilerine uygulanacak olan kullanıcı eğitim programı öncesinde öğrencilerin kütüphane kurallarını bilip bilmediklerini ölçmektir. Bu anket Kütüphane Kuralları isimli 13 soruluk bir bölümden oluşur. Her soru 3 seçenekten oluşur.

ÖRNEK:

1. Öğrenciler bireysel olarak kütüphaneyi hangi saatler içerisinde kullanabilirler?

A) Sadece öğle tenefüsünde

B) Sadece ders saatlerinde

● Bütün tenefüslerde

Başarılar Dilerim

Ek - 1

KÜTÜPHANE KURALLARI

1. Kütüphane kurallarını biliyor musunuz? Cevabınız hayır ise geriye kalan soruları yanıtlamayınız.
A) Evet B) Hayır
2. Kütüphane kuralları gereği kütüphaneden kaynakları ne kadar süreyle ödünç alabilirsiniz?
A) 1 ay
B) 2 Hafta
C) 1 gün
3. Kütüphane kuralları gereği en fazla kaç adet kaynak ödünç alabilirsiniz?
A) 5 adet
B) 2 adet
c) 3 adet
4. Aşağıdakilerden hangisi kütühanede uymam gereken davranışlardan biri değildir?
A) Kütüphaneye ve internet bölümüne yiyecek ve içecek ile girmek
B) Arkadaşlarımı rahatsız etmeden çalışmak
C) Kütüphanede sessiz olmak
5. Kütüphaneden hangi tür kaynaklar ödünç alınamaz?
A) Romanlar
B) Kolay okuma kitapları
C) Referans kaynakları
6. Kütüphane kuralları gereği ödünç alıp kaybettiğiniz bir kaynağı nasıl telafi etmeniz gerekir?
A) Yerine farklı bir kaynak getirerek
B) Kaynağın aynısını alarak ya da fiyatını ödeyerek
C) Tekrar ödünç kaynak almayarak
7. Kütüphane kuralları gereği dönem sonunda kütüphaneye iade etmediğiniz herhangi bir kaynak olduğu takdirde ne tür bir uygulamayla karşılaşabilirsiniz?
A) Kütüphaneyi kullanamama cezası alırım
B) Karnemi alamam
C) Sınıf öğretmenim tarafından uyarılırım
8. Kütüphaneden ödünç aldığınız bir kitabı nasıl iade edersiniz?
A) Kütüphaneciye veririm
B) İade kutusuna bırakırım
C) Kütüphanedeki masaların üzerine bırakırım

Ek – 1

9. Kütüphane kuralları gereği ödünç aldığınız kaynağı iade etmekte geciktiğiniz takdirde ne tür bir uygulamayla karşılaşsınız?
- A) Geçici bir süre kütüphaneyi ve internet bölümünü kullanamam
B) Para cezası öderim
C) Uyarı cezası alırım
10. Öğrenciler kütüphaneye bağlı internet bölümünü hangi saatler içerisinde kullanabilir?
- A) Her tenefüs
B) Öğle tenefüsü
C) Kahvaltı tenefüsü
11. Kütüphanedeki bilgisayarları öncelikli olarak hangi amaçla kullanırsınız?
- A) Eğitim amaçlı kullanırsınız
B) Oyun oynamak için kullanırsınız
C) E-maillerimizi kontrol etmek için kullanırsınız
12. Aşağıdakilerden hangisi interneti kullanırken uymamız gereken kurallardan biri değildir?
- A) Sadece bookmarklara (favoritelere) yerleştirilen adresleri kullanmak
B) Araştırma konusunu belirtip kütüphaneciden izin alarak belirli arama motrolarında tarama yapmak
C) İnternette istediğimiz her adrese girmek
13. İnternet bölümünde bulunan bilgisayarları kullanmak için ne yapmamız gerekir?
- A) Listeye adımızı, sınıfımızı, araştırma konumuzu yazmamız gerekir
B) Kütüphaneciden sözlü izin almamız gerekir
C) Arkadaşımızdan izin almamız gerekir

Ek – 2

23.2.2001

ÖN TEST**AÇIKLAMA**

Bu testin amacı 4. ve 5. sınıf öğrencilerine uygulanan kullanıcı eğitim programı öncesinde, öğrencilerin kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik bilgi düzeylerini belirlemektir. Bu testte 'Kütüphane Yerleşim Düzeni' ve 'Kaynak Kullanımı' isimli 2 bölüm vardır. 1. Bölüm 13 soru, 2. Bölüm 22 sorudan oluşmaktadır. Her soru 3 seçenek içerir.

18.5.2001

SON TEST**AÇIKLAMA**

Bu testin amacı 4. ve 5. sınıf öğrencilerine uygulanan kullanıcı eğitim programı sonrasında, öğrencilerin kütüphane ve kaynak kullanımına yönelik bilgi düzeylerini ölçmektir. Bu testte 'Kütüphane Yerleşim Düzeni' ve 'Kaynak Kullanımı' isimli 2 bölüm vardır. 1. Bölüm 13 soru, 2. Bölüm 22 sorudan oluşmaktadır. Her soru 3 seçenek içerir.

ÖRNEK:

1. Kütüphanemizin yerleşim düzenine göre 'kasetler' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?

- A) Referans Kaynakları Rafları
- Kitap Dışı Materyal Rafları
- B) Ders Kitapları Rafları

Başarılar Dilerim.

Ek – 2

1. BÖLÜM KÜTÜPHANE YERLEŞİM DÜZENİ

1. Kütüphane yerleşim düzenini biliyor musunuz? Cevabınız hayır ise 2. bölüme geçiniz.
A) Evet B)Hayır

Aşağıdaki soruları kütüphane yerleşim düzenine göre yanıtlayınız.

2. 'Ansiklopediler' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?
A) Referans Kaynakları Rafları
B) Türkçe Roman – Hikaye Rafları
C) Ders Kitapları Rafları
3. 'Video kasetler' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?
A) Ders Kitapları Rafları
B) Türkçe Kolay Okuma (Easy) Rafları
C) Kitap Dışı Materyal Rafları
4. 'Sosyal Bilgiler' ders kitabını aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde bulabilirsiniz?
A) Kitap Dışı Materyal Rafları
B) Ders Kitapları Rafları
C) Süreli Yayın Rafları
5. 'Atlaslar' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?
A) Türkçe Araştırma İnceleme Rafları
B) Referans Kaynakları Rafları
C) İngilizce Roman- Hikaye Rafları
6. 'Bilim Çocuk Dergileri' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?
A) Kitap Dışı Materyal Rafları
B) Türkçe Kolay Okuma (Easy) Rafları
C) Süreli Yayın Rafları
7. Orhan Veli Kanık'ın 'şiir kitapları' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?
A) Türkçe Araştırma İnceleme Rafları
B) Ders Kitapları Rafları
C) İngilizce Roman- Hikaye Rafları

Ek – 2

8. 1.sınıf öğrencilerine yönelik 'hece kitapları' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde bulunabilir?
A) Referans Kaynakları Rafları
B) Türkçe Kolay Okuma (Easy) Rafları
C) Süreli Yayın Rafları
9. İngilizcenizi geliştirmek için okumak istediğiniz herhangi bir 'İngilizce hikaye kitabını' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde bulabilirsiniz?
A) İngilizce Kolay Okuma (Easy) Rafları
B) Ders Kitapları Rafları
C) Süreli Yayın Rafları
10. 'Thomas Brezina'nın kitapları aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?
A) Türkçe Roman-Hikaye Rafları
B) İngilizce Kolay Okuma (Easy) Rafları
C) Türkçe Araştırma İnceleme Rafları
11. 'Roald Dahl'ın Türkçeye çevirilmemiş olan kitapları aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde yer alır?
A) İngilizce Roman-Hikaye Rafları
B) Ders Kitapları Rafları
C) Türkçe Roman-Hikaye Rafları
12. İngilizce dersiniz için dinazorlarla ilgili bir proje hazırlarken aradığınız 'dinozorlar hakkında yazılmış kaynakları' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde bulabilirsiniz?
A) İngilizce Roman-Hikaye Rafları
B) Ders Kitapları Rafları
C) İngilizce Araştırma İnceleme Rafları
13. 'Klasik müzik CD leri' aşağıdaki raf gruplarından hangisinin içinde bulabilirsiniz?
A) Kitap Dışı Materyal Rafları
B) Türkçe Kolay Okuma (Easy) Rafları
C) Referans Kaynakları Rafları

Ek – 2

2. BÖLÜM KAYNAK KULLANIMI

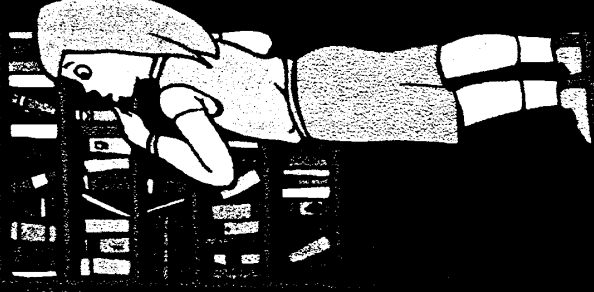
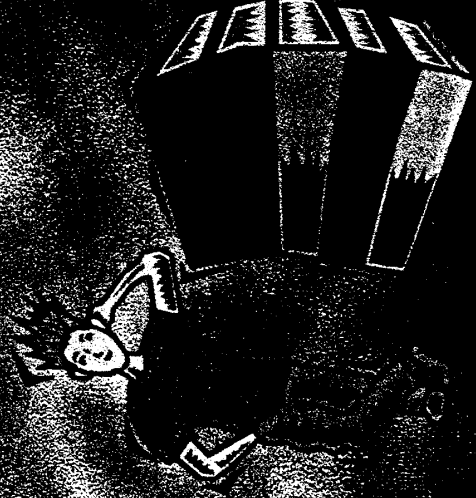
1. Ansiklopediden araştırma yaparken indeks kullanır mısınız? Cevabınız hayır ise 3. Soruya geçiniz.
A) Evet B) Hayır
2. İndeksden aradığınız bir kişiyi nasıl bulursunuz?
A) Soyadına göre ararsınız
B) Kişinin doğum tarihine göre ararsınız
C) Ansiklopedinin cildine göre ararsınız
3. Ansiklopedilerde sayfanın sağ veya sol üst köşesinde yer alan 'rehber sözcükler' neden kullanılır?
A) Sayfa numarasının yerine kullanılır
B) Aradığımız sözcüğe daha kolay bulmanız için kullanılır
C) Başlık olarak kullanılır
4. Kütüphanede araştırma yaparken CD formatında ansiklopedilerden yararlanır mısınız? Cevabınız hayır ise 6. soruya geçiniz.
A) Evet B) Hayır
5. Aşağıdaki CD-Ansiklopedilerden hangisi kütüphanede vardır?
A) Encarta'96 Eycyclopedia
B) Ana Britanica Ansiklopedisi
C) Compton's Encyclopedia
6. Atlas kullanırken aradığınız bir yerin hangi ülkede yada hangi coğrafi alanda olduğunu bilmediğiniz zaman nasıl bulabilirsiniz?
A) Siyasi Haritaları incellersiniz
B) İndeksine bakarsınız
C) İçindekilere bakarsınız
7. Harita üzerinde neden koordinatlar belirtilir?
A) Coğrafi konumu belirtmek için
B) Denizden yüksekliği belirtmek için
C) Başkentleri göstermek için
8. Sözlük kullanırken alfabetik olarak aradığınız sözcüğü bulmakta zorlanır mısınız? Cevabınız evet ise 11. soruya geçiniz.
A) Evet B) Hayır

Kayıpların her çeşidinde kullandığım
Kaynakların masraflarını üzerine bırakırım.

KÜTÜPHANE KURALLARI

Külliyyelerde sessizce ve arkadaşlarımı
kalemlerimle imleden çalışırım.

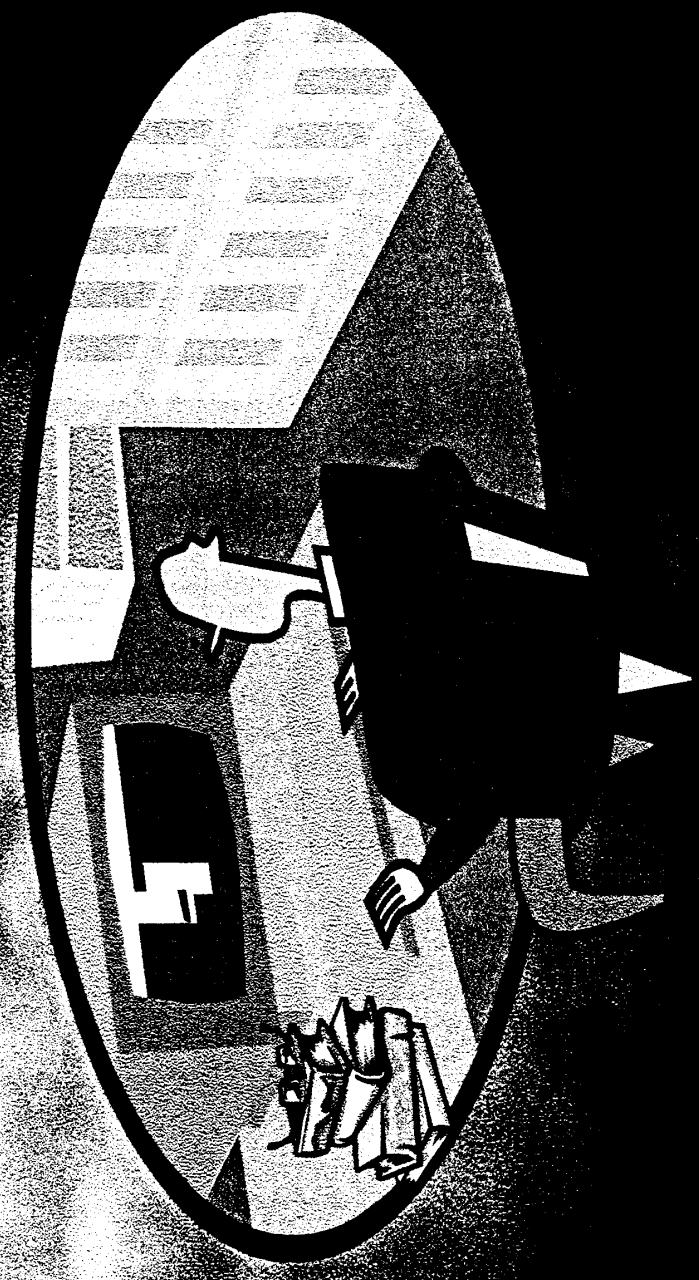

Kitap okumaya, yemek ve içeceklerle
geçmişimizi gözetimini bilirim.

PLEASE NO PICNIC

İşletmelerden kaynak çıkartmadan önce
özellikle pazarlama işlemi yaptırırım.

15 gün süreyle ödünç

15 gün süreyle ödünç

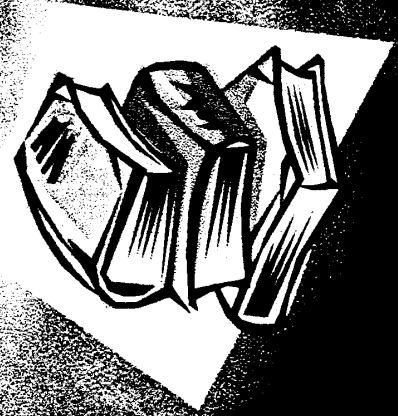
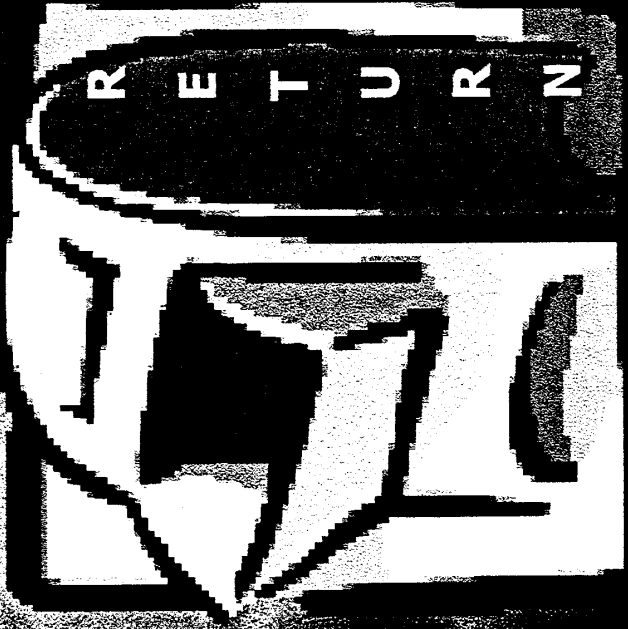
Suppono che il vostro

libro sia quello che

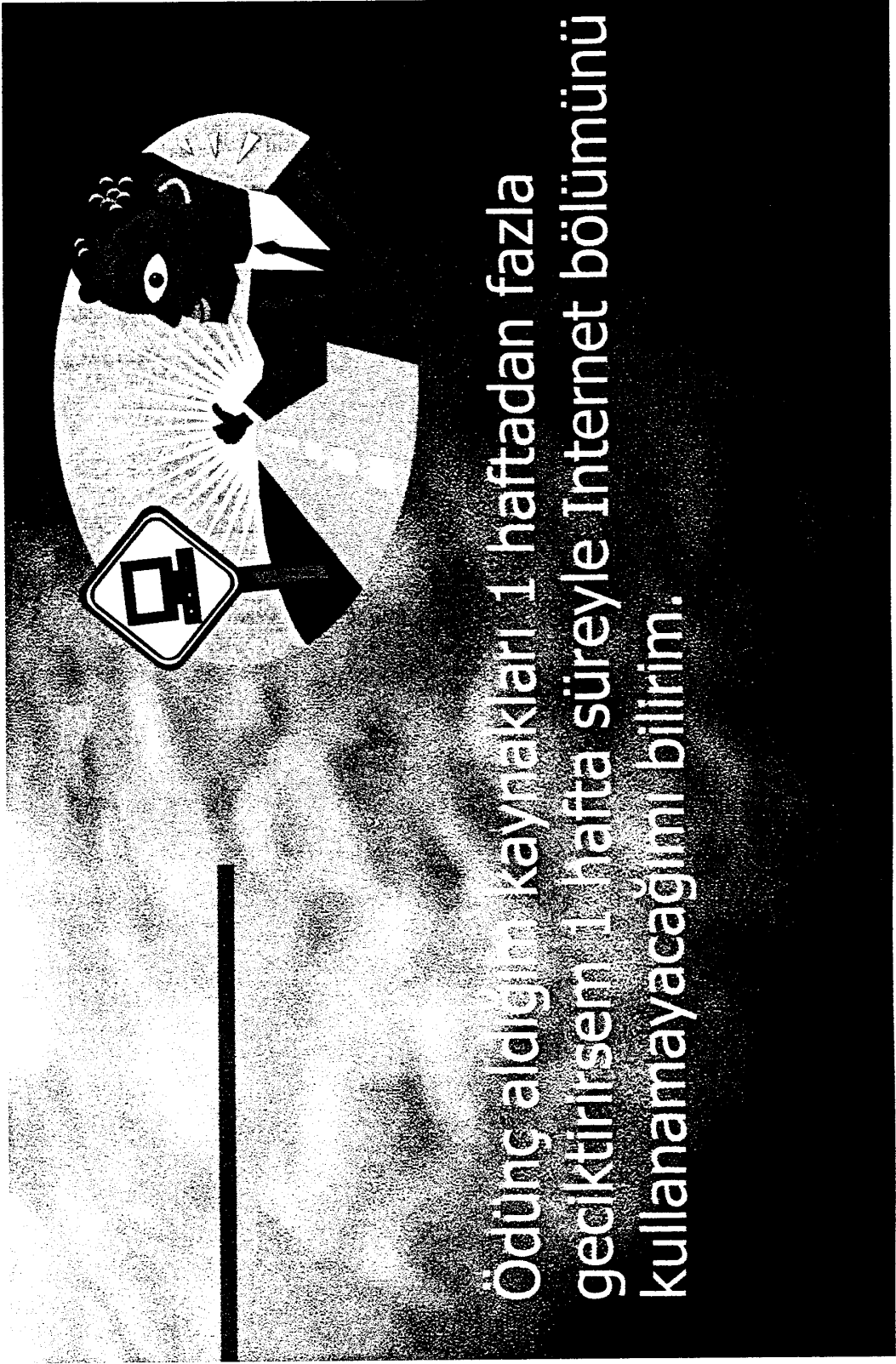
RETUR N

RETUR N

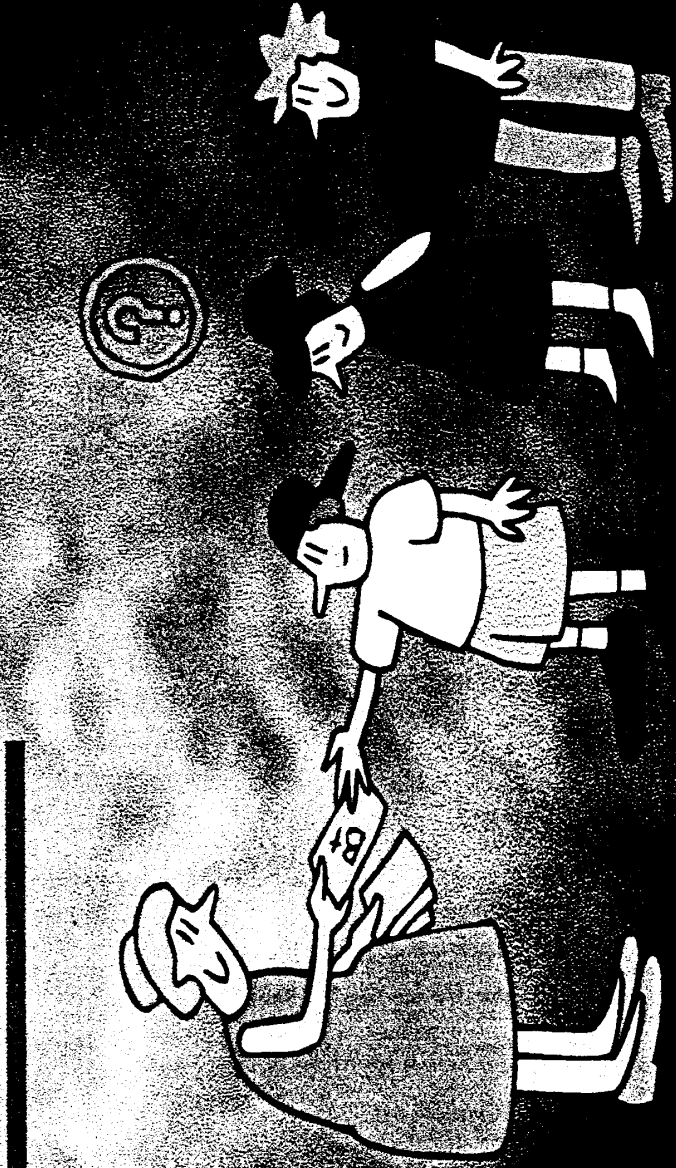
Çalışma hayatında kayıpların lade etmedikçe başka
bir şeyi düşünmeyeceğimi biliyorum.

Ödünç aldığım kaynakları 1 haftadan fazla
geçiktirirsem 1 hafta süreyle Internet bölümünü
kullanamayacağımı bilirim.

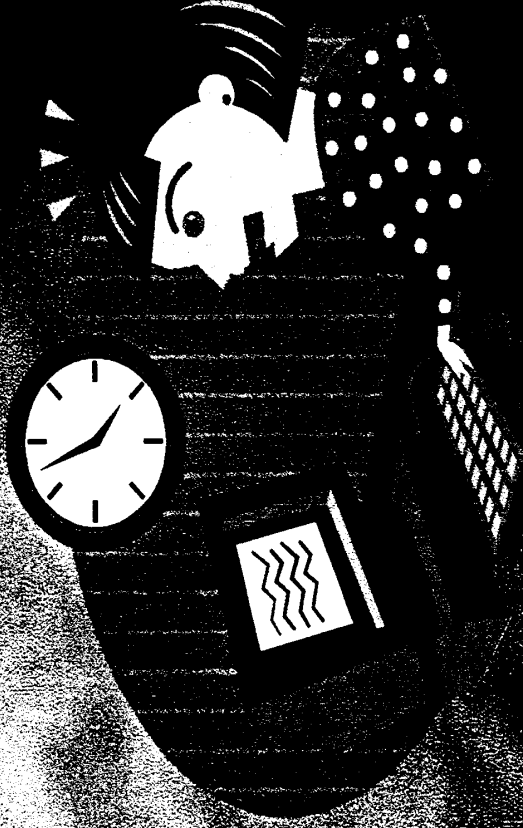
Benim için en büyük sorun, çocukları kütüphaneye iade etmediğim
ve kitapları aldıkları için teşekkür edemediğimdir.

Eğer kütüphaneden aldığım bir kaynağı kaybedersen veya zarar veririm yerine kaynağın aynısını alırım ya da piyasa değeri ile birlikte %50 ceza öderim.

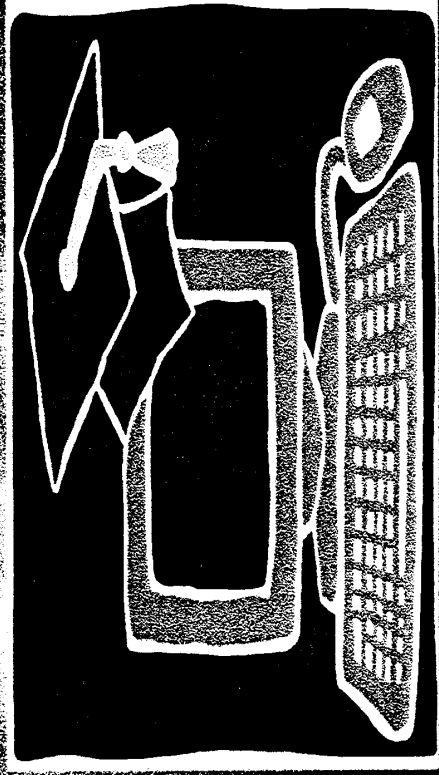
İstanbul'daki en iyi bilgisayarları sadece
bizim için seçtik. Çünkü biz biliyoruz.

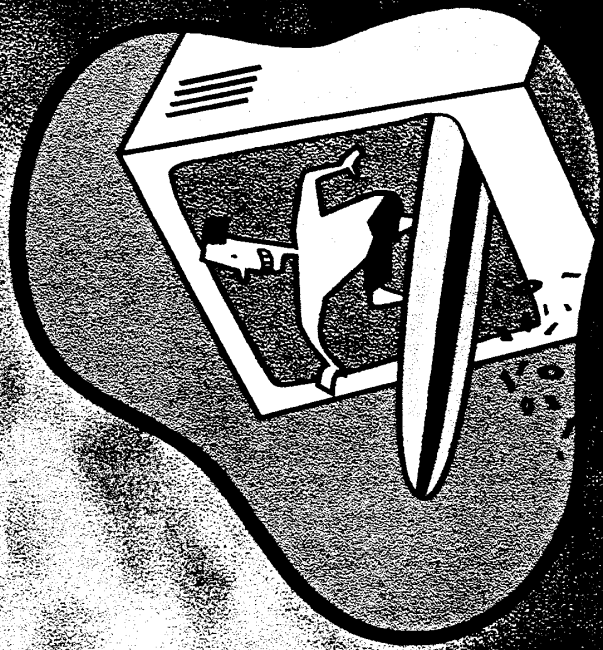
Ennen kuin aloitamme käyttämällä
käsikirjoitustulostinta.

Benim için en önemli şeyler, öncelikle
bilgisayarlar ve bunları kullanmaktır.

İstanbul'da zeki kene sadece bookmark ve
favoritler kullanarak medreseleri kullanırım.

İşinizi verdiğiniz kadar hızlı ve verimli yaparken önceden
belirlenmiş bir zaman diliminde telefonlarınızı kullanırım.

Ek – 4 a

REFERRANS KAYNAKLARININ TANITIMI DERS PROGRAMI

AMAÇLAR

1. Referans kaynakların tanımlanması ve ne amaçlarla kullanıldığının öğretilmesi,
2. Referans kaynaklarının türlerinin öğretilmesi,

SINIF: 4. ve 5. Sınıf

MÜFREDAT: Özellikle ders programlarında yer alan referans kaynakları tanıtılmıştır.

ARAÇLAR: MS Power Point Referans Kaynakları Sunumu

AÇIKLAMA: Referans kaynakları; Danışmaya ve kaynak gösterilmeye uygun yayınlara referans (başvuru) kaynağı denir. (Feather ve Sturges 1997: 395) Referans kaynakları kitaplar gibi baştan sona okunmayan kaynaklardır. Belli bölümlerine ihtiyaç duyulduğunda başvurulur. Kütüphanede diğer kaynaklardan farklı bir bölümde bulunurlar ve ödünç verilmezler.

İki tür referans kaynağı vardır. Birinci gruba girenler bilgiyi kendinde toplayan kaynaklar (ansiklopedi, sözlük, biyografi, almanak gibi), diğer gruba girenler ise, bilgiyi yönlendiren kaynaklardır. (bibliyoğrafya, indeks, abstarık gibi) Referans kaynakları tanıtılırken, MS Power Point Referans Kaynakları Sunumu (Bkz. Ek – 4b), yapılır.

Ansiklopedi: Ansiklopediler; sistematik ama genelde alfabetik olarak düzenlenmiş, bütün bilim dallarıyla ilgili bilgi içeren ya da belirli bir bilgi dalını kapsamlı biçimde işleyen başvuru kaynağıdır. (Feather ve Sturges 1997: 134)

Sözlük: Sözlük; her hangi bir dilde veya belli bir alanda kullanılan kelimelerin alfabetik sıraya göre dizilip kelime anlamlarının verildiği listelerdir (Feather ve Sturges 1997: 104).

Biyografi: (Yaşam öyküsü) Başvuru kaynağı gerektiren konulardan biri insanlara ilişkindir. Bu amaçla çok sayıda yaşam öyküsü (biyografi) yayınlanmıştır. Yazarların, sanatçıların, politikacıların kısaca farklı alanlarda ünlü kişilerin hayatlarına ilişkin bilgilerin verildiği kaynaklardır. Bazı biyografiler evrensel olarak hazırlanır. Bazıları ise sadece tek bir ülkenin ünlü kişilerini kapsayabilir.¹

¹ "Biyografi", Britannica Compton's, III (1991), 257.

Ek – 4 a'nın devamı

Almanak: Genelde yılda bir kez çıkan, çeşitli konularda bilgi ve istatistik veriler içeren kaynaklardır. Tüm dünyayı ilgilendiren önemli olaylarla (olimpiyatlar, nobel ödülleri vs) ilgili genel bilgileri kapsar. İndeksleir vardır (Prytherch 1995: 16).

Yıllık: Çeşitli konularda bilgiler, kısa tanımlar ve istatistiki veriler içerir. Yıllık olarak yayınlanır. Almanaklardan daha detaylı bilgiler içerir ve çıktığı seneye ait yeni bilgiler vardır (Prytherch 1995: 688).

Rehberler: Çeşitli kurumlara ait bilgi veren kaynaklardır. Kurum isimlerine göre alfabetik sıralanır (Prytherch 1995: 204).

El Kitapları: Belli bir konuda detaylı bilgiler içeren temel kaynaklardır. İndeksleri vardır. (Prytherch 1995: 290) Genel elkitapları ve konu elkitapları olabilir. Guinness Rekorlar Kitabı genel el kitaplarına bir örnektir.

Coğrafi Kaynaklar (Atlas, Harita, Küre, Gazeteer, Coğrafi Sözlük): Coğrafya ile ilgili referans kaynaklarıdır.

Kütüphane Katalogları: Bir kütüphanedeki kaynakların bibliyografik kayıtlarının listesidir. Bu listeler belli standartlara göre organize edilir. (Feather ve Sturges 1997: 49)

İndeks: Bir doküman veya bir grup dokümanı içeriğine veya konularına göre sistematik olarak düzenleyip, kolay erişilmelerini sağlar.

Bibliyografya: Belli bir konuda, bilim dalında seçilmiş çalışmaların listesidir.

Abstrak: Belli bir konuda yazılmış kaynakların özellikle makalelerin özetlerini veren belli bir düzene göre sıralanmış kaynaklardır. Düzenli aralıklarla yayınlanırlar.

Veritabanı: Dosyalarda saklanan ve kolayca bulunup erişebilecek biçimde düzenlenmiş bilgi toplamıdır (Stephens ve Treays 2000: 46).

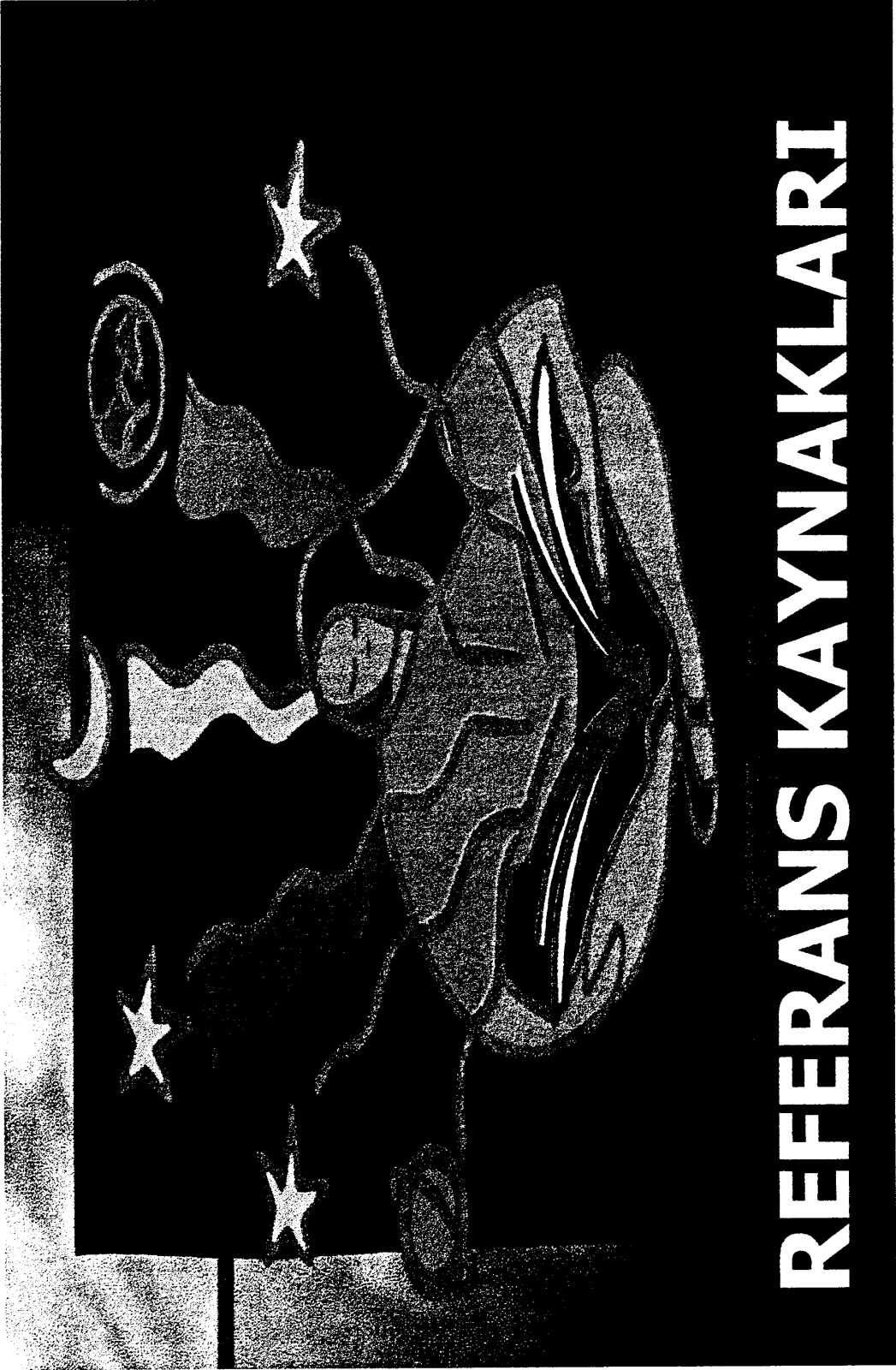
Birçok veritabanları hem online ortamda hemde CD-ROM üzerinde yayınlanır. Bilgisayar üzerinde yayınlanan veritabanlarının, internet üzerinden erişime açılmış haline online veritabanı denir.

Online Katalog (Online Public Access Catalogues – OPAC): Özellikle bir kütüphanede yer alan kaynakların bibliyografik kayıtlarının tanımlandığı veritabanlarıdır. Bu veritabanı üzerinde isim, başlık konu taraması yapılabilir ve uzaktan (internet üzerinden) erişime imkan sağlar (Feather ve Sturges 1997: 330).

Ek – 4 a'nın devamı

Arama Motorları (Search Engines): Kendisi de bir web sayfası içinde yer alan ve belirli sözcük ya da sözcük gruplarını içeren web sayfalarını arayıp bulan bir programdır (Kalbag, 1999). Bir çok Türk ve yabancı arama motoru örneği verebiliriz. Yahoo, Altavista, Excite, Google gibi yabancı arama motorları en sık adını duyduğumuz arama motorlarıdır. Bunun yanısıra Netbul, Arabul gibi Türk arama motorları da vardır.

Her referans kaynağının kendine ait bir düzeni ve kullanım şekli vardır. Referans kaynaklarının kullanımlarını bilmek aranan bilgilere daha kısa sürede isabetli bir şekilde erişmeyi sağlar. Kütüphanemizde ki örneklerden yola çıkarak bazı referans kaynaklarının ve bilgi içeren diğer yayınların kullanımlarını öğreneceğiz. Bu sayede proje çalışmalarımızda ve ödevlerimizi yaparken zorlanmadan hangi tür kaynaklara başvurabileceğimizi ve nasıl kullanacağımızı öğrenmiş olacağız.

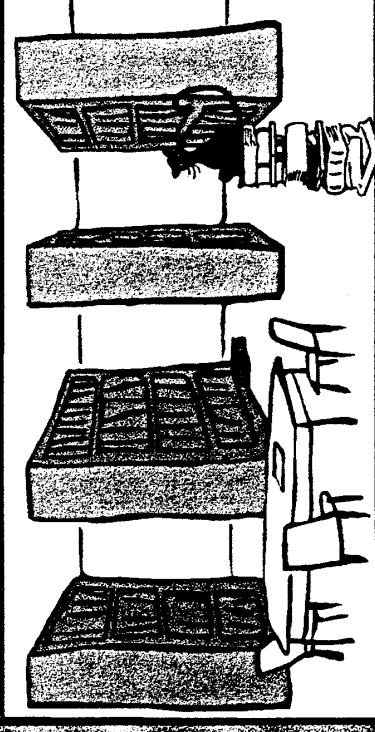

REFERANS KAYNAKLARI

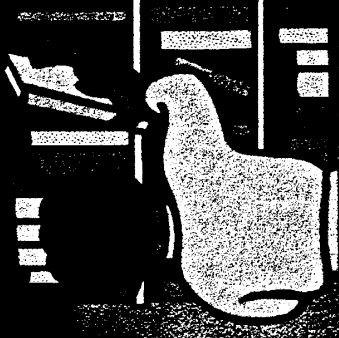
• Danışmaya ve kaynaklık gösterilmeye uygun yayınlara referans (başvuru) kaynağı denir.

• Referans kaynakları, kitaplar gibi baştan sona okunmayan kaynaklardır. Belli bölümlerine ihtiyaç duyulduğunda başvurulur.

•Kütüphanelerde diğer kaynaklardan farklı bir bölümde bulunurlar ve özlük verilmezler.

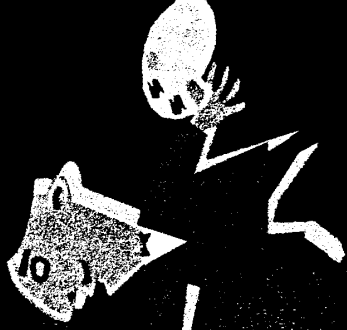
•İki tür referans kaynağı vardır. Birinci gruba girenler bilgiyi kendinde toplayan kaynaklar (ansiklopedi, sözlük, biyografi, almanak gibi), diğer gruba girenler ise, bilgiyi yönlendiren kaynaklardır (bibliyoğrafya, indeks, abstark gibi).

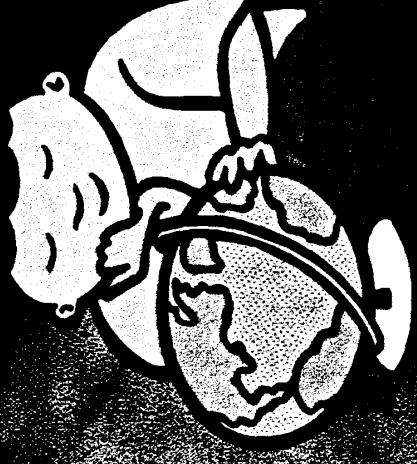

• Ansiklopedi; çeşitli alfabetik olarak düzenlenmiş, bütün bilim dallarına ilişkin bilgi içeren ya da belirli bir bilgi dalını kapsamlı biçimde isteyen başvuru kaynağıdır.

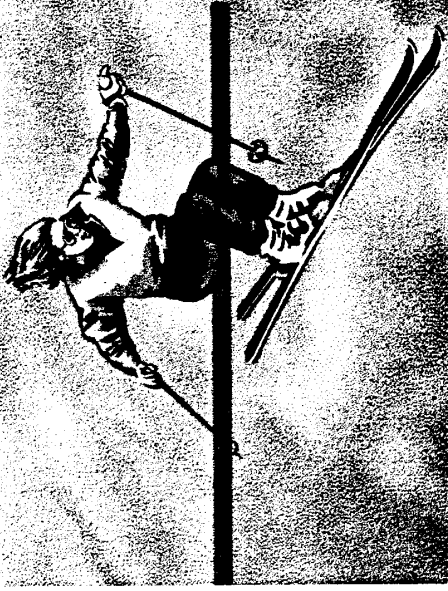
• Sözlük; herhangi bir dilde veya belli bir alanda kullanılan kelimelerin alfabetik sıraya göre dizilip kelime anlamlarının verildiği başvuru kaynağıdır.

Şifalıları (Vesim bykusu); yazarların, sahneye çıkarılmıllıkacaların kısaca farklı alanlarda müzisyenlerin hayatlarına ilişkin bilgileri bulduğı bilgi kaynağıdır.

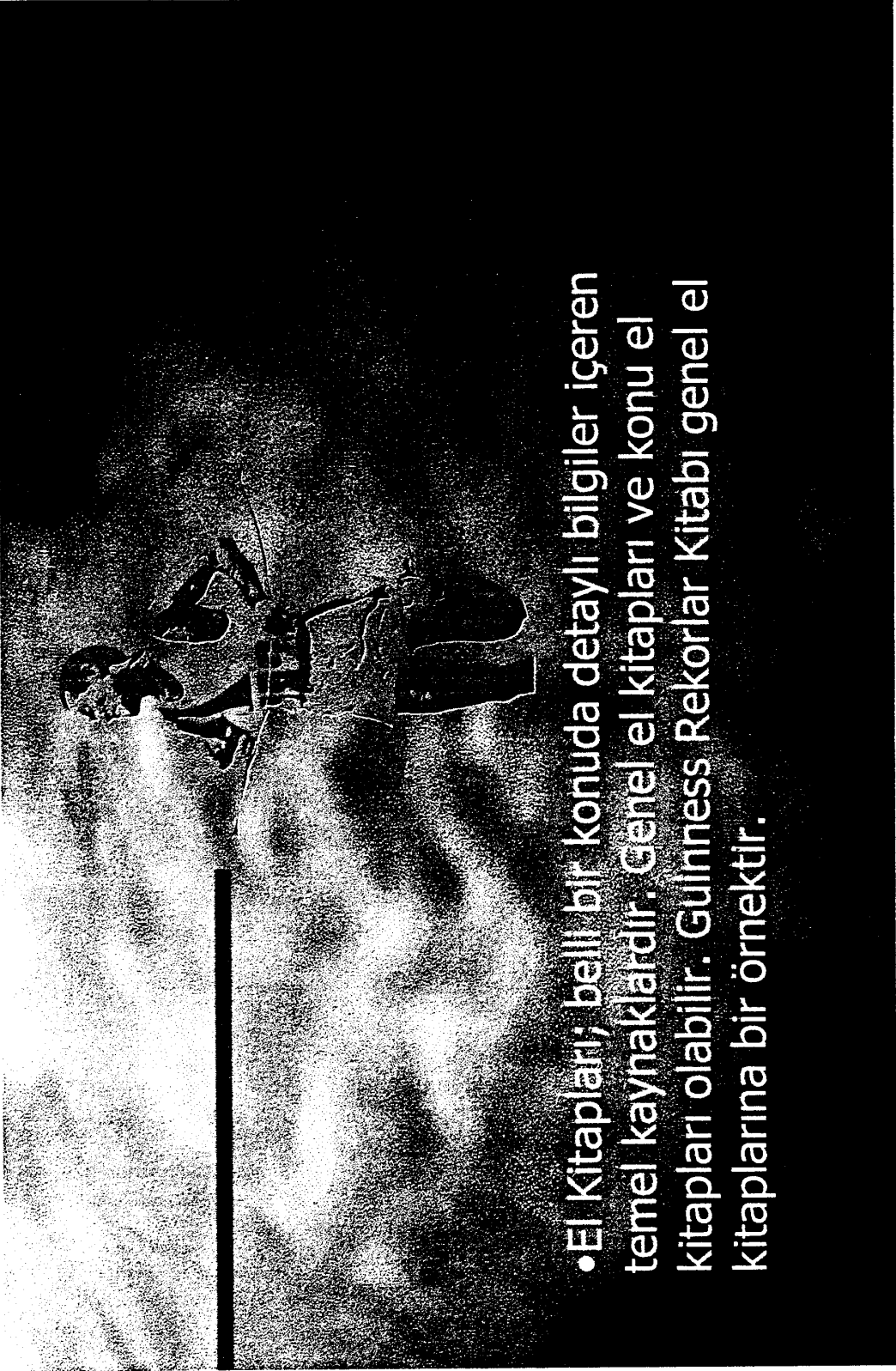
•Coğrafi Kaynaklar (Atlas, Harita, Küre, Coğrafi Sözlük);
coğrafya ile ilgili referans kaynaklarıdır.

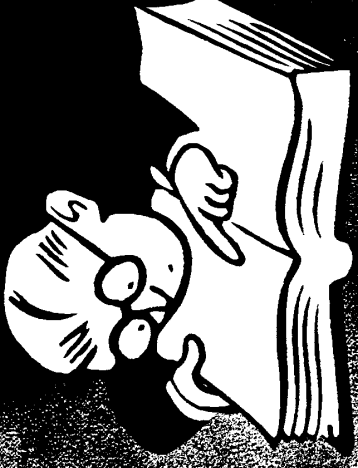
•Almanak, genelde yılda bir kez çıkan, çeşitli konularda bilgi ve istatistik veriler içeren bilgi kaynağıdır. Tüm dünyayı ilgilendiren önemli olaylarla (olimpiyatlar, nobel ödülleri vs) ilgili genel bilgileri kapsar.

- Yıllık; çeşitli kurumlarda bilgiler, kısa tanımlar ve istatistik veriler içeren bilgi kaynağıdır. Yıllık olarak yayınlanır. Almanaklardan daha detaylı bilgiler içerir ve çıktığı seneye ait yeni bilgileri de kapsar.
- Rehber; çeşitli kurumlara ait bilgiler içeren bir kaynaktır. Kurum isimlerine göre alfabetik düzenlenir.

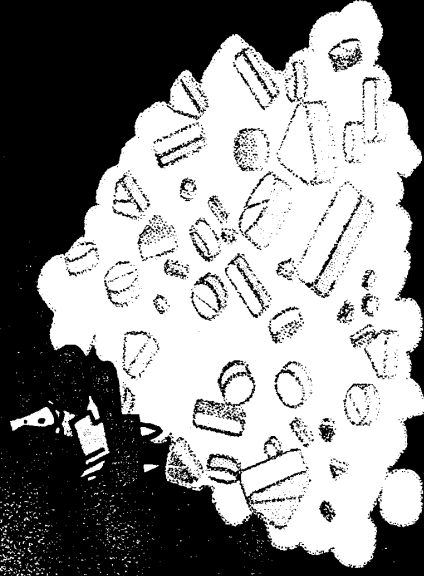
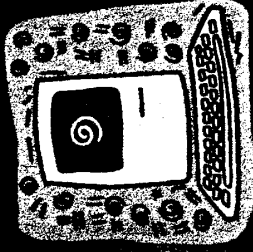
- El Kitapları; belli bir konuda detaylı bilgiler içeren temel kaynaklardır. Genel el kitapları ve konu el kitapları olabilir. Guinness Rekorlar Kitabı genel el kitaplarına bir örnektir.

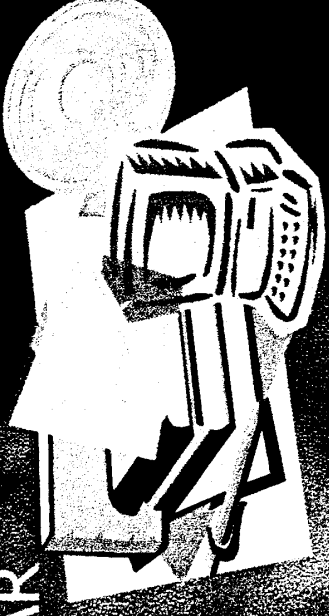
- Bibliyografya belli bir konuda, bilim dalında seçilmiş çalışmaların listesidir.
- Abstrak; belli bir konuda yazılmış kaynakların özellikle makalelerin özetlerini veren belli bir düzene göre sıralanmış bilgi kaynağıdır.

Özellikle elektronik katalogları, bir kütüphanedeki kaynakların bütüncül bir kayıtlarının listesidir. Bu listeler belli başlı konulara göre düzenlenir.

• İndeks; Bir dokümanı veya bir grup dokümanı içerğine veya konularına göre sistematik olarak düzenleyip, kolay erişimlerini sağlar.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- Veritabanı bilgisayarlar da saklanan ve kolayca bulunup erişilecek biçimde düzenlenmiş bilgi toplamıdır. Birçok veritabanı hem online ortamda hemde CD-ROM üzerinde yayınlanır.
- Bilgisayar üzerinde yayınlanan veritabanlarının, internet üzerinden erişime açılmış haline online veritabanı denir.

- Online Katalog (Online Public Access Catalogues–OPAC); özellikle bir kütüphanede yer alan kaynakların bibliyografik kayıtlarının tanımlandığı veritabanlarıdır. Bu veritabanı üzerinde isim, başlık konu taraması yapılabilir ve uzaktan (internet üzerinden) erişime imkan sağlar.

•Arama motorunu (Search Engine); kendisi de bir web sayfası içinde yer alan ve belirli sözcük ya da sözcük gruplarını içeren web sayfaları arayıp bulan bir programdır.

•Bir çok Türk ve yabancı arama motoru örneği verebiliriz. Yahoo, Altavista, Excite, Google gibi yabancı arama motorları en sık adını duyduğumuz arama motorlarıdır. Bunun yanısıra Netbul, Arabul gibi Türk arama motorları da vardır.

Ek – 5 a

KÜTÜPHANE YERLEŞİM DÜZENİ AKTİVİTESİ DERS PLANI

AMAÇLAR

1. Kütüphane yerleşim düzeninin öğretilmesi,
2. Kütüphanedeki raf gruplarının içerisine hangi tür kaynakların girdiğinin öğretilmesi,

SINIF: 4. ve 5. Sınıf

MÜFREDAT: Müfredat programına dahil ders konularından yararlanılmamıştır.

ARAÇLAR: Yerleşim planı, kalem kutusu.

AÇIKLAMA: Her kütüphanenin kendine göre belli bir düzeni olduğunu söylemiştik. Kütüphane yerleşim düzeni bilmek kullanıcıların kütüphaneden yararlanmasını kolaylaştırır. Kütüphanemizdeki kaynaklar türlerine göre, raf gruplarına ayrılmıştır. Aynı zamanda konularına göre kendi içinde sınıflanmıştır.

Referans Kaynakları (Ansiklopedi, Sözlük, Atlas vs.)

Sürelî Yayınlar (Dergiler)

Kolay Okuma Kitapları (İngilizce-Türkçe Hikayeler)

Ders Kitapları (Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Türkçe vs. derste okutulan kitaplar)

Roman (Türkçe-İngilizce)

Araştırma İnceleme Kaynakları (Roman dışı Türkçe- İngilizce kaynaklar)

Kitap Dışı Materyaller (Video Kaset, CD, Kaset vs.)

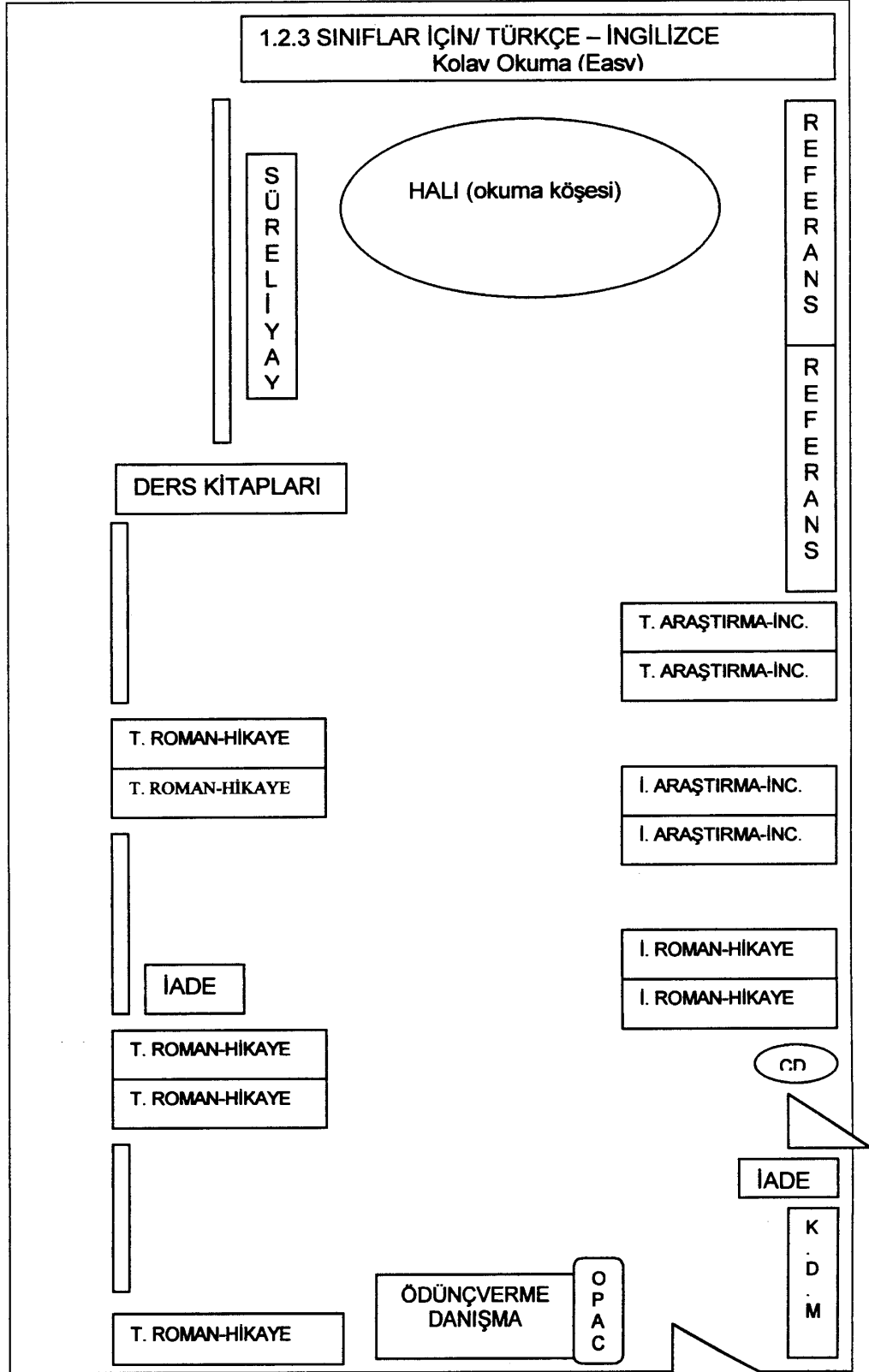
Şimdi bu raf gruplarını ve kütüphane yerleşim planını inceleyeceğiz.

Kütüphanedeki raf grupları ve yerleşim düzeni kütüphanede yapılan bir turla kullanıcı grubuna anlatılır. Yansıda görülen plan üzerinde yerleşim planı (Bkz . Ek – 5b) tekrar edilir. Daha sonra kullanıcı grubunun kütüphane dışında bir derslikte, yerleşim planı değerlendirme formu (Bkz. Ek – 5c) üzerinde boşlukları doldurması istenir.

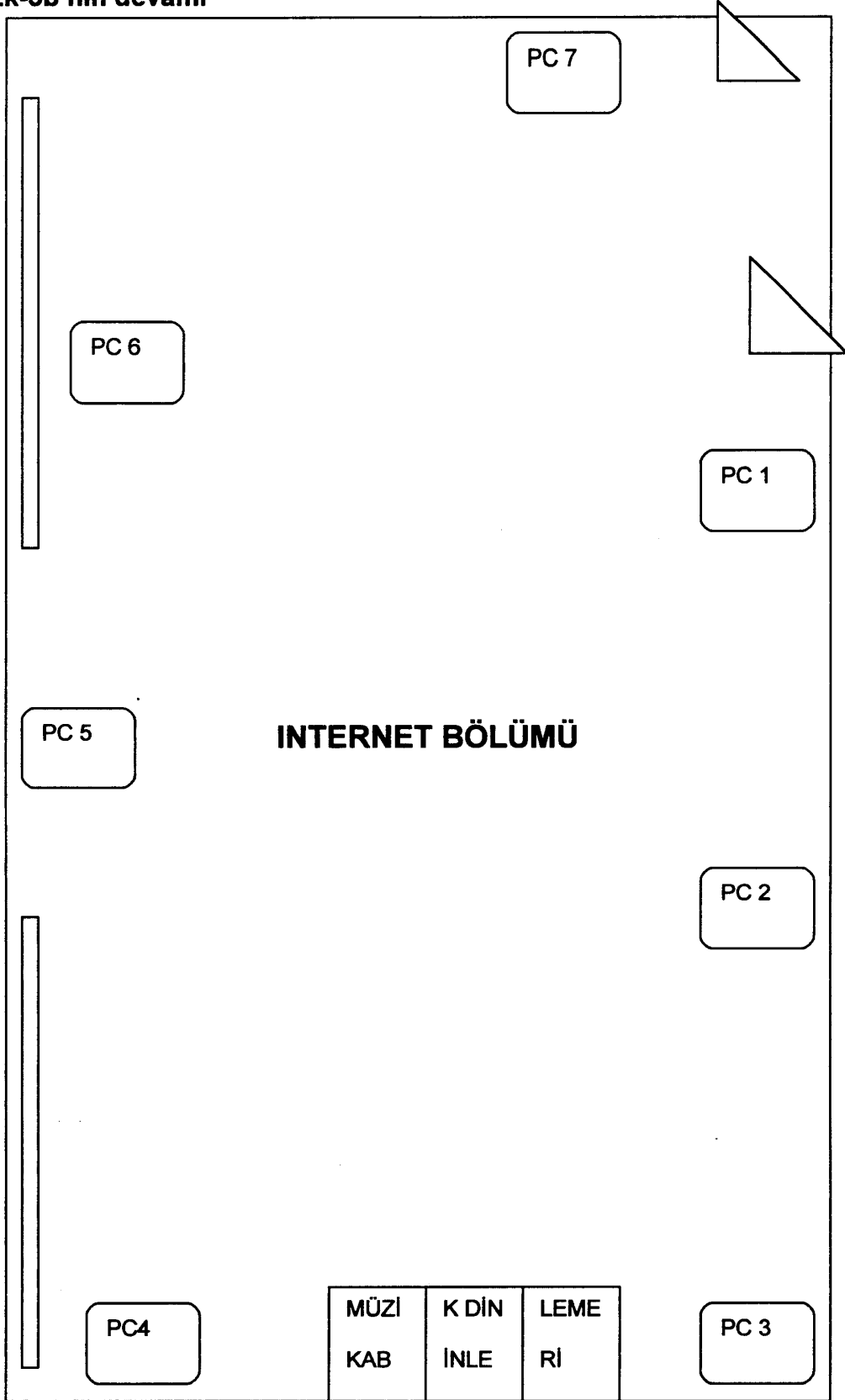
Daha sonra tekrar kullanıcı grubu kütüphaneye alınır ve cevap kağıtlarını kontrol etmeleri istenir. Sonrasında yerleşim düzeni son bir kez tekrar edilir.

Ek- 5 b

YERLEŞİM PLANI

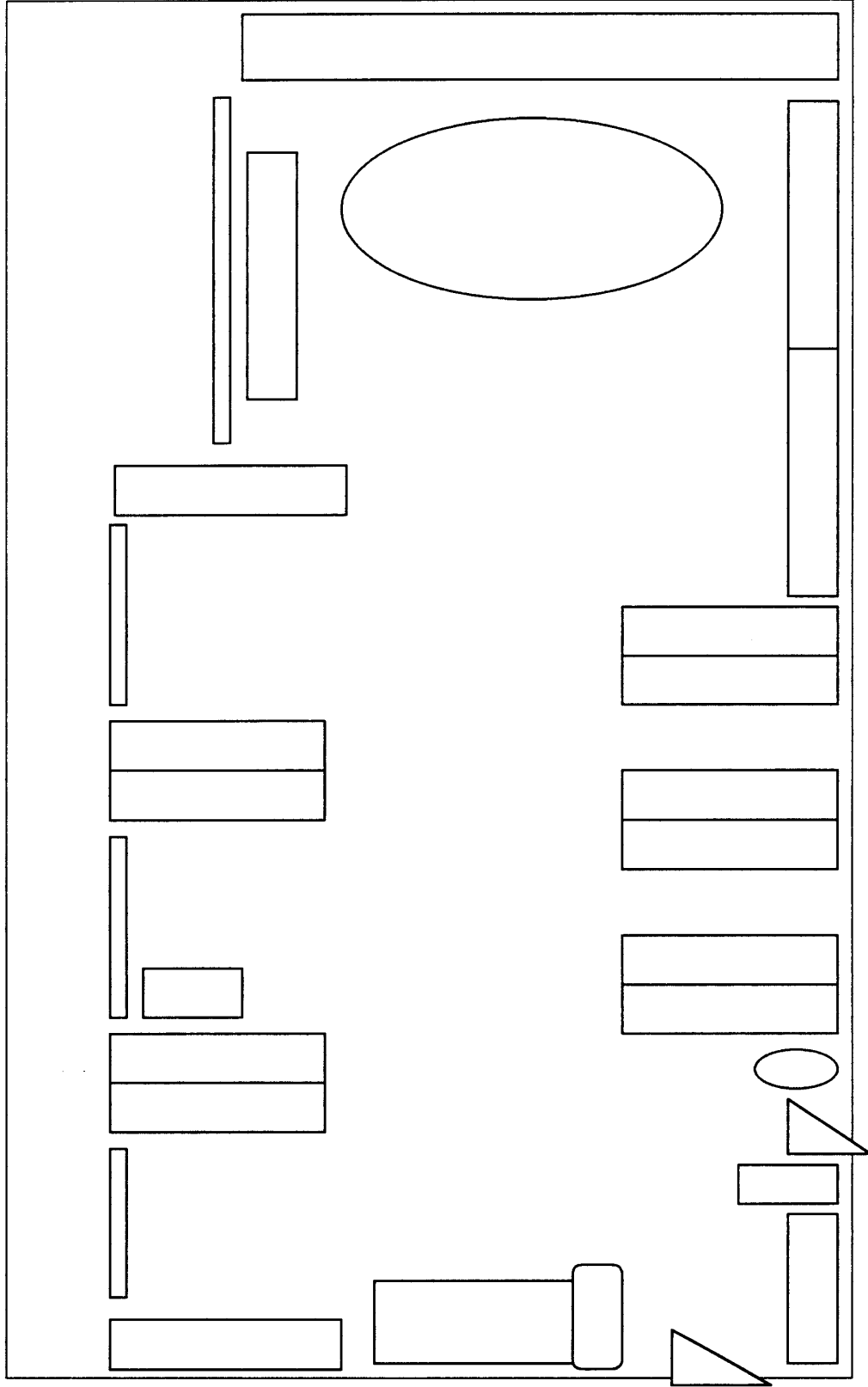

Ek-5b'nin devamı

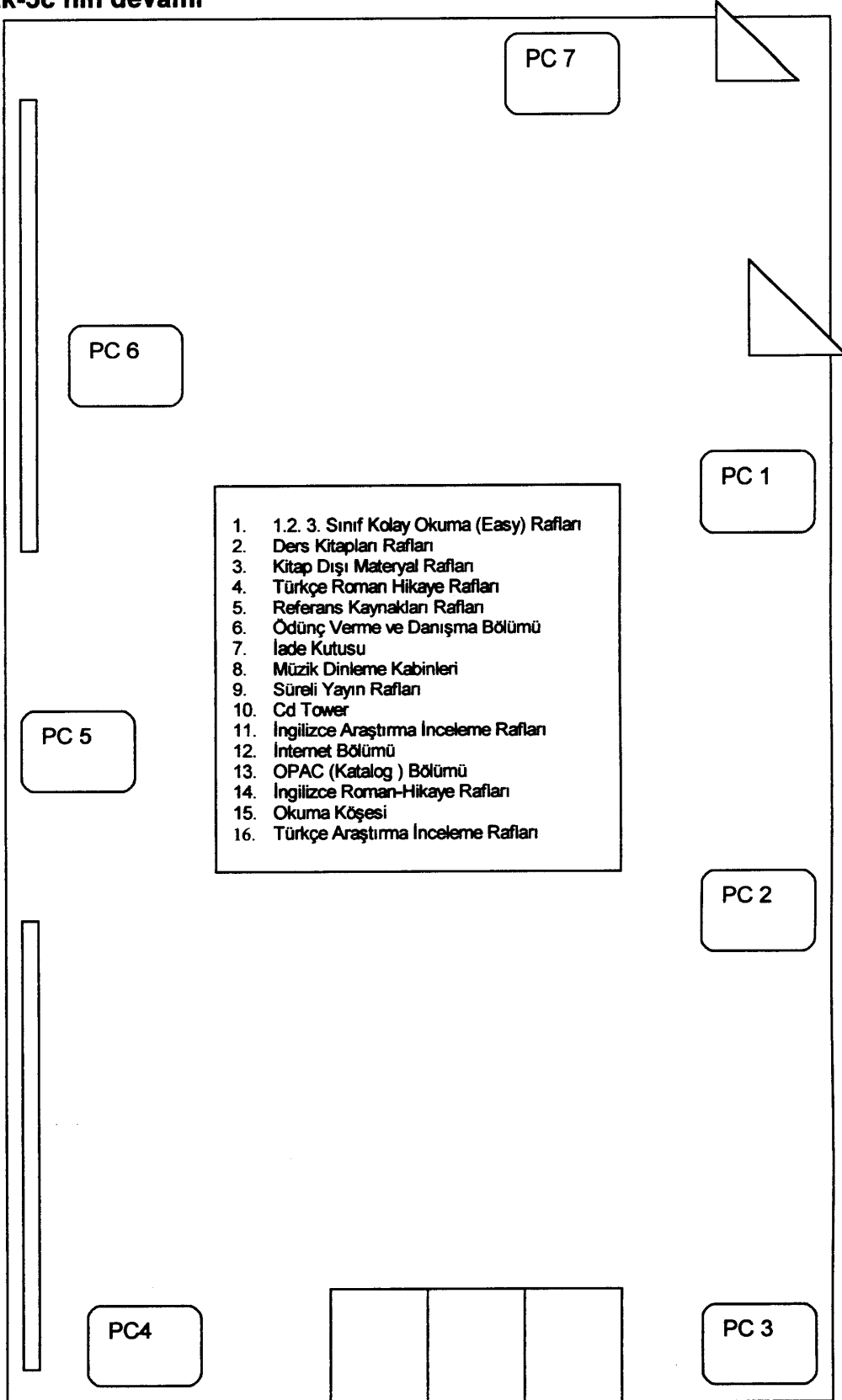

Ek-5c

YERLEŞİM PLANI DEĞERLENDİRME FORMU

Ek-5c'nin devamı

Ek – 6**SÖZLÜK KULLANIM AKTİVİTESİ****AMAÇLAR**

1. Alfabetik düzenin gözden geçirilmesi,
2. İlk dört harfe kadar, birden çok sözcüğün alfabetik olarak sıralanmasının öğretilmesi,
3. Rehber sözcüklerin kullanımının öğretilmesi,
4. Eşsesli sözcüklerin gözden geçirilmesi,
5. İmla klavuzunun kullanımının öğretilmesi,

SINIF: 4. ve 5. Sınıflar

MÜFREDAT: Sorular 4. ve 5. sınıfların bazı ders kitaplarından kelime bilgilerine uygun sözcükler seçilerek hazırlanmıştır.

ARAÇLAR: Ali Püsküllüoğlu'nun Öz Türkçe Sözlüğü, TDK Türkçe Sözlük, Ali Püsküllüoğlu'nun İlkokullar için Örnekli Resimli Türkçe Sözlüğü, Webster's New World Children's Dictionary, Mac Millan First Dictionary, MW Elementary Dictionary, TDK İmla Klavuzu, kalem kutusu ve kağıt

AÇIKLAMA:

Sözlük: Her hangi bir dilde veya belli bir alanda kullanılan kelimelerin alfabetik sıraya göre dizilip kelime anlamlarının verildiği listelerdir (Feather ve Sturges 1997: 104). Genelde sözlükler kelimenin anlamlarının yanısıra, heceleniş, okunuş gibi bilgileri de içerir.

Sözlük Türleri:

Anadil Sözlükleri: Türkçe Sözlük vs.

Yabancı Dil Sözlükleri: İngilizce-Türkçe Sözlükler vs.

Yardımcı Sözlükler: Dil sözlüklerine yardımcı amaçlarla hazırlanır. Noktalama, yazım, paragraf, cümle ve dilbilgisi gibi konularda, herhangi bir sözlükte bulunmayan bilgileri verir.

Konu Sözlükleri: Belli bir alanla ilgili terimlerin tanımlarını veren sözlüklerdir.

Giriş Sözcüğü: Sözlükte tanımı verilen kelimelere giriş sözcüğü denir. Giriş sözcükleri koyu renk puntoyla basılır.

Rehber Sözcük: Aranan giriş sözcüğünün bulunmasına yardımcı olur. Bir sayfanın ilk giriş sözcüğü ve son giriş sözcüğü o sayfanın rehber sözcüklerini belirler. Genelde rehber sözcükler, sayfanın üst yada alt köşelerinde yer alır ve daha koyu renk puntoyla basılır.

İmla Klavuzları: Alfabetik olarak bir dilde kullanılan kelimelerin doğru ve kurallara uygun olarak yazılışlarının verildiği kaynaklardır.

Ek – 7 a

ALFABETİK DÜZEN DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf (Türkçe Dersi)

YÖNLENDİRME:

1. Sözlükte tanımı verilen sözcüklere **giriş sözcüğü** denir. Giriş sözcükleri genelde koyu renk basılır.
2. Aşağıda verilen giriş sözcüklerini alfabetik sıraya koyunuz.
3. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
4. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup1

Seyis
Karekter

Mızrak
Mahmuz

Destan
Siper

Dispanser
Gazi

Kreş
Ülkü

Grup 2

Lav
Mülakat

Felaket
Kanı

Plastik
Tünel

Nabız
Macera

Rapor
Şose

Grup3

İtfaiye
Kudret

Büyüteç
Talaş

Mikroskop
Tedbir

Heybetli
Bakkaliye

Zindan
Dua

Ek – 7b

ALFABETİK DÜZEN DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf (Türkçe Dersi)

YÖNLENDİRME:

1. Sözlükte tanımı verilen sözcüklere **giriş sözcüğü** denir. Giriş sözcükleri genelde koyu renk basılır.
2. Aşağıda verilen giriş sözcüklerini alfabetik sıraya koyunuz.
3. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
4. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup1

Aba	Deyim	Bacı	Endüstri	Yele
Nankör	Ağıl	Ferman	Kıvanç	Kapitülasyon

Grup2

Engin	Sırım	Kabiliyet	Vitrin	Azim
Sulh	Baraj	Makbul	Semiz	Hisar

Grup 3

Han	Ejderha	Veda	Güğüm	Feryat
Sarnıç	Yar	Avaz	Şölen	Vergi

Grup 4

Nesil	Fedekarlık	Nasip	Yemiş	Kamu
Alem	Hat	Ayak	Billur	Yas

Ek – 7c

ALFABETİK DÜZEN DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf (Yaşadığımız Yer 1. Ünite / Sosyal Bilgiler)

YÖNLENDİRME:

1. Sözlük kullanırken mantık yürüterek A harfi ile başlayan bir sözcüğü sözlüğün ilk kısımlarında aramalıyız. Aynı zamanda Z harfi ile başlayan bir sözcüğü ise son kısımlarda aramalıyız. Sözlüğü 3 bölüme ayırın başlangıç, orta ve son bölüm olarak.
2. Aşağıdaki kelimelerin yanına sözlüğün hangi bölümünden (başlangıç, orta, son) bulunabileceğini yazınız.
3. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
4. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

D)

<u>Başlangıç</u> A-F	<u>Orta</u> G-P	<u>Son</u> R-Z	
Grup 1 cadde	semt	yön	baraj
fiziki grafik	kuşbakışı	plan	ölçek
Grup 2 harita	pusula	dere	bozkır
siyasi	çay	kroki	rejim
Grup 3 nem bölge	iklim santral	maki akarsu	zeytin tunç

Ek – 7d

ALFABETİK DÜZEN DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf (Dünyamız, Yurdumuz ve Komşularımız 2. Ünite/ Sosyal Bilgiler)

YÖNLENDİRME:

1. Sözlük kullanırken mantık yürüterek A harfi ile başlayan bir sözcüğü sözlüğün ilk kısımlarında aramalıyız. Aynı zamanda Z harfi ile başlayan bir sözcüğü ise son kısımlarda aramalıyız. Sözlüğü 3 bölüme ayırın başlangıç, orta ve son bölüm olarak.
2. Aşağıdaki kelimelerin yanına sözlüğün hangi bölümünden (başlangıç, orta, son) bulunabileceğini yazınız.
3. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
4. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

<u>Başlangıç</u> A-F	<u>Orta</u> G-P	<u>Son</u> R-Z	
Grup 1 tarım mazot	ipek çavdar	yün haşhaş	endüstri yulaf
Grup 2 sanayi tahıl	bakla turizm	kendir linyit	keten alüminyum
Grup 3 tütün benzin	findık kakao	tiftik lastik	döviz mobilya
Grup 4 ithalat arpa	krom ticaret	deri bakır	halı petrol

Ek – 7e

ALFABETİK DÜZEN DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf (İngilizce)

YÖNLENDİRME:

1. Sözlükler genelde alfabetik olarak düzenlenir. Sözlük kullanmak için alfabetik sırayı bilmek gereklidir. Birden çok kelimeyi alfabetik sıraya koyarken eğer iki sözcüğün ilk harfleri aynı ise ikinci harfine bakılır. (Mesela **askı** ve **ateş** sözcüklerinde olduğu gibi ilk harfleri aynı, **s** harfi **t** harfinden önce geldiği için **askı** sözcüğü **ateş** sözcüğünden önce yer alır. Aşağıdaki sözcükleri alfabetik sıraya koyunuz.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup 1

pick up

pedal

porthole

plane

parkway

Grup 2

chapter

clock

careful

coat

circus

Grup 3

end

every

ear

egg

earth

Ek – 7 f

ALFABETİK DÜZEN DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf (İngilizce)

YÖNLENDİRME:

1. Sözlükler genelde alfabetik olarak düzenlenir. Sözlük kullanmak için alfabetik sırayı bilmek gereklidir. Birden çok kelimeyi alfabetik sıraya koyarken eğer iki sözcüğün ilk harfleri aynı ise ikinci harfine bakılır. (Mesela **askı** ve **ateş** sözcüklerinde olduğu gibi ilk harfleri aynı, **s** harfi **t** harfinden önce geldiği için **askı** sözcüğü **ateş** sözcüğünden önce yeralır. Aşağıdaki sözcükleri alfabetik sıraya koyunuz.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup 1
lucky

love

lion

letter

last

Grup 2
star

spring

small

slow

shy

Grup 3
inside

iceberg

iron

island

important

Grup 4
agree

almost

ache

apart

answer

Ek – 7 g

ALFABETİK DÜZEN DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf (İngilizce)

YÖNLENDİRME:

1. Sözlükler genelde alfabetik olarak düzenlenir. Sözlük kullanmak için alfabetik sırayı bilmek gereklidir. Birden çok kelimeyi alfabetik sıraya koyarken eğer iki sözcüğün ilk iki harfi aynı ise üçüncü harfine bakılır. (Mesela **kapı** ve **katı** sözcüklerinde olduğu gibi ilk iki harfleri aynı ise, **p** harfi **t** harfinden önce geldiği için **kapı** sözcüğü **katı** sözcüğünden önce yer alır. Aşağıdaki sözcükleri alfabetik sıraya koyunuz.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup 1

bank

back

bad

bath

baby

Grup 2

down

door

dog

doctor

done

Grup 3

him

hit

history

high

hide

Ek – 7h

ALFABETİK DÜZEN DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf (İngilizce)

YÖNLENDİRME:

1. Sözlükler genelde alfabetik olarak düzenlenir. Sözlük kullanmak için alfabetik sırayı bilmek gereklidir. Birden çok kelimeyi alfabetik sıraya koyarken eğer iki sözcüğün ilk iki harfi aynı ise üçüncü harfine bakılır. (Mesela **kapı** ve **katı** sözcüklerinde olduğu gibi ilk iki harfleri aynı ise, **p** harfi **t** harfinden önce geldiği için **kapı** sözcüğü **katı** sözcüğünden önce yer alır. Aşağıdaki sözcükleri alfabetik sıraya koyunuz.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup 1

miss middle mind might milk

Grup 2

rain radio ranger raw raft

Grup 3

jungle just juice juggle jump

Grup 4

homework holiday hospital hour horse

Ek – 7 i

ALFABETİK DÜZEN DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf (İngilizce)

YÖNLENDİRME:

1. Sözlükler genelde alfabetik olarak düzenlenir. Sözlük kullanmak için alfabetik sırayı bilmek gereklidir. Birden çok kelimeyi alfabetik sıraya koyarken eğer iki sözcüğün ilk üç harfi aynı ise dördüncü harfine bakılır. (Mesela **sakız** ve **saksı** sözcüklerinde olduğu gibi ilk iki harfleri aynı ise, ı harfi **s** harfinden önce geldiği için **sakız** sözcüğü **saksı** sözcüğünden önce yeralır. Aşağıdaki sözcükleri alfabetik sıraya koyunuz.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup 1

when where wheel wheat whet

Grup 2

track train traffic trade travel

Grup 3

star stamp stay stairs stand

Ek – 7j

ALFABETİK DÜZEN DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf (İngilizce)

YÖNLENDİRME:

1. Sözlükler genelde alfabetik olarak düzenlenir. Sözlük kullanmak için alfabetik sırayı bilmek gereklidir. Birden çok kelimeyi alfabetik sıraya koyarken eğer iki sözcüğün ilk üç harfi aynı ise dördüncü harfine bakılır. (Mesela **sakız** ve **saksı** sözcüklerinde olduğu gibi ilk iki harfleri aynı ise, ı harfi **s** harfinden önce geldiği için **sakız** sözcüğü **saksı** sözcüğünden önce yer alır. Aşağıdaki sözcükleri alfabetik sıraya koyunuz.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup 1

airline aircraft airfield airplane airship

Grup 2

band bank banana banner bang

Grup 3

cattle catcher catsup caterpillar catbird

Grup 4

wealth weak wear weapon weather

Ek – 8 a

REHBER SÖZCÜK KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Rehber sözcükler sözlüğün her sayfasında üst sağ veya sol köşesinde bazen her iki köşesinde yer alır. Bu sözcükler aradığımız kelimeleri daha çabuk bulmamızı sağlar. Bir sayfadaki ilk giriş sözcüğü ve son giriş sözcüğü o sayfanın rehber sözcüklerini oluşturur. Örneğin Ali Püsküllüoğlu'nun İlkokullar için Örnekli Resimli Türkçe Sözlüğünün 158 sayfasının rehber sözcükleri **çimen / çirkindir** yani bu sayfadaki ilk sözcük **çimen** son sözcük **çirkindir**.
2. Soruları Ali Püsküllüoğlu'nun İlkokullar için Örnekli Resimli Türkçe Sözlüğünü kullanarak cevaplayınız.
3. Aşağıdaki sayfaların rehber sözcüklerini sözlükten bakarak yazınız.
4. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
5. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup 1

1. sf 155
2. sf 207
3. sf 315
4. sf 366
5. sf 374

Grup 2

- sf 15
- sf188
- sf 108
- sf 466
- sf 399

Grup3

- sf 444
- sf322
- sf 146
- sf 195
- sf 90

Ek – 8 b

REHBER SÖZCÜK KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Rehber sözcükler sözlüğün her sayfasında üst sağ veya sol köşesinde bazen her iki köşesinde yer alır. Bu sözcükler aradığımız kelimeleri daha çabuk bulmamızı sağlar. Bir sayfadaki ilk giriş sözcüğü ve son giriş sözcüğü o sayfanın rehber sözcüklerini oluşturur. (Ali Püsküllüoğlu'nun İlkokullar için Örnekli Resimli Türkçe Sözlüğünün 158 sayfasının rehber sözcükleri **çimen / çirkindir** yani bu sayfadaki ilk sözcük çimen son sözcük çirkindir)
2. Soruları 1. Grup; Püsküllüoğlu'nun (1994) Öz Türkçe Sözlüğü'nü kullanarak , 2. Grup; Neufeltd'in (1991), Webster's New World Children's Dictionary'i kullanarak, 3. Grup; Levey'in (1990), Mac Millian First Dictionary 4. Grup; MW Elementary Dictionary (1994) kullanarak cevaplayınız.
3. Aşağıda sayfaların rehber sözcüklerini sözlükten bakarak yazınız.
4. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
5. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup 1	Grup 2	Grup3	Grup 4
1. sf 72	sf 218	sf 99	sf229
2. sf115	sf 159	sf193	sf 75
3. sf 317	sf 3	sf225	sf479
4. sf 351	sf 71	sf 51	sf 348
5. sf 303	sf 200	sf 258	sf 97

Ek – 8 c

REHBER SÖZCÜK KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Sözlükte bir kelime ararken aradığımız kelimenin hangi rehber sözcüklerin arasında yer alacağına karar vermeliyiz.
2. Aşağıdaki sözcüklerin hangi rehber sözcükler arasında olması gerektiğine karar veriniz ve sayfa numarasını yazınız.
3. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
4. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.
5. Püsküllüoğlu'nun (1995), İlkokullar İçin Türkçe Sözlüğünü kullanınız.

Grup1

araştırma-arena (46 sf)

arı-aritmetik (47sf)

1. araştırma
2. arı
3. ardiç
4. arınmak
5. aritmetik
6. arıza
7. arena
8. ardışık

Grup 2

mastar-maydanoz (338 sf)

mayın-meçhul(339 sf)

1. maşa
2. matine
3. mayıs
4. maya
5. meclis
6. mat
7. mavi
8. mazot

Grup 3

çakıl-çalım (138 sf)

çalımlı-çalkantı (139sf)

1. çalışkan
2. çalılık
3. çakıl
4. çalı
5. çalımlı
6. çalışkan
7. çalı
8. çalgıcı

Ek – 8 d

REHBER SÖZCÜK KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Sözlükte bir kelime ararken aradığımız kelimenin hangi rehber sözcüklerin arasında yeralacağına karar vermeliyiz.
2. Aşağıdaki sözcüklerin hangi rehber sözcükler arasında olması gerektiğine karar verin ve sayfa numarasını yazınız
3. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
4. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup1 (A. Püsküllüoğlu'nun Öz Türkçe Sözlüğü'nü kullanınız.)
 inceltmek-indirimli (278sf) indirimsiz-insansal (279sf)

1. indirgeme
2. insan bilim
3. insancıl
4. indirim
5. inme
6. indirgen
7. inceleyici
8. inceltmek

Grup2 (McMillian First Dictionary'i kullanınız)
 hand-hang (156sf) hanger-hard (157sf)

1. handle
2. happen
3. harbor
4. hard
5. hang
6. hand
7. hanger
8. happy

Grup 3 (Webster's New World Children's Dictionary'i kullanınız.)
 computerize-conclude(150sf) conclusion-conductor(151sf)

1. conductor
2. condor
3. concerto
4. conclude
5. condo
6. con
7. concord
8. concise

Ek –8 d'nin Devamı

Grup 4 (MW Elementary Dictionary'i kullanınız)

hanker-hark (226sf)

harm-hatefully (227sf)

1. hard
2. hare
3. harp
4. hansom
5. harry
6. hat
7. hark
8. hate

Ek – 9 a

SÖZLÜK KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Aşağıdaki soruları Ali Püsküllüoğlu'nun İlkokullar için Örnekli Resimli Türkçe Sözlüğünü kullanarak yanıtlayınız .
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup1 (Sözlüğün 435. sayfasını kullanarak yanıtlayınız)

1. Bu sayfanın rehber sözcükleri nedir?
2. İlk giriş sözcüğü nedir?
3. Bu sayfada kaç giriş sözcüğü vardır?
4. Sinmek kelimesinin ikinci anlamını yazınız
5. Sirke tanımına verilen örnek cümle nedir?
6. Resimlenmiş tanım var mı?

Grup 2 (Sözlüğün 347. sayfasını kullanarak yanıtlayınız)

1. Bu sayfanın rehber sözcükleri nedir?
2. İlk giriş sözcüğü nedir?
3. Bu sayfada kaç giriş sözcüğü vardır?
4. Misal kelimesinin anlamını yazınız.
5. Minibüs tanımına verilen örnek cümle nedir?
6. Resimlenmiş tanım var mı?

Grup 3 (Sözlüğün 198. sayfasını kullanarak yanıtlayınız)

1. Bu sayfanın rehber sözcükleri nedir?
2. İlk giriş sözcüğü nedir?
3. Bu sayfada kaç giriş sözcüğü vardır?
4. Eş kelimesinin 3. anlamını yazınız?
5. Et tanımına verilen örnek cümle nedir?
6. Resimlenmiş tanım var mı?

Ek – 9 b

SÖZLÜK KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Aşağıdaki soruları belirtilen sözlüğe göre yanıtlayınız .
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Grup 1 (Ali Püsküllüoğlu'nun Öz Türkçe Sözlüğü'nün 190. sayfasını kullanarak yanıtlayınız).

1. Bu sayfanın rehber sözcükleri nedir?
2. İlk giriş sözcüğü nedir?
3. Bu sayfada kaç giriş sözcüğü vardır?
4. Duygu kelimesinin 2. anlamını yazınız?
5. Duygusal tanımına verilen örnek cümle nedir?
6. Resimlenmiş tanım var mı?

Grup 2 (Mc Millan Frist Dictionary' nin 155. sayfasını kullanarak yanıtlayınız).

1. Bu sayfanın rehber sözcükleri nedir?
2. İlk giriş sözcüğü nedir?
3. Bu sayfada kaç giriş sözcüğü vardır?
4. Hammer kelimesinin 2. anlamını yazınız?
5. Hamburger tanımına verilen örnek cümle nedir?
6. Resimlenmiş tanım var mı?

Grup 3 (Webster Children's Dictionary' nin 162. sayfasını kullanarak yanıtlayınız).

1. Bu sayfanın rehber sözcükleri nedir?
2. İlk giriş sözcüğü nedir?
3. Bu sayfada kaç giriş sözcüğü vardır?
4. Corny kelimesinin 2. anlamını yazınız?
5. Corps tanımına verilen örnek cümle nedir?
6. Resimlenmiş tanım var mı?

Grup 4 (MW Elementary Dictionary'nin 352. sayfasını kullanarak yanıtlayınız).

1. Bu sayfanın rehber sözcükleri nedir?
2. İlk giriş sözcüğü nedir?
3. Bu sayfada kaç giriş sözcüğü vardır?
4. Own kelimesinin 2. anlamını yazınız?
5. Oxygen tanımına verilen örnek paragrafın başlığı nedir?
6. Resimlenmiş tanım var mı?

Ek – 10 a

EŞSESİLİ SÖZCÜK DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Eşsesli (sesteş) sözcüklerin yazılışları aynı olsa da anlamları farklıdır. Eşanlamlı (anlamdaş) sözcüklerin ise yazılışları farklı anlamları aynıdır.
 2. Aşağıdaki boşlukları doldururken kelimenin hangi anlamının uygun olduğunu sözlükten bakarak numarasını yazınız.
 3. Aşağıdaki boşlukları Ali Püsküllüoğlu'nun Resimli Örneklî Türkçe Sözlüğünü kullanarak doldurunuz.
 4. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
 5. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.
-
1. Okulların kapanmasına gün kalmıştı (yüz 1 / yüz2).
 2. önemli bir organımızdır (yürek 1 / yürek2).
 3. Ali hergün spor yaptığı için güçlüları var (pazı1 / pazı 2).
 4. Geçen yıl giydiğim gömleğinu kısaltı (kol 1/ kol2 / kol 3).
 5. Kayak yaparken soğuktan korunmak için kullanırım (bere 1 / bere2).

Ek – 10 b

EŞSESİLİ SÖZCÜK DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Sesteş (eşsesli) sözcüklerin yazılışları aynı olsada anlamları farklıdır. Eşanlamlı (anlamdaş) sözcüklerin ise yazılışları farklı anlamları aynıdır.
 2. Aşağıdaki boşlukları doldururken sesteş kelimenin hangi anlamının uygun olduğunu sözlükten bakarak numarasını yazınız.
 3. Aşağıdaki boşlukları TDK (1988) Türkçe Sözlüğü'nü kullanarak doldurunuz.
 4. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
 5. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.
-
1. O yıl..... biçim işleri bereketli geçmişti (ekim 1 / ekim 2).
 2. Hangi köpeklerden hoşlanırsın? (cins 1/ cins2 / cins 3).
 3. Yüzündeki onu tanımama yardımcı oldu (ben 1/ ben2 / ben 3).
 4. Yurdumuzda kaç tane vardır? (boğaz1 / boğaz2 / boğaz3/ boğaz4).
 5. Kardeşim kendi ...iyle bana pasta yaptı (el 1/ el 2 / el3).

Ek – 11

İMLA KILAVUZU KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. ve 5. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Kelimelerin yazılışlarını imla klavuzu kullanarak bilebiliriz.
2. Aşağıdaki kelimelerin doğru yazılışlarını TDK (2000) İmla Klavuzunu kullanarak düzeltiniz.
3. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
4. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

1. aktiv	11. mukaza
2. aşçı	12. reflektor
3. egoism	13. organizasyon
4. kapütilasyon	14. faaliyet
5. şöför	15. psikoloji
6. voleybol	16. şarkuteri
7. aktuel	17. teşvik
8. etnoğrafya	18. traş
9. laboratuvar	19. yalnız
10. muhabet	20. yalnız

Ek – 12**ANSİKLOPEDİ KULLANIMI AKTİVİTESİ DERS PROGRAMI****AMAÇLAR**

1. Ansiklopedi indeksinin kullanımının öğretilmesi,
2. Rehber sözcüklerin ve kullanımının öğretilmesi,
3. Ana başlık ve alt başlıkları kullanarak maddelerin incelenmesi,
4. Şekil, tablo, resim, fotoğraf, çizim, harita vb. görsel öğelerin kullanımının öğretilmesi,
5. Göndermelerin (bakınız, ayrıca bakınız / see, see also) kullanımının öğretilmesi,
6. Madde içinden terim, özel isim, tarih vs. taramaları yaparak maddelerin incelenmesi,

SINIF: 4. ve 5. Sınıf

MÜFREDAT: 4. ve 5. sınıfların Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Dersi ünite konularından sorular hazırlanmıştır.

ARAÇLAR: Temel Britannica, Britannica Compton's, The World Book Encyclopedia of Science, Child Craft Ansiklopedisi, Gelişim Hachette Ansiklopedisi, The King Fisher Children's Encyclopedia, kağıt ve kalem kutusu.

AÇIKLAMA: Ansiklopediler; genelde alfabetik olarak düzenlenmiş, bütün bilim dallarıyla ilgili bilgi içeren ya da belirli bir bilgi dalını kapsamlı biçimde işleyen başvuru kaynaklarıdır (Feather ve Sturges 1997:134).

Ansiklopedilerin temel özelliği belirli bir disiplin ya da disiplin grubuyla ilgili güncel ve geriye dönük bilgileri kapsamak, bu bilgileri bir sistem bütünlüğü içinde sunmak, ve bilgiye en kolay biçimde ulaşılmasını sağlamaktır. Ansiklopediler, sözcük ve terimlerin yalnızca tanımını vermekle yetinmemeleri, her konuyu belirli bir ayrıntı düzeyinde açıklamalarıyla sözlüklerden ayrılır. Ansiklopedilerde sunulan bilgiler gerektiğinde tablo, çizim, resim, fotoğraf gibi açıklayıcı ve tanıtıcı malzemeyle tamamlanır.

Ansiklopedilerin diğer kaynaklardan farkı öğelerle kolayca başvurmaya olanak vermesi ve uzman olmayan okurca da izlenebilmesidir. Diğer taraftan ansiklopedilerin geniş kapsamlı oluşu, bu yapıtları rehber, elkitabı, atlas ve benzeri kaynaklardan ayırır.¹

Ansiklopedi Türleri:

Genel Ansiklopediler: Bütün bilim dallarını kapsayan ansiklopedilerdir (AnaBritannica vb.).

Konu Ansiklopedileri: Özellikle belli bir konuda veya bilim dalında hazırlanmış ansiklopedilerdir (Science).

¹ "Ansiklopedi", Ana Britanica Genel Kültür Ansiklopedisi. I (2000), 177.

Ek – 12'nin Devamı

Ansiklopediler hitap ettikleri gruba göre de türlere ayrılabilirler (Yetişkinlere göre ya da çocuklara göre vb.).

Ansiklopedi Kullanımı: Ansiklopediler genelde alfabetik olarak düzenlenir. Her cildin karşılık geldiği harf veya hece vardır. Konu ansiklopedilerinin ise kendi içinde bir düzende oluşabilirler. Ansiklopediler genelde birden çok ciltten oluştuğu gibi tek ciltlik ansiklopedilerde olabilir. İyi bir ansiklopedinin ayrıntılı bir indeksi (dizin) olmalıdır.

İndeks: Bir kitap yada kitap içerisinde konu olan yer, kişi, kavram, isim vb. unsurların metin içinde geçtiği sayfa ve cilt numarasının belirtildiği alfabetik listelerdir (Feather and Sturges 1997:367).

Ansiklopedi indeksleri ayrı ve tek cilt olabileceği gibi, her cildin sonunda da yer alabilirler.

Ansiklopediden aradığınız terim yada sözcüğe alfabetik olarak indeksinden de ulaşabilirsiniz. Eğer araştırma yaptığınız konu ünlü bir kişi yada yazar yada bilim adamı vs. ise soyadına göre aramak erişimi kolaylaştırır. İndeks kullanarak aradığımız konunun ansiklopedide yeralıp almadığını yada hangi ciltte ve sayfada olduğunu bulabilirsiniz.

Ansiklopedinin indeksi olmayabilir fakat indeksi olan ansiklopediler tercih edilebilir çünkü indeksler erişimi kolaylaştıran araçlardır. İndeks i aradığınız konu hakkında yazılmış madde başlığı ile ilgili farklı başlıklara da yönlendirebilirler.

Göndermeler: Ansiklopedilerde göndermeler vardır. "Bak. / see" göndermesi okuyucuyu öğrenmek istediği bilginin bulunduğu yere yöneltilir. "Ayrıca bak./ see also" göndermesi konuya ilişkin olarak okunabilecek başka maddeleri belirtir.

Rehber sözcük: Aranılan giriş sözcüğünün bulunmasına yardımcı olur. Bir sayfanın ilk giriş sözcüğü ve son giriş sözcüğü o sayfanın rehber sözcüklerini belirler.

Ansiklopedilerde rehber sözcükler genelde sayfanın üst yada alt köşelerinde yer alır ve daha koyu renk puntıyla basılır.

Başlık - Alt Başlık: Ansiklopedilerde geniş içerikli maddeler alt başlıklara ayrılarak verilir. Anabaşlık; koyu veya belirgin puntolarla, büyük harflerle yer alabilir. Altbaşlık; anabaşlığın altında bölümlere ayrılır. Genelde ana başlıktan daha küçük puntuyla yazılır. Alt başlıklar ve anabaşlıklar bir yazının tümünü okumadan aradığımız bilgiyi bulmamıza yardımcı olur.

Ek – 13 a

ANSİKLOPEDİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

**SINIF: 4. Sınıf / Grup 1 (Fen Bilgisi Dersi/ Canlılar ve Hayat Ünitesi /
Konu: Fotosentez)**

YÖNLENDİRME:

1. Soruları Temel Britanica Ansiklopedisi'ni (1992) kullanarak yanıtlayınız.
2. Gerekliğinde yardım isteyebilirsiniz.

Bu soruları indeks kullanarak yanıtlayınız.

1. İndeks kullanarak fotosentez başlığında yazılmış maddenin hangi ciltte olduğunu bulunuz?
2. İndekste yer alan fotosentezle ilgili maddeler nelerdir?
3. İndeksin hangi sayfasında fotosentez maddesi yer almaktadır?
4. Madde hangi sayfalar arasında yer almaktadır?
5. Kullandığınız cilt hangi harf grubuna karşılık gelir?

Bu soruları maddeyi inceleyerek ve okuyarak yanıtlayınız.

1. Bu sayfaların rehber sözcükleri nelerdir?
2. Maddenin temel başlığı ve alt başlıkları nelerdir?
3. Çizim, resim, tablo, fotoğraf vb. var mı?
4. Göndermeler hangi maddeleri işaret etmektedir?
5. Bu göndermelerden 'tayf'ın hangi ciltte olduğunu indeksten bakarak bulunuz?
6. Klorofil terimi hangi altbaşlığın altında geçer?
7. 1961'de Nobel Kimya Ödülü'nü kazanan Calvin'den hangi altbaşlıkta bahsedilir?
8. Kloroplast hangi altbaşlıkta geçer?
9. Fotosentezin tanımı hangi paragrafta yapılmıştır?
10. Fotosentezin kimyasal denklemi nedir?

Ek – 13 b

ANSİKLOPEDİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

**SINIF: 4. Sınıf / Grup 2 (Fen Bilgisi/Canlıların Çeşitliliği Ünitesi/
Konu:Dinozorlar)**

YÖNLENDİRME:

1. Aşağıdaki soruları Childcraft Ansiklopedisi'nin (1993) kullanarak yanıtlayınız.
2. Gerekğinde yardım isteyebilirsiniz.

Bu soruları indeks kullanarak yanıtlayınız.

1. İndeksten dinozor madde başlığını bulunuz ve hangi ciltlerde ve hangi sayfalarda olduğunu yazınız?
2. İndeksin hangi sayfasında dinozor madde başlığını buldunuz?
3. İndeksde yer alan dinozorla ilgili maddelerin ilk üçünün adını yazınız?
4. Dinozor maddesinin bulunduğu ciltler hangi konu başlığında yazılmıştır?
5. Child Craft Ansiklopesinin indeksi kaçınıcı cilttedir?

Bu soruları maddeyi inceleyerek ve okuyarak yanıtlayınız.

1. Dinozor maddesinin olduğu sayfalarda rehber sözcük var mı?
2. 4. ciltte yer alan dinozorlarla ilgili yazıların başlıkları nelerdir?
3. 6. ciltte yer alan dinozorlarla ilgili yazıların başlığı nedir?
4. 4. ciltte 26. sayfada resmi yer alan hangi tür uçan sürüngendir?
5. 4. ciltte 20. sayfada resimleri yer alan dinozor türlerinin isimlerini yazınız?
6. 4. ciltte 8. sayfada fosil resmi bulunan hangi hayvandır?
7. Erkek dinozorların birbirleriyle kavga ederken boynuzlarını kullandıklarını gösteren resim hangi sayfadadır?
8. Dinozorların kralı olarak kabul edilen hangi türdür?
9. Prehistoric animals terimi 4. ciltte hangi başlık altında geçmektedir?
10. Camptosaurus terimi 4. ciltte hangi başlık altında geçmektedir?

Ek – 13 c

ANSİKLOPEDİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf / Grup 3 (Sosyal Bilgiler/ Yurdumuza Genel Bakış / Konu: Erozyon)

YÖNLENDİRME:

1. Aşağıdaki soruları Gelişim Hachette Ansiklopedisi'ni (1983) kullanarak yanıtlayınız.
2. Gerekliğinde yardım isteyebilirsiniz.

Bu soruları indeks kullanarak yanıtlayınız.

1. İndeks kullanarak erozyon madde başlığının hangi ciltte ve sayfada olduğunu yazınız?
2. İndeksde erozyonla ilgili madde başlıklarına yer verilmiş midir?
3. İndeksin kaçınıcı sayfasında erozyon madde başlığı yer alır?
4. Erozyon madde başlığının olduğu ciltte erozyon hangi madde başlığına gönderme yapılmıştır?
5. İndeksten gönderme yapılan başlığın hangi ciltte hangi sayfada olduğunu bulunuz?
6. Bu cilt hangi harf grubuna karşılık gelir?

Bu soruları maddeyi inceleyerek ve okuyarak yanıtlayınız.

1. Madde başlığının bulunduğu sayfalarda rehber sözcükler var mı?
2. Altbaşlıklar var mı?
3. Madde içerisinde yeralan tablonun başlığı nedir?
4. Madde içerisindeki fotoğrafların altındaki açıklamaları okuyunuz ve nerede çekildiklerini yazınız?
5. W.M. Davis ismi hangi paragrafta geçer?
6. V profili terimi hangi paragrafta geçer?
7. Topoğrafya terimi hangi paragrafta geçer?
8. Aşınmaya yol açan 5 etken nedir?
9. Erozyonun tanımı hangi paragrafta yapılmıştır?

Ek – 13 d

ANSİKLOPEDİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf / Grup 1 (Sosyal Bilgiler Dersi /Ünite:Osmanlı Devleti'nin Duraklama ve Gerileme Devri / Konu: Fransız Devrimi)

YÖNLENDİRME:

1. Aşağıdaki soruları Britannica Compton's Ansiklopedisi'ni kullanarak yanıtlayınız.
2. Gerekğinde yardım isteyebilirsiniz.

Bu soruları indeks kullanarak yanıtlayınız.

1. İndeks kullanarak Fransız Devrimi madde başlığının hangi ciltte olduğunu bulunuz?
2. İndeksde Fransız Devrimiyle ilgili madde başlıklarından ilk 5 tanesini yazınız?
3. Bu bilgileri indeksin hangi sayfasından buldunuz?
4. Madde başlığının bulunduğu cilt hangi harf grubuna karşılık gelir?
5. Madde hangi sayfalar arasında yer almaktadır?

Bu soruları maddeyi inceleyerek ve okuyarak yanıtlayınız.

1. Fransız Devrimi'nin başladığı sayfanın rehber sözcüğü nedir?
2. Maddenin bittiği sayfanın rehber sözcüğü nedir?
3. Ana başlık ve altbaşlıklar nelerdir?
4. Maddenin içinde yer alan ilk resimin konusu nedir?
5. 44. sayfada ki tabloya göre 15. Louis hangi yıl ve ayda idam edilmiştir?
6. 44. sayfadaki ilk gönderme hangi başlığa yönlendirir?
7. Madde içerisinde yapılan göndermelerden en sonuncusu hangisidir?
8. Gabelle terimi hangi başlık altında yer alır?
9. Kraliçe Marie Antoinette ismi hangi başlığın altında geçer?
10. Devrimin ünlü sloganı neydi?

Ek – 13 e

ANSİKLOPEDİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

**SINIF: 5. Sınıf / Grup 2 (Fen Bilgisi Dersi / Ünite: Canlıların Çeşitliliği /
Konu: Sürüngenler)**

YÖNLENDİRME:

1. Aşağıdaki soruları Kerrod'un (1989) The World Book Encyclopedia of Science'ı kullanarak yanıtlayınız.
2. Gerektiğinde yardım isteyebilirsiniz.

Bu soruları indeks kullanarak yanıtlayınız.

1. İndeks kullanarak 'reptile' başlığının hangi ciltte olduğunu bulunuz?
2. Hangi sayfalarda reptile ile ilgili bilgiler vardır?
3. İndeksin hangi sayfasından bu bilgileri edindiniz?
4. İndeks kaçınıcı cilttedir?
5. Reptile ile ilgili bilgilerin bulunduğu cilt hangi konu başlığında hazırlanmıştır?

Bu soruları maddeyi inceleyerek ve okuyarak yanıtlayınız.

1. Alt başlıkları nelerdir?
2. 74-79. sayfalar arasındaki reptiles bölümünde rehber sözcükler var mıdır?
3. Uçan yılanlarla (Flying Snake) ilgili çizim hangi sayfadadır?
4. Sürüngenlerin kalp sistemleriyle (heart system) ilgili çizimde hangi tür sürüngenler örnek verilmiştir?
5. Dinozor türü olan Stegosaurus'un resmi hangi sayfadadır?
6. Sürüngenlerin gözleri arasındaki farklılıkları görebilmemiz için hangi sayfaya bakmamız gerekir?
7. Günümüzde bilinen kaç tür sürüngen türü vardır?
8. Tuataralara çoğunlukla hangi ülkede rastlanır?
9. Chamaeleo terimi hangi başlık altındadır?
10. Lacerta Vivipara terimi hangi başlık altında geçer?

Ek – 13 f

ANSİKLOPEDİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf / Grup 3 (Fen Bilgisi Dersi / Ünite: Madde ve Enerji / Konu: Nükleer Enerji)

YÖNLENDİRME:

1. Aşağıdaki soruları Paton'ın (1992) The King Fisher Children's Encyclopedia'sını kullanarak yanıtlayınız.
2. Gerekğinde yardım isteyebilirsiniz.

Bu soruları indeks kullanarak yanıtlayınız.

1. İndeks kullanarak Nuclear Energy ile ilgili bilgilerin hangi sayfada yer aldığını bulunuz?
2. İndeksde Nuclear Energy ile ilgili madde başlıklarından ilk üçünü yazınız?
3. İndeksin başındaki yönlendirmeyi okuyunuz ve neden 492- 493 numaralı sayfaların indeksde koyu renkli olarak basıldığını açıklayınız?
4. Nuclear Energy başlığı hangi sayfalar arasındadır?
5. Bu ansiklopedi kaç ciltten oluşur?

Bu soruları maddeyi inceleyerek ve okuyarak yanıtlayınız.

1. Nuclear Energy madde başlığının ilk sayfasındaki rehber sözcük nedir?
2. Maddenin bittiği sayfanın rehber sözcüğü nedir?
3. Madde alt başlıklar içerir mi?
4. Nuclear Energy başlığı altında kaç adet çizim ve resim bulunmaktadır?
5. Evlerimize ve fabrikalarımıza elektrik sağlanırken hangi aletler ve maddeler kullanılır?
6. Madde içerisinde hangi başlığa gönderme yapılmıştır?
7. Bu göndermedeki başlığın indekste hangi sayfada olduğunu bulunuz?
8. Uranium terimi hangi paragrafta geçer?
9. Element terimi hangi paragrafta geçer?
10. Nuclear Energy'nin diğer adı nedir?

Ek – 13 g

ANSİKLOPEDİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf / Grup 4 (Resim Dersi/ Ünitesi / Konu:Pablo Picasso'nun hayatı)

YÖNLENDİRME:

1. Soruları Temel Britanica Ansiklopedi'sini kullanarak yanıtlayınız.
2. Gerektiğinde yardım isteyebilirsiniz.

Bu soruları indeks kullanarak yanıtlayınız.

1. İndeksi kullanarak Pablo Picasso madde başlığının hangi ciltte olduğunu bulunuz?
2. İndekste Pablo Picasso madde başlığı dışında yer alan ilgili maddeler nelerdir?
3. Bu bilgiler indeksin kaçınıcı sayfasında yer alır?
4. Pablo Picasso madde başlığının yer aldığı cilt hangi harf grubuna karşılık gelir?
5. Pablo Picasso'yla ilgili madde hangi sayfalar arasında yer alır?

Bu soruları maddeyi inceleyerek ve okuyarak yanıtlayınız.

1. İlgili maddenin ilk sayfasındaki rehber sözcük nedir?
2. Maddenin bittiği sayfanın rehber sözcüğü nedir?
3. Alt başlıkları var mıdır?
4. Madde içinde kaç tane resim yer almaktadır?
5. İlk fotoğrafın altındaki açıklamayı okuyunuz ve fotoğraftaki kişinin kim olduğunu yazınız?
3. Paragraftaki yönlendirme nedir bu terimin hangi ciltte olduğunu indeksten bulunuz?
6. Picasso'nun Mavi ve Pembe döneminden hangi paragrafta sözedilmiştir?
7. Gerçeküstücü terimi hangi paragrafta geçmektedir?
8. Pablo Picasso hangi yıllar arasında yaşamıştır?
9. Picasso sanatın hangi dallarıyla ilgilenmiştir?
10. Öncüsü olduğu sanat akımının adı nedir?

Ek – 14**ATLAS KULLANIMI AKTİVİTESİ DERS PROGRAMI****AMAÇLAR**

1. Yön bilgisinin gözden geçirilmesi,
2. Harita kullanımının ve koordinatları kullanarak bir yerin harita üzerinde tespit edilmesinin öğretilmesi,
3. Haritalardaki sembollerin kullanımı,
4. Atlas indeksinin kullanımı,

SINIF: 4. ve 5. Sınıf

MÜFREDAT: 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi ünite konularından seçilmiştir.

ARAÇLAR: Kurtuluş Büyük Atlas, World Reference Atlas, Childcraft Picture Atlas, Resimli Tarih Atlası, Kanaat Yayınları Büyük Atlas, kalem kutusu ve kağıt.

AÇIKLAMA:

Atlas: Genellikle ciltlenerek bir araya getirilmiş harita ya da şema derlemesidir.¹

Harita: Yer yüzünün belirli bir bölümünün ya da tümünün coğrafi, jeolojik ya da jeopolitik önemini belirli ölçekler içinde düz bir yüzey üstüne çizilmesi yoluyla elde edilen grafik gösterimdir.²

Atlaslar, çoğu kez harita ve şemaların yanı sıra resim, istatistik verileri ve çeşitli bilgiler ile yeradları dizinlerini de içerir. Çeşitli atlaslar vardır. Kapsam olarak dünya atlası yada bölge atlası biçiminde olabilir. İlkokullar için basit, coğrafyacılar için ayrıntılı ve geniş atlasların yanı sıra bir çok başka özel atlas türü de vardır. İklim, sınırlar, jeoloji, tarih, din, dil, nüfus yoğunluğuna ilişkin bilgiler veren özel konulu atlaslar bunun örnekleridir.

Atlasın kullanımı: Atlas kullanabilmek için haritaların ve indeksin nasıl hazırlandığını bilmek gerekir. Bunun için atlasın indeks bölümündeki açıklamaları mutlaka okumamız gerekir. Bir çok atlasla yer indeksi, haritaların arkasında yer alırken, bazı atlaslarda ise yer adları atlas sonundaki indekste alfabetik sırayla yer alır. İndekste genelde bir yerin koordinatları ile atlasın hangi sayfasında yer aldığı gösterilir.

¹ "Atlas", AnaBritanica Genel Kültür Ansiklopedisi, II (2000), 579.

² "Harita", AnaBritanica Genel Kültür Ansiklopedisi X (2000), 400.

Ek – 15 a

YÖN BİLGİSİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf ve 5. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Aşağıda yönler belirtilmiştir.
2. Ülkelerin yanına seçtiğiniz yönlerin baş harflerini yazınız.

Kurtuluş Büyük Atlas'ın (1997) 36.-37. sayfasında yer alan Avrupa siyasi haritasına göre cevaplayınız.

Yönler:

Doğu	Batı	Güney	Kuzey
Güney-Doğu	Güney-Batı	Kuzey-Doğu	Kuzey-Batı

1. Türkiye'den hangi yönlerde hareket edersek aşağıdaki ülkelere ulaşabiliriz.

1. İran	5. Kazakistan
2. Bulgaristan	6. Ukrayna
3. Yunanistan	7. Libya
4. Gürcistan	8. Suriye

Kurtuluş Büyük Atlas'ın 16. Sayfasındaki Türkiye Fiziki Haritasına göre cevaplayınız.

Yönler:

Doğu	Batı	Güney	Kuzey
Güney-Doğu	Güney-Batı	Kuzey-Doğu	Kuzey-Batı

1. Aşağıdaki yeryüzü şekillerine ulaşmak için Ankara'dan hangi yönlere gitmek gerekir.

1. Tuz Gölü	5. Konya Ovası
2. Köroğlu Dağları	6. Haymana Platosu
3. Yıldız Dağı	7. Hirfanlı Barajı
4. Beyşehir Gölü	8. Emir Dağı

Ek - 15 b

KOORDİNAT KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. ve 5. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Soruları Kurtuluş Büyük Atlas'ın 52. ve 53. sayfalarındaki Asya Siyasi Haritasına göre cevaplayınız.
2. Verilen koordinatlar harita üzerinde hangi ülkeyi işaret eder.
 1. 0 Enlemi-100Doğu Boylamı
 2. 20 Kuzey Enlemi-80 Doğu Boylamı
 3. 20 Kuzey Enlemi-50 Doğu Boylamı
 4. 40 Kuzey Enlemi -90 Doğu Boylamı
 5. 40 Kuzey Enlemi -60 Doğu Boylamı

Ek - 15 c

HARİTA SEMBOLLERİNİN KULLANIMINI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf ve 5. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Soruları Kurtuluş Büyük Atlas'ın 18. sayfasındaki Türkiye Madenlerin Dağılışı Haritasına göre cevaplayınız.
2. Genelde haritaların kenarında kısaltma ve semboller tablosu vardır.
1. Bu haritanın tablosuna göre bakırın sembolü nedir?
2. Eskişehir'de hangi maden çıkarılır?
3. Krom madeninin çıkarıldığı 3 şehir adı verin?
4. Tuzgölü çevresinde çıkarılan madenler hangileridir?
5. Kobalt madeninin sembolü nedir?

Ek – 15 d

ATLAS İNDEKSİNİN KULLANIMINI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf

YÖNLENDİRME:

1. Atlasların sonunda yer alan indeksler dünya üzerinde herhangi bir yerin hangi sayfada, hangi haritada yer aldığını gösterir ve harita üzerinde yerini tespit edebilmek için koordinatlarını verir. İndeks yer adına göre alfabetik hazırlanır.
2. Her grup için belirtilen atlası kullanarak aşağıda isimleri belirtilmiş yerlerin hangi sayfada ve eğer belirtilmişse hangi koordinatlarda yer aldığını yazınız.
3. İndeksin başlangıç sayfasındaki açıklamaları okuyunuz.

Grup 1 Kurtuluş Büyük Atlas'ı kullanınız.

Bafra Nahçıvan Kızılırmak Göksu Ermenistan

Grup 2 Khanduri'nin (1997), Resimli Tarih Atlası'nı kullanınız.

Hollanda Asurlular Güney Amerika Orta Aysa Mezopotamya

SINIF: 5. Sınıf

Grup 1 Childcraft Picture Atlas'ı (1993) kullanınız.

Osaka Alaska Bulgaria Israel Paraguay

Grup 2 World Reference Atlas'ı (1998) kullanınız.

Van Egypt Cyprus Bosporus Greece

Grup 3 Duran'nın (1997) Kanaat Yayınları Büyük Atlas'ını kullanınız.

Elbistan Glasgow Dicle Nehri Çarşamba Ovası Taşkent

Ek – 16 SÜRELİ YAYINLARIN KULLANIM AKTİVİTESİ DERS PROGRAMI

AMAÇLAR

1. Derginin içeriği ve konusu hakkında genel bilgi sahibi olabilmek için kapak ve giriş sayfasının incelenmesi,
2. İçindekiler sayfasının nasıl ve ne amaçla kullanıldığının öğretilmesi,
3. Makalelere ve bilgilere içindekilerden nasıl ulaşılabileceğinin öğretilmesi,
4. Makaleleri göz gezdirme metoduyla inceleme.

SINIF: 4. ve 5. sınıflar

MÜFREDAT: 4.-5. sınıfların Fen Bilgisi ünite konulardan sorular hazırlanmıştır.

ARAÇLAR: Bilim Çocuk Dergisi, kağıt, kalem kutusu

AÇIKLAMA:

Sürelî yayınlar: Belirli zaman aralıklarıyla, belli bir başlık altında yayını düzenli olarak süren kaynaklardır (Feather ve Sturges, 1997: 367).

Sürelî Yayınlarla en bildik örnek olarak gazete ve dergileri verebiliriz. Bu örneklerin dışında sürelî yayın grubunda başka kaynaklar da vardır. Biz kütüphanemizde en sık karşılaştığımız sürelî yayın grubundan dergileri inceleyip nasıl kullanıldıklarını öğreneceğiz.

Dergi: Düzenli aralıklarla (haftalık, aylık, üç aylık gibi) yayımlanan belirli bir ya da birkaç ilgi alanına ilişkin haber, makale, deneme, inceleme, araştırma ve eleştiri gibi yazıları, çeşitli edebî ürünleri ya da belirli konulara yönelik derlemeleri içeren ve genellikle resimli olan yayınlara denir.¹ Dergilerin en önemli özelliği güncel bilgiler içermeleridir. Bazı dergiler belirli bir konuda yayınlanırken bazıları genel içeriklidir. Her sayıda içeriği değişir. Her yaş grubu her ilgi alanı, her uzmanlık dalı ve beğeni için bir dergi olabilir.

Okul kütüphanesinde örnekleri bulunan Bilim Çocuk, National Geographic World, Boys Life, Focus, Atlas, Popüler Tarih gibi dergiler farklı alanlarda yayınlanan dergilerdir.

Dergi Kullanımı: Bu bölümde kütüphanemize 1998 yılından beri aralıksız olarak gelen ve ilköğretim çağı öğrencilerine hitap eden popüler bilim dergisi Bilim Çocuk'u inceleyeceğiz.

Dergileri; kapak ve giriş sayfası, içindekiler, içerik olmak üzere 3 grupta ele alacağız.

Kapak sayfası; genelde derginin adı, hangi aralıklarla yayınlandığı, sayı numarası, fiyat gibi tanıtıcı bilgilerle birlikte ayın kapak resmi ve kapak konusunu içerir. Giriş sayfası ise dergiyi çıkaran yazı kurulu, editör, yazışma, web, e-mail adresleri, telefon numaraları gibi ek bilgiler içermektedir. Yani dergilerle ilgili tanıtıcı bilgiler kapak ve giriş sayfasında yer almaktadır.

¹ "Dergi" Ana Britanica, VII (2000), 162.

Ek – 16'nın Devamı

İçindekiler sayfasında; derginin içinde yer alan makalelerin, deneylerin, oyunların, eleştirilerin sayfa numaraları yer alır. Bazı yazıların kısa tanıtımları ve küçültülmüş fotoğrafları içindekiler sayfasında yer alabilir. İçindekiler sayfası aradığımız konuda yazının olup olmadığını kolayca tespit etmemizi sağlar. Böylece her sayfayı tek tek inceleyip vakit kaybetmemiş oluruz.

İçerik bölümüne dergiyi oluşturan esas bölüm diyebiliriz. Bu bölümde derginin kapsadığı yazılar, faaliyetler, röportajlar, deneyler, tanıtımlar vb. yer alır.

Dergilerde geniş içerikli makaleler alt başlıklara ayrılarak verilir. Anabaşlık; koyu veya belirgin puntolarla, büyük harflerle yer alabilir. Altbaşlıklar; genelde ana başlıktan daha küçük puntoyla yazılır. Alt başlıklar ve anabaşlıklar bir yazının tümünü okumadan aradığımız bilgiyi bulmamıza yardımcı olur. (Yansıda örnek gösterilir)

Dergiler "Sürelî Yayın Raflarında" önce dergi adına göre alfabetik olarak sıralanıp sonra kendi içlerinde çıkış tarihlerine göre eskiden yeniye doğru sıralanırlar. Dergilere çıkış sırasına göre sayı numarası verilir.

Ek – 17 a

DERGİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf / Grup 1 (Dünyamız ve Gökyüzü Ünitesi)

YÖNLENDİRME:

1. Soruları Bilim Çocuk Dergisi'nin 22. sayısını kullanarak yanıtlayınız.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Bu sorular derginin kapağında ve giriş sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Derginin tam adı nedir?
2. Ne sıklıkla yayınlanır?
3. Elinizdeki sayı hangi ay ve yıl içinde yayınlanmıştır?
4. Aylık fiyatı nedir?
5. Kapak konusu nedir?
6. Derginin yazışma adresi nedir?
7. Genel yayın yönetmeni kimdir?

Bu sorular içindekiler sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. İçindekiler sayfasında hangi yazılar tanıtılmıştır ve bu yazılar hangi sayfalarda yer almaktadır?
2. Kitap tanıtımları hangi sayfalardadır?
3. 'Birlikte Yaratalım' isimli yazı hangi sayfadadır?
4. 10. Sayfada hangi başlıklı yazı vardır?
5. Satranç oyununu hangi sayfada bulabilirsiniz?
6. Gözlem Şenliği isimli yazı kim tarafından yazılmıştır?
7. Aynalarla ilgili yazı hangi sayfada yer almaktadır ve yazının başlığı nedir?
8. Ne Var Ne Yok sayfasında hangi başlıklı yazılar yer almaktadır?

Bu sorular '**Gökyüzü Neden Mavi**' isimli makaleden yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Makale hangi sayfalarda yer almaktadır?
2. Kim tarafından yazılmıştır?
3. Makale hangi alt başlıklardan oluşur?
4. Atmosferi oluşturan gazlar nelerdir?
5. Bizler hangi renk ışık dalgalarını görebiliriz?
6. Gökyüzü neden mavi görünür?

Ek – 17 b

DERGİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

4.SINIF / Grup 2 (Elektrik Ünitesi)

YÖNLENDİRME:

1. Soruları Bilim Çocuk Dergisi'nin 33. sayısını kullanarak yanıtlayınız.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Bu sorular derginin kapağından ve giriş sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Derginin tam adı nedir?
2. Ne sıklıkla yayınlanır?
3. Elinizdeki sayı hangi ay ve yıl içinde yayınlanmıştır?
4. Aylık fiyatı nedir?
5. Yazışma Adresi nedir?
6. Yayın koordinatörü kimdir?
7. Kapak konusu nedir?

Bu sorular içindekiler sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Bu sayıda içindekiler sayfasında hangi yazılar tanıtılmıştır ve bu yazılar hangi sayfalarda yer almıştır?
2. Ceviz Ağacı isimli yazı hangi sayfadadır?
3. 34. sayfada hangi başlıklı yazı vardır?
4. Satranç oyununu hangi sayfada bulabilirsiniz?
5. 'Meteoroloji İstasyonumdan' isimli yazı kim tarafından yazılmıştır?
6. Ne Var Ne Yok sayfasında hangi başlıklı yazılara yer verilmiştir?

Bu sorular '**Edison**' isimli makaleden yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Makale hangi sayfalarda yer almıştır?
2. Kim tarafından yazılmıştır?
3. Edison'un tam adı nedir?
4. Edison nerelidir?
5. Edison'un buluşlarından en az ikisinin neler olduğunu yazınız?
6. 1876 yılında kurmuş olduğu özel laboratuvarının adı nedir?
7. Işık veren ilk ampülü kim bulmuştur?
8. İlk sinema makinası olarak kabul edilen aletin adı nedir?

Ek – 17 c

DERGİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf / Grup 3 (Canlılar ve Hayat Ünitesi / Bitkilerde Hayat)

YÖNLENDİRME:

1. Soruları Bilim Çocuk Dergisi'nin 27. sayısını kullanarak yanıtlayınız.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Bu sorular derginin kapağında ve giriş sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Derginin tam adı nedir?
2. Ne sıklıkla yayınlanır?
3. Elinizdeki sayı hangi yıl ve ay içerisinde yayınlanmıştır?
4. Aylık fiyatı nedir?
5. Kapak konusu nedir?
6. Derginin yazışma adresi nedir?
7. Yayın koordinatörü kimdir?

Bu sorular içindekiler sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. İçindekiler sayfasında hangi yazıların tanıtımına yer verilmiştir ve bu yazılar hangi sayfada yer almaktadır?
2. Kitap tanıtımları için hangi sayfaları incelememiz gereklidir?
3. 20. sayfada hangi başlıklı yazı yer almaktadır?
4. Ne Var Ne Yok sayfasında hangi başlıklı yazılar vardır?
5. Satranç oyunu hangi sayfada yer almaktadır?

Bu sorular **'Etobur Bitkiler (Böcek Avcısı Bitkiler)'** isimli makaleden yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Makale hangi sayfalarda yer almaktadır?
2. Kim tarafından yazılmıştır?
3. Etobur bitkilerden en az üç örnek yazınız?
4. Etobur bitkiler en çok neyle beslenirler?
5. Etobur bitkiler diğer bitkiler gibi fotosentez yaparlar mı?
6. Hücre dışı sindirime hangi paragrafta değinilmiştir?
7. Etobur bitkilerin en büyüğü hangisidir?
8. İbrikotunun en büyükleri kaç cm civarındadır?
9. Etobur bitkiler Türkiye'de yetişir mi ? Varsa hangi bölgemizde hangi tür etobur bitkiler vardır?

Ek – 17 d

DERGİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

5.SINIF / Grup 1 (Canlıların Çeşitliliği / Kuşlar)

YÖNLENDİRME:

1. Soruları Bilim Çocuk Dergisi'nin 33. sayısını kullanarak yanıtlayınız.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Bu sorular derginin kapağında ve giriş sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Derginin tam adı nedir?
2. Ne sıklıkla yayınlanır?
3. Elinizdeki sayı hangi ay ve yıl içinde yayınlanmıştır?
4. Aylık fiyatı nedir?
5. Yazışma Adresi nedir?
6. Yayın Koordinatörü kimdir?
7. Kapak konusu nedir?

Bu sorular içindekiler sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Bu sayıda içindekiler sayfasında hangi yazılar tanıtılmıştır ve bu yazılar hangi sayfalarda yer almıştır?
2. 'Ceviz Ağacı' isimli yazı hangi sayfadadır?
3. 34. sayfada hangi başlıklı yazı vardır?
4. Satranç oyununu hangi sayfada bulabilirsiniz?
5. 'Meteoroloji İstasyonumdan' isimli yazı kim tarafından yazılmıştır?
6. Ne Var Ne Yok sayfasında hangi başlıklı yazılara yer verilmiştir?

Bu sorular '**Makavlar**' isimli makaleden yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Makale hangi sayfalarda yer almaktadır?
2. Kim tarafından yazılmıştır?
3. Makalenin tam adı nedir?
4. Yağmur ormanları hangi bölgelerde yer almaktadır?
5. Makavlar nerede yaşamaktadır?
6. Makavları diğer papağanlardan ayıran yönleri nelerdir?
7. Makavların beslenme alışkanlıklarından hangi paragrafta yer almaktadır?
8. Makavlar üzerine araştırma yapan araştırmacının adı nedir?

Ek – 17 e

DERGİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf / Grup 2 (Canlıların Çeşitliliği)

YÖNLENDİRME:

1. Soruları Bilim Çocuk Dergisi'nin 26. sayısını kullanarak yanıtlayınız.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Bu sorular derginin kapağında ve giriş sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Derginin tam adı nedir?
2. Ne sıklıkla yayınlanır?
3. Aylık fiyatı nedir?
4. Elinizdeki sayı hangi yıl ve ayda yayınlanmıştır?
5. Kapak konusu nedir?
6. Derginin Yazışma Adresi nedir?
7. Genel Yayın Yönetmeni kimdir?

Bu sorular içindekiler sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. İçindekiler sayfasında hangi yazılar tanıtılmıştır ve bu yazılar hangi sayfalarda yer almaktadır?
2. 'Evde Bilim' isimli yazı hangi sayfadadır?
3. 13. sayfada hangi başlıklı yazı vardır?
4. Satranç oyununu hangi sayfada bulabilirsiniz?
5. 'Neden Gıdıklanıyoruz?' isimli yazı kim tarafından yazılmıştır ve kaçınıcı sayfadadır?
6. Mitoloji hakkında ki yazı hangi sayfada yer almaktadır ve yazının tam başlığı nedir?
7. Ne Var Ne Yok sayfada hangi başlıklı yazılar var?

Bu sorular '**Dikkuyruklar**' isimli makaleden yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Makale hangi sayfalarda yer almaktadır?
2. Kim tarafından yazılmıştır?
3. Hangi yüzyılda soyları tükenmeye başlamıştır?
4. Türkiye'de nerelerde yaşarlar?
5. En önemli üreme alanları neresidir?
6. Kuluçka süreleri nekadardır?
7. Dikkuyrukların soylarının tükenmemesi için alınması gereken önlemlerden hangi paragrafta sözedilir?

Ek – 17 f

DERGİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5.Sınıf / Grup 3 (Ses Ünitesi ve Canlıların Çeşitliği / Memeliler)

YÖNLENDİRME:

1. Soruları Bilim Çocuk Dergisi'nin 27. sayısını kullanarak yanıtlayınız.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Bu sorular derginin kapağında ve giriş sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Derginin tam adı nedir?
2. Ne sıklıkla yayınlanır?
3. Elinizdeki sayı hangi yıl ve ay içerisinde yayınlanmıştır?
4. Aylık fiyatı nedir?
5. Kapak konusu nedir?
6. Derginin Yazışma Adresi nedir?
7. Yayın koordinatörü kimdir?

Bu sorular içindekiler sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. İçindekiler sayfasında hangi yazıların tanıtımına yer verilmiştir ve bu yazılar hangi sayfada yer almaktadır?
2. Kitap tanıtımları için hangi sayfaları incelememiz gereklidir?
3. 12. sayfada hangi başlıklı yazı yer almaktadır?
4. Ne Var Ne Yok sayfasında hangi başlıklı yazılar vardır?
5. Satranç oyunu hangi sayfada yer almaktadır?

Bu sorular '*Hayvanların Kulakları*' isimli makaleden yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Makale hangi sayfalarda yer almaktadır?
2. Kim tarafından yazılmıştır?
3. Ses nedir?
4. Ses Dalgaları nasıl oluşur?
5. Hertz nedir?
6. Hayvanlar neden hertzi farklı derecelerde algırlarlar?
7. Yarasalar yönlerini nasıl bulurlar?
8. İnsanlar neden yarasaların çıkardığı sesleri algılayamaz?
9. Neden balinalar sesleri gırtlaktan değil burun boşluğundan çıkarırlar?

Ek – 17 g

DERGİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf / Grup 4 (Canlıların Çeşitliliği)

YÖNLENDİRME:

1. Soruları Bilim Çocuk Dergisi'nin 25 sayısını kullanarak yanıtlayınız.
2. Cevap kağıdına yanıtlayınız.
3. Yardıma ihtiyacınız olduğunda yardım isteyiniz.

Bu sorular derginin kapağında ve giriş sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Derginin tam adı nedir?
2. Ne sıklıkla yayınlanır?
3. Elinizdeki sayı hangi ay ve yıl içinde yayınlanmıştır?
4. Aylık fiyatı nedir?
5. Kapak konusu nedir?
6. Derginin Yazışma Adresi nedir?
7. Genel Yayın Yönetmeni kimdir?

Bu sorular içindekiler sayfasından yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. İçindekiler sayfasında hangi yazıların tanıtımı yapılmıştır ve bu yazılar hangi sayfalarda yer almaktadır?
2. Ne Var Ne Yok Sayfasında hangi başlıklı yazılar vardır?
3. Satranç oyununu hangi sayfada bulabilirsiniz?
4. Ay tutulması ile ilgili yazı hangi sayfadadır?
5. Asya Aslanı isimli yazı kim tarafından yazılmıştır?
6. 30. sayfada hangi yazı vardır?
7. Kitap tanıtımları için hangi sayfalardan yararlanabiliriz?

Bu sorular '**Pangolinler**' isimli makaleden yararlanılarak cevaplandırılacaktır.

1. Makale hangi sayfalarda yer almaktadır?
2. Kim tarafından yazılmıştır?
3. Pangolinlerin yaşam alanları neresidir?
4. Hangi tür hayvanlardır?
5. Fiziksel özellikleri nedir?
6. Boyutları ve ağırlıkları nedir?
7. Pangolinler düşmanlarından korunmak için neler yaparlar?

Ek – 18

KİTAP BÖLÜMLERİ AKTİVİTESİ DERS PROGRAMI

AMAÇLAR:

1. Basılı yayınların içerdiği bölümleri tanıtmak,
2. Kapak ve iç kapakta yer alan bilgilerin açıklanması,
3. Önsöz, içindekiler, içerik bölümlerinin tanıtılması,
4. Kaynakça ve indeks bölümlerinin açıklanması.

SINIF: 4. ve 5. sınıf

ARAÇLAR: Kalem kutusu ve kağıt

AÇIKLAMA: Özellikle basılı kaynaklar temelde aynı bölümlere sahiptir diyebiliriz. Basılı kaynaklardan kitapları ele alırsak kapak ve içkapak sayfası, önsöz, içindekiler, içerik, indeks, kaynakça gibi bölümleri vardır. Türkçe yayınlarda bu bölümlerin hepsi olmayabilir. Özellikle kitapların arkasında indeks bölümüne çok az Türkçe kaynakta rastlanır.

Kapak ve iç kapak: Kaynağın adı, yazarı, varsa resimleyeni, yayın tarihi, yayın yeri, yayınevi gibi tanıtıcı bilgileri içerir.

İçindekiler: Kaynağın içeriğindeki bölüm, ana ve alt başlıkların sayfa numaralarının verildiği bölümdür.

Önsöz: Kaynağı okuyuculara tanıtmak amacıyla eserin yazılış amacını, konusunu, işleniş biçimini açıklayan sunuş yazıdır (TDK 1988:1140).

İçerik: Kaynağı meydana getiren metinlerden oluşan esas bölümdür.

Kaynakça: Metin hazırlanırken yararlanılan kaynaklar listesidir.

İndeks: Kaynak içinde geçen isimlerin, önemli noktaların, yazarların, kavramların vb. alfabetik olarak sıralandığı ve metin içinde yer aldığı sayfa numaralarının verildiği listedir.

Ek – 19

KİTAP BÖLÜMLERİ DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. ve 5. sınıf

YÖNLENDİRME

1. Basılı yayınların oluşturduğu bölümleri düşünerek aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

İçindekiler Kaynakça İndeks Kapak Önsöz İçerik

1. Kitabın metinlerden oluşan bölümünü yazar oluşturur.
2. Kitabın; yazarı, başlığı, resimleyeni gibi bilgilerin bulunduğu bölüme sayfası denir.
3. Kitabın içinde neler olduğunu, başlıkların ve bölümlerin kaçınıcı sayfada olduğunu bölümünden kolayca bulabiliriz.
4. Kitap hazırlanırken yararlanılan kaynakları bölümünde görebiliriz.
5. Kitap hakkında tanıtıcı bilgilerin yer aldığı sunuş bölümüne denir.
6. Kitap içinde geçen kelime ve konuların alfabetik olarak sıralandığı ve hangi sayfada yer aldığını belirleyen bölüme denir.

Ek – 20

BLISS KÜTÜPHANE KATALOĞU KULLANIMI AKTİVİTESİ DERS PROGRAMI

AMAÇLAR

1. Bibliyografik künye bilgilerinin öğretilmesi,
2. Katalog üzerinde (simple mode) yazar, başlık, yayıncı, yer numarası gibi kriterlerle tarama yapılması,
3. Katalog kullanarak yer numarası tesbit edilen kaynakların raftan bulunmasının öğretilmesi,
4. Yer numaralarının ve LC Kataloglama Sisteminin kısaca tanıtılması.

SINIF: 4. ve 5. sınıf

MÜFREDAT: 4. ve 5. sınıfların okuma seviyelerine ve ilgi alanlarına uygun, yazar, roman ve kaynaklar seçilerek sorular hazırlanmıştır.

ARAÇLAR: BLISS Online Katalog, kalem kutusu ve kağıt.

AÇIKLAMA:

Kütüphane katalogları: Bir kütüphanede bulunan kaynakların listesidir. Sadece kitapları değil diğer tüm materyalleride kapsar (dergi, kaset, slayt, video kaset, CD, vb). Bu listeler belli bir düzene göre oluşturulur. Bizim kütüphanemizde bulunan kaynaklar LC (Library of Congress) Sınıflama Sistemi'ne göre düzenlenir. Sınıflama sisteminin amacı; kütüphane kaynaklarını konularına göre sınıflandırmak ve erişimlerini kolaylaştırmaktır. Katoloğun amacı kütüphanedeki kaynakları kolay ve hızlı bir şekilde bulmamıza yardımcı olmaktır. Her kaynak kütüphanede rafa yerleştirilmeden önce konusuna göre kataloglanıp bir yer numarasını alır. Kataloglama yapılırken kaynağın adı, yazarı, ne tür bir kaynak olduğu (video kaset, cd, kitap vs), basım yılı, yayıncısı, kaç sayfa olduğu gibi bilgiler girilir. Kart kataloglar ve günümüzde elektronik ortamda çevrimiçi (online) kütüphane katalogları vardır.

Çevrimiçi (Online) Kütüphane Katalogları (OPAC): Kaynakların katalog bilgileri bilgisayara girilir ve internet üzerinden erişime açılır.

Ek – 21 a

KÜNYE ÇÖZÜMLEMESİ DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. ve 5. Sınıf

YÖNLENDİRME

1. <http://bliss.bilkent.edu.tr> adresinden 'OBL Private Primary School' veritabanından Simple Mode'a giriniz.
2. Tarama yaparken Türkçe karakterler kullanmayınız (ç,ş,ğ, ö, ü,ı) ve küçük harfle yazınız.
3. Her kaynağı tanımlayan bir bibliyografik künyesi olduğunu öğrenmiştik. Katalog taraması sonucunda her kaynak bibliyoğrafik künyesi ile gelir.
4. Aşağıda verilen tarama sonuçları üzerinde hangi bölümün basım tarihini (BT), yazar adını (Y), yer nosunu (YN) , başlığı (B), yayıncıyı(Yay), yayın yerini (BY), ISBN'sini ifade ettiğini yanına yazınız.
5. Kaç cilt (V) ve kaç kopya (Kop) olduğunu gösteren bölümlerin yanına parantez içindeki şartelerini koyunuz.
6. Kaynakla ilgili daha çok bilgi almak için hangi bölüme tıklamak gerekiyorsa onu yuvarlak içine alınız.

1QE862.D5,R683,1993

Royston, Angela. 0863185657 Dinosaurs. Dorling Kindersley, London: 1993
Volume/Copy: 1

2QE862.D5.S43

Shapiro,Larry. 0816709017 Dinosaurs. Troll, New Jersey:1980
Volume/Copy: 1

3Q163.B5620,997

Bingham, Jane. 975403088X Bilimsel deneyler= Science experiments.
TUBITAK, Ankara: 1997 Volumes/Copies: 1 2 3 4 5 6

4Q163.I44

İlkokul Fen-Tabiat Deney Kitabı. Milli Eğitim Bakanlığı [Ankara]
Volume/Copy: 1

5FICIZG

Izgu, Muzaffer. 9754945594 Yusufun Treni. Bilgi Ankara 1997
Volumes/Copies: 1 2

Ek – 21 b

BLISS KATALOG TARAMA DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF : 4. ve 5. Sınıf

YÖNLENDİRME

1. <http://bliss.bilkent.edu.tr> adresinden 'OBL Private Primary School' veritabanından Simple Mode'a giriniz.
2. Tarama yaparken Türkçe karakterler kullanmayınız (ç,ş,ğ, ö, ü,ı) ve küçük harfle yazınız.
3. Title, all search, subject, call number, butonlarını kullanarak hangi kriterde tarama yapacağınızı seçerek aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

Yazar adına göre tarama yapınız.

1. Jack London tarafından yazılan kaç adet kayıt görünmektedir.
2. Thomas Brezina'nın Hayaletler Değirmeni isimli kitabının yer numarası nedir?
3. İsmail Sivri tarafından yazılmış iki kitap adı veriniz?
4. Roald Dahl'ın kütüphanemizde İngilizce olan kaç adet kitabı vardır ?
5. Muzaffer İzgü'nün Yumurtadan Çıkan Öğretmen isimli kitabının fiziksel özelliklerini yazınız.

Başlığa göre tarama yapınız

1. Yaprak Dökümü isimli kitap kim tarafından yazılmıştır?
2. El Bebeğim Gül Bebeğim isimli kitap kim tarafından yazılmıştır?
3. Kaslar ve Kemikler isimli kitabın yazarı, basım tarihi nedir?
4. The Reason for a Flower'ın yazarı kimdir, yer numarası ve fiziksel özellikleri nelerdir?
5. Vampire Bugs isimli kitabın kaç kopyası vardır, yayınevi ve yayın tarihi nedir?

All Search Seçeneğine göre tarama yapınız

1. The Beginner Book of Things to Make isimli kitabın yazarı, yayın tarihi nedir?
2. Tubitak ile ilgili kaç adet kayıt bulunmaktadır?
3. Taşıtlarla ilgili kaç adet video kaset kaydı bulunmaktadır ve başlıkları nelerdir?
4. Dinozorlarla ilgili Türkçe olan kitaplardan roman olmayan kaç tane kayıt vardır?
5. Kuzey Amerika yerlileriyle ilgili İngilizce yazılmış kitabın yazarı ve yer numarası nedir?

Ek – 21 b'nin Devamı

Yer numarasına göre tarama yapınız

1. Fic Bre yer numarasına göre tarama yapıldığında kaç kayıt gelmektedir?
2. Bu kayıtlardan Deadman,Ronald'un yazmış olduğu kitabın adı nedir?
3. TL 237.M55 yer nosu olan kaynağın adı ve türü nedir?
4. LCD yer numarasına göre tarama yapıldığında gelen kaynakların türü nedir?
5. Fic Aka yer numarasına göre tarama yapıldığında gelen sonuçlardan kaç tanesi Aytül Akal'ın kitaplarıdır?

Ek – 21 c

KAYNAĞA RAFTAN ERİŞİM DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. Sınıf

YÖNLENDİRME

1. Aşağıda bilgileri verilen kaynağın katalogdan taramasını yapınız ve raftan yer numarasını bulunuz.
2. Raftan eriştiğiniz kaynağa göre içerik sorularını yanıtlayınız.

Grup1

1. Ünlü Yerler isimli kitabın yer numarasını yazınız?
2. Bu kitap kütüphanemizde hangi raf grubunun içinde yer almaktadır.
3. Dünyanın en küçük ülkesi neresidir?
4. Ghost Stories isimli kitabın yer numarası nedir ve hangi raf grubunda yer alır?
5. Bu kitaptaki 3. hikayenin adı nedir?

Grup 2

1. Magic School Bus serisinin dinazorlarla ilgili olan kitabının adı ve yer numarası nedir ?
2. Bu kitap hangi raf grubunda yer alır?
3. Kitabın içinde geçen dinozor çeşitlerinden 5 tanesinin adını yazınız?
4. Kütüphanemizde Wagner'le ilgili müzik CD'lerinin yer numarası nedir?
5. Hangi raf grubunda yer alır?

Grup 3

1. Katalogdan M. Cevdet Anay'ın kütüphanemizde kaç kitabı olduğuna bakınız?
2. Aynı yazarın 'Ölümsüzlük Ardında Gilgamiş' isimli kitabının yer numarası nedir ve hangi raf grubunda yer alır?
3. Bu kitapta 73. sayfada yer alan şiirin adı nedir?
4. Katalogdan kütüphanemizde Vivaldi ile ilgili kaç kaynak olduğunu kontrol ediniz?
5. Bu kaynaklarda Vivaldi'nin hangi eserlerine yer verilmiştir?

Ek – 21 d

KAYNAĞA RAFTAN ERİŞİM DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 5. Sınıf

YÖNLENDİRME

1. Aşağıda bilgileri verilen kaynağın katalogdan taramasını yapınız ve raftan yer numarasını bulunuz.
2. Raftan eriştiğiniz kaynağa göre içerik sorularını yanıtlayınız.
3. Cevap kağıtlarınızla beraber raftan eriştiğiniz kaynakları da öğretmeninize veriniz.

Grup 1

1. David Macaulay'ın piramitlerle ilgili olan kitabının yer numarası nedir?
2. Bu kitap hangi raf grubunda yer alır?
3. Bu kitabın 14. ve 15. sayfalarındaki çizimlerden 3 tanesinin adını yazınız?
4. Kütüphanede İpek Ongun'nun kaç tane romanı vardır?
5. Kendi Ayakları Üzerinde isimli yer numarası nedir ve bu kitap kime ithaf edilmiştir?

Grup 2

1. Bilimsel Gaflar isimli kitabın kütüphanemizde kaç kopyası vardır?
2. Bu kitabın yer numarası nedir?
3. Kitabın 79. sayfasında yer alan bölümün başlığı nedir?
4. Guinness Book of Records 1999 isimli kitabın yer numarası nedir ve hangi raf grubunun içinde yer alır?
5. İçindekiler sayfasından 'dünyanın en uzun nehrini' araken hangi başlık altına bakarsınız?

Grup 3

1. Asteriks serisinde yer alan kitapların yer numarası nedir?
2. Hangi raf gruplarının içinde yer alır?
3. H. H. Tekişik'in Sosyal Bilgiler 5. sınıf kitabının yer numarası nedir?
4. Bu kitap hangi raf grubunun içinde yer alır?
5. Bu kitabın ilk ünitesinin adı nedir?

Grup 4

1. Kütüphanemizde Sait Faik Abasıyanık'ın kaç kitabı vardır?
2. S. F. Abasıyanık'ın 1994 basımlı kitabının adı nedir?
3. Bu kitabın yer numarası nedir ve hangi raf grubunun içinde yer alır?
4. Bu kitabın ikinci bölümünün başlığı nedir?
5. Enormous Egg isimli kitabın yer numarası nedir ve hangi raf grubunda yer alır?

Ek – 21 e

LC KONU BAŞLIKLARI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. ve 5. Sınıf

YÖNLENDİRME

1. LC Sınıflama Sisteminde kaynaklar konularına göre bir yer numarası alır.
2. Aşağıda verilen başlıklar LC ye göre hangi konuların içinde yer almalıdır?
3. Soruları yanıtlarken LC konu başlıkları listesini kullanınız.

1. Coğrafi bölgeler	11. Robotlar
2. Çocuk Psikolojisi	12. Öğretim Sanatı
3. Uzay	
4. Baş ve Portre Çizimi	
5. Gitar Öğreniyorum	
6. Halk Ozanları	
7. Vücudumuz	
8. 2. Dünya Savaşı	
9. Soyu Tükenen Hayvanlar	
10. Orta Çağ	

YÖNLENDİRME

1. Aşağıda verilen sınıflama numaralarını alfabetik olarak sıralayınız.

QP	QX	LM	MT	SF	TL	PL	ND	AG
GS	PB	BX	L	KJ	DJ	NE	PZ	TX

Ek – 21 f**LC KONU BAŞLIKLARI LİSTESİ****A Genel Konular****B-BJ** Felsefe, Psikoloji**BL, BM, BP, BQ** Din: Dinler, Hinduizm, Yahudilik, İslam, Budizm,**BR-BV** Din: Hristiyanlık, İncil**BX** Hristiyan Meshepleri**C** Tarihe Yardımcı Bilimler**D-DJ** Genel Tarih, Avrupa Tarihi 1**DL- DR** Avrupa Tarihi 2**DJK-DK** Doğu Avrupa Tarihi (Genel), Sovyetler Birliği, Polonya**DS** Asya Tarihi**DT-DX** Afrika, Avustralya, Yeni Zellanda, Batı Hint Adaları vs. Tarihi**E-F** Amerika Tarihi (Batı Yarıküre)**G** Coğrafya, Haritalar, Antropoloji**H-HJ** Sosyal Bilimler: Ekonomi**HM-HX** Sosyal Bilimler: Sosyoloji**J** Politik Bilimler**K** Hukuk**KD** İngiltere ve İrlanda Hukuku**KDZ, KG-KH** Amerika, Latin Amerika Hukuku**KE** Kanada Hukuku**KF** Amerika (USA) Hukuku**KJ-KKZ** Avrupa Hukuku**KJV-KJW** Fransa Hukuku**KK-KKC** Almanya Hukuku**L** Eğitim**M** Müzik**N** Güzel Sanatlar**P-PA** Genel Filoloji ve Dil Bilimi, Klasik Diller ve Edebiyatlar**PA (EK)** Bizans ve Modern Yunan Edebiyatı, Orta Çağ ve modern Latin Edebiyatı**PB-PH** Modern Avrupa Dilleri**PG** Rus Edebiyatı**PJ-PK** Doğu Filolojisi ve Edebiyatı, Ari Filolojisi ve Edebiyatı**PL-PM** Doğu Asya, Afrika, Okyanusya, Kuzey Ülkeleri, Hindistan Dilleri ve yapay Diller**PL-PM (EK)** Lehçeler ve Diller İndeksi**PN, PR, PS, PZ** Genel Edebiyat / İngilizce ve Amerikan Edebiyatı, İngiliz Romanı, Çocuk Edebiyatı**PQ (Bölüm 1)** Fransız Edebiyatı**PQ (Bölüm 2)** İtalyan, İspanyol ve Portekiz Edebiyatı**PT (Bölüm 1)** Alman Edebiyatı**PT (Bölüm 2)** Hollanda ve İskandinav Edebiyatı**P-PZ** Dil ve Edebiyat Tabloları**Q** Bilim**R** Tıp**S** Tarım**T** Teknoloji**U** Askeri Bilimler**V** Donanma Bilimi**Z** Bibliyografya ve Kütüphanecilik Bilimi

Ek - 22

ELEKTRONİK KAYNAKLARIN KULLANIMI DERS PROGRAMI

AMAÇLAR

1. İnternet veya CD ROM üzerinde yer alan belli başlı elektronik kaynakların tanıtılması
2. Konu başlıklarına ve alt konulara göre tarama yapılması,
3. Arama kriterlerinin öğretilmesi (keyword, author, title, subject),
4. "and-or-and not" bağlaçlarının kısaca açıklanması,
5. Metin dışındaki ortamlara (ses, hareketli görüntü, fotoğraf vb.) erişilmesi,
6. Sonuçların çözümlenmesi,

SINIF: 4. ve 5. sınıf

MÜFREDAT: 4. ve 5. sınıf Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Resim dersi ünitelerinden sorular hazırlanmıştır.

ARAÇLAR: İnternete bağlı bilgisayarlar, Science Direct Online Veritabanı, Encarta Online Ansiklopedi, Biographical Dictionary, 1996 Grolier Multimedia Encyclopedia, kağıt, kalem kutusu.

AÇIKLAMA: Bilgisayarların ve İnternetin hayatımıza girmesiyle bilgi kaynakları elektronik ortamlarda oluşturulmaya başlanmıştır. Aynı zamanda bir çok basılı kaynak elektronik ortama aktarılıp düzenlenmektedir. Mesela en yaygın olanların bir tanesi ansiklopedilerdir. Günümüzde CD-ROM üzerinden veya İnternet üzerinden ansiklopedi kullanmak mümkün hale gelmiştir. Bu sayede aradığımız bir konuda varolan kaynakları dünyanın neresinde olursak olalım İnternet aracılığıyla kolayca bulup sahip olabiliriz. Ayrıca elektronik ortamda saklanan ve düzenlenen kaynaklardan aradığımız bilgileri otomatik olarak kolayca bulabilmemiz mümkün hale gelmiştir. Bunun için öncelikle bu kaynakların nasıl kullanıldığını öğrenmemiz gerekmektedir. CD-ROM ve elektronik başvuru kaynakları, çevrimiçi veritabanları, arama motorları bu kaynaklara verebileceğimiz örneklerdir. Tıpkı basılı kaynaklar gibi bu kaynaklarında kendilerine göre bir düzeni bulunmaktadır.

Arama Motorları (Search Engines): Kendisi de bir web sayfası içinde yeralan ve belirli sözcük ya da sözcük gruplarını içeren web sayfalarını arayıp bulan bir programdır (Kalbag 1999).

Bir çok yerli ve yabancı arama motoru örneği verebiliriz. Yahoo, Altavista, Excite, Google gibi yabancı arama motorları adını en sık duyduğumuz arama motorlarıdır. Bunun yanısıra Netbul, Arabul gibi yerli arama motorları da vardır.

Veritabanı: Dosyalarda saklanan ve kolayca bulunup erişilebilecek biçimde düzenlenmiş bilgi toplamıdır (Stephens ve Treays 2000: 46). Birçok veritabanları hem elektronik ortamda hemde CD-ROM üzerinde yayınlanır. Bilgisayar üzerinde yayınlanan veritabanlarının, İnternet üzerinden erişime açılmış haline çevrimiçi veritabanı denir.

Ek - 23 a

CD ANSİKLOPEDİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. ve 5. Sınıflar

YÖNLENDİRME

1. Bilkent Üniversitesi Kütüphane web sayfasından (<http://library.bilkent.edu.tr>) Internet Reference Sources seçeneğini tıklayınız.
 2. Yansıda görülen kaynaklar listesinden Encarta Encyclopedia seçeneğine tıklayınız.
 3. Yansıda gördüğünüz Encarta Encyclopedia'nin ana sayfasından aradığınız konuyla ilgili kategoriye seçiniz. 'Fransız Devrimi' konusu için 'History' kategorisini seçiniz.
 4. History seçeneğiyle gelen sayfadan search kutusuna 'French Revolution' yazınız. (Tarama yaparken küçük harf kullanınız)
 5. Gelen sonuca göre French Revolution başlığı altından ve Article Outline başlığından içeriğini görebilirsiniz. Related Items başlığından ilgili kaynaklara ulaşabilirsiniz. En alt bölümde ise web üzerinden göndermeler (see / see also) verilmiştir.
 6. Aynı zamanda ana sayfadan İngilizce sözlük ve atlas tarama seçeneklerini kullanabilirsiniz.
-
1. Life Science kategorisi altından yunusları tarayınız ve gelen sonuçların başlıklarını yazınız?
 2. İlk gelen sonucun içeriğinde hangi tür yunusların fotoğrafları vardır?
 3. Mamals alt kategorisinden ulaştığınız 4 tane memelinin adını yazınız?
 4. Social Science kategorisinin altında kaç tane alt kategori vardır?
 5. Çevre kirliliği ile ilgili tarama yapmak için hangi adımları izlemeliyiz?

Ek – 23 b

ONLINE BİYOGRAFİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. ve 5. Sınıf

YÖNLENDİRME

1. Bilkent Üniversitesi Kütüphane web sayfasından (<http://library.bilkent.edu.tr>) Internet Reference Sources seçeneğini tıklayınız.
 2. Kaynaklar listesinden Biographical Dictionary seçeneğine tıklayınız.
 3. Ana sayfadan 'search the dictionary' seçeneğini tıklayınız.
 4. 3 tane tarama seçeneği (name, keyword, date) bulunmaktadır. Aradığınız kişinin adını ve yaşadığı dönemi biliyorsanız doğru sonuca ulaşmanız daha kolay olacaktır. Eğer aradığınız kişinin adını bilmiyorsanız ilgili herhangi bir bilgiye sahipseniz anahtar kelimeler belirleyerek keyword taraması yaparak sonuca ulaşabilirsiniz. Diğer taraftan aradığınız kişinin, yaşadığı tarihe göre tarama yapma imkanı bulunmaktadır.
 5. Name kutusuna 'Picasso' yazınız ve tarayınız (tarama yaparken küçük harf kullanınız).
 6. Tarama sayfasına geri dönünüz ve keyword kutusuna 'cubism' yazınız ve gelen sonuçları inceleyiniz.
-
1. Biyografi üzerinde tarama yaparak Atatürk ile ilgili hangi bilgilere yer verildiğini yazınız?
 2. Gutenberg hangi dönemde yaşamıştır?
 3. 'Telefon' anahtar sözcüğü ile tarama yaparak gelen sonuçlar içinden telefonu kimin keşfettiğini bulunuz?
 4. Aynı kişinin hangi yıllar arasında yaşadığını yazınız?
 5. Salvador Dali'nin hangi akımda eserler verdiğini yazınız?

Ek – 23 c

ÇEVİRİMİÇİ VERİTABANI KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. ve 5. Sınıf

YÖNLENDİRME

1. Bilkent Üniversitesi Kütüphane web sayfasından (<http://library.bilkent.edu.tr>) Internet Reference Sources seçeneğini tıklayınız.
2. Kaynaklar listesinden 'Science Direct' veritabanı seçeneğine tıklayınız.
3. Ana sayfadan (sağ üst köşede) tarama yapmak istediğiniz bilim dalını seçerek daha anlamlı sonuçlara ulaşabilirsiniz.
4. Environmental Science seçeneğini seçip 'search' ikonuna tıklayarak tarama sayfasına geliniz.
5. Tarama yaparken küçük harf kullanınız.
6. İngilizce sözlük kullanarak ozon tabakasının İngilizcesini search kutusuna yazınız. 2 sözcükten oluşan arama teriminizi 'and' bağlacıyla birleştirin ve 'title' seçeneğinin içinde araması için sağ tarafta yer alan 'Abstract, Title, Keyword' kutusundan 'title' seçeneğini seçin ve search ikonunu tıklayarak tarayın. (Bunun anlamı; ozon / tabakası kelimelerinin ikisinde başlık içinde geçtiği kaynakların taranmasını istiyorum demektir). Eğer aynı anlama gelen birden çok sözcük varsa, taramak istediğiniz sözcükler 'and' yerine 'or' ile bağlanmalıdır. Eğer aradığınız bir konunun içine giren farklı alanların taramak istemiyorsanız 'and not' bağlacını kullanabilirsiniz.
7. Tarama sonuçlarını incelersek önce makalenin bibliyografik künyesi verilmiştir. Aynı zamanda SummaryPlus ikonu altında özeti, makale alt başlıkları ve kaynakçası verilir. Article ikonu altında ise makalenin kendisi yer almaktadır.

Ek – 23 c'nin Devamı

1. Bu veri tabanı hangi konu başlıklarından oluşur?
2. Tarama yapmak için hangi kriterler vardır?
3. Physics and astronomy konu başlığı altında 'moon' ve 'earth' sözcüklerini keyword olarak tarayınız.
4. Keyword taraması sonucunda kaç tane sonuç buldunuz?
5. 1. makalenin içeriği kaç bölümden oluşmaktadır?
6. 2. makalenin kaç tane yazarı vardır?
7. Çocuk psikolojisi ile ilgili bir tarama yapmak için hangi konu başlığı seçilir?
8. Çocuk için anahtar sözcükleri 'kids, children' olarak düşünürsek bu sözcükleri hangi bağlaç ile bağlamamız gerekmektedir?
9. Empresyonist ressamların dışındaki empresyonist sanatçıları ararken 'impressonist' ve 'painter' sözcüklerini hangi bağlaçla bağlamak gerekmektedir?
10. Eğer belirlenen tarama sözcüklerinin sadece makale içinde geçtiği kaynağı arıyorsanız hangi kriteri seçersiniz?
11. Eğer belirlenen tarama sözcüklerinin hem makale, hem özet, hem başlık içinde yer aldığı kaynakları bulmak istiyorsanız hangi kriteri seçersiniz?
12. Yazar adını biliyorsanız hangi kriteri seçerek tarama yapmalısınız?

Ek – 23 d

CD-ROM ANSİKLOPEDİ KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. ve 5. Sınıf

YÖNLENDİRME

1. Bilgisayarın 'start' ikonundan programs'ın içerisinde yer alan 1996 Grolier Multimedia Encyclopedia seçeneğini tıklayınız.
2. Sağ üst köşede article (makale), gallery, atlas (haritalar), timelines (zaman çizelgesi), pathmakers (ünlüler), yearbook (yıllık) seçenekleri bulunmaktadır.
3. Bu arama seçenekleri altından konuyla ilgili metne, anahatlara (outline) varsa resimlere, ses kaydına, tablolara, konuyla ilişkili makalelere (related articles), ilişkili ortamlara (related media) erişilir.
4. Browse ansiklopedinin içeriğinde yer alan başlıkların alfabetik olarak sıralandığı bölümdür. Bu başlıklara iki kez tıkladığımızda içeriklerine ulaşabiliriz.
5. Alfabetik olarak browse'dan aramak yerine, aradığınız sözcüğü search kutusuna yazıp, tarayarak ilgili başlığa ulaşmak için kullanılır.
6. Tarama sonrasında gelen makale, resim vs. için bilgisayarda saklama (save), basma (print), kopyalama (copy) imkanları vardır.

1. Whale kelimesini makale seçeneğinden tarayınız. Gelen metinde göndermeler var mıdır?
2. Whale makalesi hangi anahatlardan oluşur?
3. İlgili resim, fotoğraf veya ses kaydı var mıdır?
4. 3 adet ilişkili makale adı veriniz?
5. Atlas bölümünden Kıbrıs haritasını bulunuz ve Larnaca, Nicosia'a göre hangi yöndedir?
6. Kıbrıs maddesi ile ilgili ilişkili ortamalar (ses, film, resim vs.) nelerdir?
7. Zaman Çizelgesi bölümünden Ancient Civilization başlığına giriniz.
8. Bu çizelgeye göre Gize Pyramids hangi hangi yıllarda inşa edilmeye başlanmıştır?
9. Pathmaker bölümünden ünlü kaşif Amundsen'i tarayınız.
10. Metin bölümünden hangi yıllarda güney kutbunu keşfettiğini yazınız?
11. Yıllık bölümünden Mayıs 1995 tarihinin önemli olayının ne olduğunu kısaca yazınız?
12. Galeri bölümünden browse seçeneğini tıklayarak Türkiye ile ilgili kaç kayıt olduğunu bulunuz?
13. Türkiye ile ilgili makale hangi anahatlardan oluşur?
14. Türkiye ile ilgili başka makale var mıdır?

Ek – 23 e

ARAMA MOTORLARI KULLANIMI DEĞERLENDİRME FORMU

SINIF: 4. ve 5. Sınıflar

YÖNLENDİRME

1. <http://www.kidsites.org> / <http://www.kidsites.net> / <http://cybersleuth-kids.com> / <http://search.yahooligans.com> adreslerine giriniz.
2. Öncelikle ana sayfada genelde kategoriler ve alt katogoriler sıralanır. Araştırdığınız konunun hangi kategori altında yer aldığını biliyorsanız önce o kategoriyi tıklayınız. Eğer kategori seçiyorsanız tarama sözcüğünüzü yazdıktan sonra genelde search kutusunun yanında bulunan seçeneklerden 'just this category' i işaretlemeniz gerekmektedir.
3. Aramak istediğiniz konuyla ilgili anahtar sözcüklerinizi belirleyin ve search kutusuna teker teker yazınız. (Anahtar sözcükleri belirlerken İngilizce sözlük kullanabilirsiniz.)
4. Gelen sonuçları incelemek için başlıklara tıklamanız yeterli olacaktır.
5. Eriştığınız her isabetli sonucu favoritese ekleyiniz.

D)

1. Soyu tükenen hayvanlardan pandalarla ilgili adresler nelerdir?
2. Gezegenlerle ilgili sayfalar bulunuz ve ilginizi çeken bir gezegen hakkında kısa bilgiler veriniz.
3. Çocuk şarkılarının bulunduğu bir sayfa bulup, kendi seçtiğiniz bir şarkının sözlerini yazınız.
4. Kütüphanedeki bilgisayarlar için ekran koruyucular (screen saver) bulunuz.
5. Doğayla ilgili gelen sonuçlardan kuşlarla ilgili olan enaz üç adres bulunuz.
6. Depremle ilgili sayfalardan dünyanın deprem haritasını bulunuz.
7. Solunum sistemi ile ilgili sitelerden resimler bulunuz.
8. Volkanlarla ilgili sayfalardan Güney Amerikada bulunan volcanların isimlerini yazınız.
9. Kesirlerle ilgili bilgisayar oyunları bulunuz.
10. <http://www.shockwave.com> adersinden kendi istediğiniz herhangi bir konuda oyun bulunuz.

